

Gabriel García Márquez

Despre dragoste și alți demoni

Del amor y otros demonios, 1994

Pare-se că părul trebuie să reînvie mult mai puțin decît celelalte părți ale trupului.

Toma D'Aquino
Despre integritatea trupurilor reînviat
(chestiunea 80, cap. 5)

UNU

UN CÎINE cenușiu cu o stea în frunte năvăli în labirintul târgului în prima duminică din decembrie, trînti mesele cu grătare, făcu prăpăd prin tarabele indienilor și corturile cu lozuri de loterie și, pe deasupra, mușcă patru persoane care i se iviră în cale. Trei erau sclavi negri. Ultima a fost Sierva María de Todos los Angeles, fiica unică a marchizului de Casaldiero, care se dusesse cu o slujnică să cumpere o ghirlandă cu clopoței pentru sărbătorirea celor doisprezece ani pe care avea să-i îplinească.

Aveau instrucțiuni să nu treacă dincolo de Poarta Neguțătorilor, dar slujnica se aventură pînă la podul mobil din mahalaua Getsemani, atrasă de larma portului cu trafic de negri, unde era pe sfîrșite debarcarea unui transport de sclavi din Guineea. Vaporul companiei din Cadix pentru comerțul cu negri fusese așteptat cu înfrigurare de mai bine de o săptămîină, căci la bordul lui surveniseră morți inexplicabile. Străduindu-se să le ascundă, aruncaseră în apă leșurile, fără balast. Marea furtunoasă le-a scos pe uscat și zorii zilei le-au găsit pe țarm, desfigurată de umflare și cu o ciudată culoare vineție. Nava a fost ancorată în afara golfului de teamă să nu fie o izbucnire a vreunei molime africane, pînă cînd se dovede că fusese otrăvire cu alimente stricate.

La ceasul la care cîinele trecu prin țîrg se încheiase debarcarea încărcăturii supraviețuitoare, într-o stare de sănătate depreciată într-un hal fără hal, și se încerca să se compenseze pierderile cu un singur exemplar care valora cît toate la un loc. Era o captivă abisiniană cu o statură de șapte palme, unsă cu melasă de trestie de zahăr în locul uleiului comercial de rigoare, și de o frumusețe atît de tulburătoare că părea ireală. Avea nasul fin, craniul oval, ochii oblici, dinții intacti și alura ambiguă a unui gladiator roman. N-o însemnă cu fier roșu în țarc, nici nu-i strigară vîrsta ori starea sănătății, ci o scoaseră la vînzare numai și numai pentru frumusețe. Prețul pe care guvernatorul îl plăti pentru ea, fără tocmeală și cu bani peșin, a fost greutatea ei în aur.

În fiecare zi se întîmpla ca niște cîini fără stăpîn să muște pe careva în timp ce fugăreau pisici sau se luptau cu vulturii pentru stîrvurile din drum, mai cu seamă în epoca de belșug și afluență în care Flota Galioanelor trecea spre țîrgul de la Portobelo. Patru sau cinci oameni mușcați în aceeași zi nu alungau somnul nimănui, și cu atît mai

puțin o rană ca aceea pe care o avea Sierva María, ce abia dacă i se zărea la glezna stîngă. Așa încît slujnica nu se alarmă, îngriji copila cu mîna ei, oblojind-o cu un amestec de lămîie și pucioasă, îi spălă pata de sînge de pe fustă și nimeni nu se mai gîndi la nimic altceva decît la petrecerea din ziua cînd avea să împlinească doisprezece ani.

Bernarda Cabrera, mama fetei și soția fără titluri a marchizului de Casaldüero, luase în zorii acelei zile un purgativ puternic: șapte boabe de antimoniü într-un pahar cu zahăr rafinat. Fusese o metisă neîmblînzită, din așa-numita aristocrație de tejghea; seducătoare, hrăpăreață, pusă pe chefuri și cu un nesaț în pîntec gata să sature o cazarmă. Totuși, în cîțiva ani, dispăruse din lume datorită abuzului de miere fermentată și pastile de cacao. Ochii de țigancă își stinseră văpaia, farmecul i se risipi, pierdea sînge și vărsa fiere, iar trupul de sirenă de odinioară deveni puhav și arămiu precum cel al unui mort de trei zile și scăpa niște vînturi asurzitoare și pestilențiale ce speriau dulăii.

Abia dacă mai ieșea din alcov și chiar și atunci umbla în pielea goală sau cu o pelerină de serj fără nimic pe dedesubt, care o făcea să pară mai despuiată decît dacă nu s-ar fi îmbrăcat.

Avusese șapte scaune pînă cînd se întorsese servitoarea care o însoțise pe Sierva María și care nu-i vorbi despre mușcătura cînelui. În schimb, îi comentă scandalul din port iscat de vinderea sclavei.

- Dacă-i așa de frumoasă cum se spune, poate fi abisiniană, zise Bernarda.

Însă chiar de-ar fi fost regina din Saba, nu i se părea cu puțință ca s-o cumpere cineva plătind greutatea ei în aur.

- Or fi vrut să spună în pesos de aur, zise.

- Nu, o lămuri, atît aur cît cîntărește negresa.

- O sclavă înaltă de șapte palme nu cîntărește mai puțin de o sută douăzeci de livre, spuse Bernarda. Și nu există femeie, nici neagră, nici albă, care să valoreze o sută douăzeci de livre de aur, poate numai dacă scoate diamante pe fund.

Nimeni nu fusese mai priceput decît ea la negoțul cu sclavi și știa că, dacă guvernatorul cumpărase abisiniana, n-avea să fie pentru ceva atît de sublim cum ar fi să-i servească la bucătărie. Atunci auzi primele flajolete și petardele de sărbătoare, și imediat hărmălaia dulăilor din cuști. Ieși în livada de portocali să vadă ce se întîmplă.

Don Ygnacio de Alfaro y Duenas, al doilea marchiz de Casaldüero și senior de Daríen, auzise și el muzica din hamacul unde își făcea siesta, atîrnat între doi portocali. Era un bărbat lugubru, cu o expresie amară și de o paliditate de crin din pricina sîngerării provocate de liliesci în timpul somnului. Era îmbrăcat într-o *chilaba* de beduin cu care umbla prin casă și avea o scufie de Toledo ce-i sporea aerul descumpănit. Văzîndu-și soția cum a adus-o Domnul pe lume, se repezi s-o întrebe:

- Ce muzică-i asta?

- Nu știu, răspunse ea. În cîte sîntem astăzi?

Marchizul nu știa. Trebuie să fi fost cu adevărat foarte neliniștit ca să-i adreseze o întrebare soției, iar ea trebuie să se fi simțit tare ușurată cu fierea ca să-i răspundă fără urmă de sarcasm. Se așezase în hamac, intrigat, cînd se auziră iar petardele.

- Sfinte Dumnezeule! exclamă. În cîte sîntem azi?

Casa se învecina cu ospiciul de femei Divina Pastora. Îmboldite de muzică și artificii, locatarele ieșiseră pe terasa ce dădea spre livada de portocali și întîmpinau bucuroase fiecare explozie, ovaționînd. Marchizul le întrebă în gura mare unde era sărbătoarea și ele îi risipiră toate îndoielile. Era 7 decembrie, ziua de San Ambrosio, Episcop, iar muzica și petardele răsunau din curtea sclavilor în cinstea Siervei María. Marchizul se bătu cu palma peste frunte.

- Bineînțeleas, zise. Cîți împlinește?
- Doisprezece, răsponse Bernarda.
- Abia doisprezece? întrebă el, lungit din nou în hamac. Ce viață lentă!

Casa fusese fala orașului pînă la începutul secolului. Acum era năruită și sumbră și se părea că lumea de acolo era pe picior de mutare datorită marilor spații pustii și nenumăratelor lucruri nelalocul lor. În saloane rămăseseră încă pardoseala ca o tablă de șah și cîteva candelabre cu zdrențe de pînze de păianjen. Încăperile ce se păstrau vii erau răcoroase pe orice vreme din cauza grosimii zidurilor de piatră și a anilor îndelungați de izolare, dar mai ales a brizei din decembrie ce se strecura șuierînd prin crăpături. Totul era saturat de nepăsarea opresivă a delăsării și întunericii. Din fumurile senioriale ale primului marchiz nu rămăseseră decît cei cinci copoi de pradă ce păzeau nopțile.

Zgomotoasa curte a sclavilor, unde se sărbătorea ziua de naștere a Siervei Marí, fusese o cetate diferită înlăuntrul cetății pe vremea primului marchiz. Continuă să fie la fel și în timpul moștenitorului, atîta cît ținu traficul veros de sclavi și de făină pe care Bernarda îl conducea cu pricepere de la fabrica de trestie de zahăr din Mahates. Acum, toată splendoarea aparținea trecutului. Bernarda era secătuită de viciul său nesățios, iar curtea, redusă la două colibe de lemn cu acoperiș de frunze de palmier, unde se mistuiră cele de pe urmă pîlpîiri ale grandorii.

Dominga de Adviento, o negresă neaoșă care cîrmuise casa cu mîna de fier pînă în ajunul morții, era veriga de legătură între cele două lumi. Înaltă și ciolănoasă, cu o inteligență aproape clarvăzătoare, ea era cea care o crescuse pe Sierva María. Se făcuse catolică fără a renunța la credința ei *yoruba* și practica amîndouă religiile în același timp, la nimereală. Își aflase sfînta pace sufletească, spunea, căci ce-i lipsea uneia găsea în cealaltă. Era totodată singura ființă omenească avînd autoritatea de a interveni între marchiz și soția sa, și ambii îi arătau respect. Numai ea îi izgonea pe sclavi cu lovituri de mătură cînd îi descoperea săvîrșind păcatul sodomiei sau preacurvînd cu femei pe care le schimbau între ei prin încăperile goale. Însă de la moartea sa, fugeau din colibe goniți de zăpușeala amiezii și se trînteau la pămînt prin toate colțurile, răzuind orezul prins pe fundul ceaunelor ca să-l mănînce sau jucîndu-se cu zbirniitori sau titirezi în răcoarea coridoarelor.

În lumea aceea oprimată în care nimeni nu era liber, Sierva María era; numai ea și numai în locul acela. Astfel încît sărbătorea se ținea acolo, în adevărata ei casă și cu adevărata-i familie.

Nu se putea imagina o petrecere mai posomorîtă în toiul muzicii zgomotoase, cu sclavii casei și cu alții de la unele familii de neam care aduceau și ei ce puteau. Copila se purta cum îi era felul. Dansa cu mai multă grație și însuflețire decît africanii de baștină, cînta cu voci diferite de a ei în diversele graiuri din Africa, ori cu țipete de păsări sau animale, care-i descumpăneau pe toți. La porunca dată de Dominga de Adviento, sclavele mai tinere o pictau pe față cu negru de fum, îi atîrnau șiraguri cu amulete vrăjitoarești peste lăntișorul cu cruce de la botez și îi periau părul pe care nu i l-au tăiat niciodată și care ar fi împiedicat-o la mers dacă nu i l-ar fi împletit zilnic în mai multe cozi ce-i încununau capul.

Începea să înflorească într-un vîrtej de forțe potrivnice. N-avea mai nimic de la maică-sa. De la tată, în schimb, avea trupul firav, sfiiciunea fără leac, pielea palidă, ochii de un albastru întunecat și arama vie a pletelor strălucitoare. Felul ei de a fi era atît de tainic, că părea o ființă invizibilă. Speriată de o natură atît de stranie, mama îi punea la încheietura mîinii un clopoțel ca să nu-i piardă urma în penumbra casei.

La două zile după petrecere, și aproape din întîmplare, slujnica îi povesti Bernardei că pe Sierva María o mușcase un cîine. Bernarda se gîndi la aceasta în

vreme ce făcea înainte de culcare cea de a șasea baie fierbinte cu săpunuri parfumate, dar când se întoarse în dormitor uitase totul. Nu-și mai aminti decât în noaptea următoare, pentru că dulăii lătrară întruna fără motiv pînă în zori și i-a fost teamă să nu fi turbat. Atunci se duse cu sfeșnicul în mînă pînă la colibe din curte și o găsi pe Sierva María adormită în hamacul de frunze împletite de palmier indian pe care-l moștenise de la Dominga de Adviento. Deoarece slujnica nu-i spusese unde era mușcătura îi dădu la o parte cămășuța și-o cercetă îndeaproape, urmărind cu lumînarea sfoara de penitență ce-o avea încolăcită pe trup ca o coadă de leu. În cele din urmă găsi mușcătura: o creștătură la glezna stîngă, care făcuse deja o coajă de sînge închegat, și niște zgîrieturi abia deslușite pe călcîi.

Cazurile de turbare nu erau nici puține și nici banale în istoria orașului. Cel mai răsunător a fost al unui marchitan care umbla pe străzi cu o maimuță dresată ale cărei apucături mai că nu se deosebeau de cele omenești. Animalul se îmbolnăvi de turbare în timpul asediului naval al englezilor, își mușcă stăpînul și o luă la fugă spre dealurile învecinate. Nefericitul saltimbanc a fost omorît pur și simplu prin sugrumare în toiu unor halucinații înspăimîntătoare pe care mamele continuau să le pomenească, după ani și ani, în cîntece din popor, ca să-și sperie copiii. Nu trecură două săptămîni și o hoardă de maimuțe diavolești năvăli de prin păduri, în plină zi. Dădură iama prin cotețele de porci și de găini și se năpustiră în catedrală urlînd și înecîndu-se cu spume de sînge, în timpul tedeumului pentru înfrîngerea flotei engleze de război. Cu toate acestea, dramele cele mai cumplite nu treceau în istorie, căci surveneau în rîndurile negrilor, unde cei mușcați erau ascunși spre a fi supuși magiilor africane în locurile secrete ale sclavilor fugiți.

În ciuda atîtor nenorociri ce le puteau sluji drept învățătură de minte, nici albi, nici negri și nici indienii nu se gîndeau la turbare ori la vreuna din bolile cu incubație lentă, atîta vreme cît nu apăreau primele simptome fără leac. Bernarda Cabrera procedă în același fel. Credea că fabulațiile sclavilor se răspîndeau mai repede și ajungeau mai departe decât ale creștinilor și că pînă și o simplă mușcătură de cîine putea dăuna onoarei familiei. Era atît de încredințată că avea dreptate, încît nici măcar nu-i pomeni de întîmplare bărbatului ei și nici nu-și mai aminti de ea pînă duminica următoare, cînd slujnica se duse singură la tîrg și văzu leșul unui cîine spînzurat de un migdal, ca lumea să afle că murise de turbare. I-a fost de ajuns o singură privire pentru a recunoaște steaua din frunte și părul cenușiu al celui care o mușcase pe Sierva María. Totuși, Bernarda nu se îngrijoră cînd i se povesti. N-avea motiv: rana se uscăse și nu mai rămăsese nici urmă de zgîrieturi.

Luna decembrie începuse prost, dar în curînd își regăsi serile de ametist și nopțile cu brize nebune. Crăciunul a fost mai vesel ca în alți ani din pricina veștilor bune din Spania. Însă orașul nu mai era cel de odinioară. Principalul tîrg de sclavi se mutase la Havana și proprietarii minelor și plantațiilor din regatele acestea din interiorul continentului preferau să-și cumpere mîna de lucru prin contrabandă și la un preț mai mic în Antilele engleze. Astfel încît existau două orașe: unul vesel și înțesat de lume în cele șase luni în care galioanele rămîneau în port și altul amorțit tot restul anului, așteptînd întoarcerea acestora.

Nu s-a mai știut nimic despre cei mușcați pînă la începutul lui ianuarie, cînd o indiană pribeagă, cunoscută sub numele de Sagunta, bătu în poarta marchizului la ceasul sfînt al siestei. Era foarte bătrînă și umbla desculță pe soarele arzător, cu un toiag din lemn de tec, înfășurată din cap pînă-n picioare într-un cearșaf alb. Avea faima proastă de moașă care repară fecioria fetelor mari și face avorturi, cu toate că o

mai îndrepta și prin faima bună datorată cunoașterii unor taine ale indienilor ce înzdrăveneau bolnavii fără speranță.

Marchizul o primi fără tragere de inimă, în picioare, în antreu, și zăbovi un răstimp pînă să înțeleagă ce voia, căci era o femeie care nu se avînta la vorbă și făcea tot felul de ocolișuri întortocheate. Se codi atîta pînă să spună ce avea de spus, încît marchizul își pierdu răbdarea.

- Orice ar fi să fie, spune odată și nu mai bate cîmpii, îi zise.

- Sîntem amenințați de o molimă de turbare, spuse Sagunta, iar eu sînt singura care cunosc leacul lui San Huberto, patronul vînătorilor și tămăduitorul celor turbați.

- Nu văd motivul unei molime zise marchizul. Nu s-au prevestit nici comete și nici eclipse, din cîte știi, și n-avem vreo vină așa de mare ca Domnul să se ocupe de noi.

Sagunta îl încunoștiință că în martie avea să fie o eclipsă totală de soare și-i povesti de-a fir-a-păr despre cei mușcați în prima duminică din decembrie. Doi dintre ei dispăruseră, de bună seamă ascunși de către ai lor ca să încerce să le facă farmece, și un al treilea murise de turbare în cea de a doua săptămînă. Mai era un al patrulea care nu fusese mușcat, ci doar stropit de balele aceluiași cîine, și acum se afla în agonie la spitalul Amor de Dios. Guvernatorul poruncise să fie otrăviți peste o sută de cîini fără stăpîn în cursul acelei luni. Într-o săptămînă n-avea să mai rămînă nici unul viu pe străzi.

- Oricum, nu știu ce-aș avea eu cu toate astea, zise marchizul. Și mai ales la o oră atît de nepotrivită.

- Fata dumneavoastră a fost cea dintîi mușcată, spuse Sagunta.

Marchizul îi răspunse cu convingere nestrămutată:

- De-ar fi fost așa, eu aș fi fost primul care aș fi aflat.

Credea că fetița era teafără și i se părea cu neputință să i se fi întîmplat ceva atît de grav fără știrea lui. Așa încît puse capăt vizitei și se duse să-și vadă mai departe de siestă.

Totuși, chiar în seara aceea, o căută pe Sierva María în curtea de serviciu. Stătea și ajuta la jupuit iepuri, cu fața mînjită în negru, desculță și cu turbanul roșu al sclavelor. O întrebă dacă într-adevăr fusese mușcată de un cîine și ea îi răspunse că nu, fără cea mai mică șovăire. Însă Bernarda i-o adevări în aceeași seară. Marchizul, descumpănit, întrebă:

- Și de ce nu recunoaște?

- Pentru că nu-i chip să spună ceva adevărat nici din greșală, zise Bernarda.

- Atunci trebuie să facem ceva, spuse marchizul, deoarece cîinele era turbat.

- Dimpotrivă, zise Bernarda: mai curînd o fi murit cîinele pentru c-a mușcat-o pe ea. Asta s-a întîmplat prin decembrie și nerușinata asta se simte de minune.

Amîndoi luară aminte la zvonurile sporinde despre gravitatea molimei, și chiar împotriva dorinței lor au fost obligați să mai stea o dată de vorbă despre chestiuni care îi priveau deopotrivă, ca pe timpul cînd se urau mai puțin. Pentru el era limpede. Crezuse întotdeauna că-și iubea fata, dar teama de turbare îl sili să mărturisească în sinea lui că se mințea din comoditate. Bernarda, în schimb, nici măcar nu-și pusese întrebarea, căci era pe deplin conștientă că n-o iubea și nici nu era iubită de ea, și ambele fapte i se păreau îndreptățite. Ura pe care o simțeau amîndoi față de copilă era pricinuită de ceea ce aceasta moștenise și de la unul și de la celălalt. Totuși, Bernarda era dispusă să joace farsa cu lacrimile și să țină doliul de mamă îndurerată spre a-și salva onoarea, cu condiția ca fata să moară dintr-o cauză demnă.

- Nu contează care, preciză, numai să nu fie o boală de cîini.

Ca într-o străfulgerare cerească, marchizul înțelese în clipa aceea care era sensul vieții lui.

- Fetița n-o să moară, zise hotărît. Dar dacă trebuie să moară, o să fie cum va fi voia Domnului.

Martî se duse la spitalul Amor de Dios, pe colina San Lázaro, să-l vadă pe omul mușcat de care îi vorbise Sagunta. Nu-și dădu seama că trăsura-i cu perdele funebre avea să fie văzută ca un semn în plus al nenorocirilor ce se urzeau, pentru că de ani buni nu mai ieșea din casă decît la marile ocazii, și de multă vreme nu existau ocazii mai mari decît cele funeste.

Orașul era cufundat în marasmul său de veacuri, dar s-au găsit unii care să zărească chipul livid și ochii rătăciți ai cavalerului șovăielnic cu hainele-i cernite, a cărui trăsură părăsi incinta înconjurată de ziduri și se îndreptă străbătînd cîmpia spre colina San Lázaro. La spital, leproșii trîntiți pe pardoseala de cărămidă îl văzură intrînd cu pașii lui mari de om mort și-i aținură calea cerîndu-i de pomană. În pavilionul nebunilor furioși, legat de un stîlp, se afla cel mușcat.

Era un mulatru bătrîn, cu capul și barba ca bumbacul. Îi paralizase deja jumătate de trup, însă turbarea îi dăduse atîta putere în cealaltă jumătate că au fost nevoiți să-l lege spre a nu se zdrobi, lovindu-se de pereți. Ceea ce povestea nu lăsa nici urmă de îndoială că fusese mușcat de același cîine cenușiu cu stea albă în frunte care o mușcase pe Sierva María. Și într-adevăr îl umpluse de bale, deși nu pe pielea sănătoasă, ci pe o ulceratie cronică de la pulpă. Această precizare n-a reușit să-l liniștească pe marchiz, care părăsi spitalul îngrozit de imaginea muribundului și fără o licărire de speranță pentru Sierva María.

Pe cînd se întorcea în oraș, pe cornișa colinei întîlni un bărbat cu înfățișare impunătoare stînd pe o piatră din drum, lîngă calul lui mort. Marchizul opri trăsura și numai atunci cînd bărbatul se ridică în picioare îl recunoscu pe maestrul Abrenuncio de Sa Pereira Cao, medicul cel mai de seamă și mai contestat din oraș. Era leit craiul de ghindă din cărțile de joc. Purta o pălărie de soare cu boruri mari, cizme de călărie și pelerina neagră a libertîilor instruiți. Îl salută pe marchiz cu o ceremonie puțin obișnuită.

- *Benedictus qui venit in nomine veritatis*, spuse.

Calul nu suportase la coborîș coasta pe care o urcase la trap și îl lăsase inima. Neptuno, vizitiul marchizului, încercă să-i scoată șaua. Stăpînul calului îl făcu să se răzgîndească.

- La ce să mai vreau șaua dacă n-o să am pe ce s-o pun, spuse. Las-o să putrezească o dată cu el.

Vizitiul a fost nevoit să-l ajute să urce în trăsură din pricina staturii sale de copil, iar marchizul îi făcu cinstea de a-l așeza la dreapta lui. Abrenuncio era cu gîndul la cal.

- Parcă mi-ar fi murit jumătate din trup, suspină.

- Nimic nu-i mai ușor de înțeles decît moartea unui cal, zise marchizul.

Abrenuncio se însufleți.

- Acesta era altfel, spuse. Dacă aș avea mijloace, l-aș îngropa în pămînt sfințit.

Se uită la marchiz, așteptîndu-i reacția, și încheie:

- În octombrie a împlinit o sută de ani.

- Nu-i cal pe lume care să trăiască atît, spuse marchizul.

- Pot s-o dovedesc, răspunse doctorul.

Lucra în zilele de martî la Amor de Dios, îngrijindu-i pe leproșii care mai aveau și alte boli. Fusese elevul strălucit al magistrului Juan Méndez Nieto, tot un evreu portughez emigrat în Caraibi datorită prigoanei din Spania, și-i moștenise proasta

reputație de nigromant și slobod la gură, însă nimeni nu-i pune la îndoială știința. Certurile cu ceilalți medici, care nu-i iertau reușitele de necrezut și nici metodele insolite, erau constante și sîngeroase.

Inventase o pilulă de luat o dată pe an care îmbunătățea starea sănătății și prelungea viața, însă pricinuia asemenea tulburări de spirit în primele trei zile că nimeni în afară de el nu se încumeta s-o ia. Pe vremuri, obișnuia să cînte la harfă la căpățîiul bolnavilor, pentru a-i alina cu o melodie compusă de el în acest scop. Nu practica chirurgia, pe care a considerat-o întotdeauna o artă inferioară, de șarlatani și bărbieri, iar specialitatea lui terifiantă era să le prezică bolnavilor ziua și ora morții. Totuși, atît buna-i reputație cît și cea proastă se întemeiau pe același fapt: se zicea, și nimeni n-a dezmințit-o vreodată, că înviase un mort.

În pofida experienței lui, Abrenuncio era impresionat de omul turbat.

- Corpul nu e făcut pentru anii pe care omul ar putea să-i trăiască, zise.

Marchizul nu pierdu nici un cuvînt din disertația minuțioasă și colorată și vorbi doar atunci cînd medicul nu mai avu ce spune.

- Ce se poate face pentru bietul om? întrebă.

- Să fie omorît, răspunse Abrenuncio.

Marchizul îl privi înspăimîntat.

- Cel puțin asta am face dacă am fi buni creștini, continuă medicul, impasibil. Și nu vă mirați, domnule: există mai mulți creștini buni decît se crede.

Se referea de fapt la creștinii sârmani, de orice culoare, de prin mahalale sau de la țară, care aveau curajul să pună otravă în mîncarea celor turbați ca să-i cruțe de groaza ceasurilor de pe urmă. La sfîrșitul veacului trecut, o familie întreagă a mîncat supă otrăvită pentru că nimeni n-a avut inima să otrăvească un singur copilăș de cinci ani.

- Se presupune că noi, medicii, nu știm că se întîmplă astfel de lucruri, încheie Abrenuncio. Și nu-i așa, dar sîntem lipsiți de autoritatea morală spre a le susține. În schimb, cu muribunzii procedăm cum tocmai ați văzut. Îi încredințăm lui San Huberto și-i legăm de un stîlp ca să le poată fi agonia mai cumplită și mai îndelungată.

- Nu există alt mijloc? întrebă marchizul.

- După primele semne de turbare, nu mai e nimic de făcut, răspunse medicul.

Vorbi de tratate optimiste care o socoteau boală vindecabilă, cu leacuri avînd felurite formule: fierea-pămîntului, chinovar, mosc, mercur argintiu, *anagallis flore purpureo*.

- Prostii, continuă el. Adevărul e că unii turbează și alții nu, și e ușor de zis că cei care n-au turbat au scăpat din cauza leacurilor. Căută ochii marchizului spre a se încredința că mai era treaz și încheie: De ce vă interesează atît de mult?

- Din milă, minți marchizul.

Contemplă de la fereastră marea toropită de letargia de la ora patru și-și dădu seama cu inima strînsă că se întorseseră rîndunelele. Încă nu se stîrnise briza. Un pîlc de copii încerca să prindă un albatros rătăcit pe țărmlul mlăștinos, lovindu-l cu pietre, și marchizul îl urmări cu ochii în zboru-i fugar pînă se pierdu printre cupolele strălucitoare ale orașului fortificat.

Trăsura intră în incinta înconjurată de ziduri de apărare prin poarta dinspre cîmpie a Semilunei și Abrenuncio călăuzi vizitiul pînă la el acasă prin cartierul zgomotos al meseriașilor. N-a fost ușor. Neptuno avea peste șaptezeci de ani și, pe deasupra, era șovăielnic și cu vederea scurtă, și se obișnuise să lase calul să-și vadă singur de drum pe străzile care-i erau cunoscute mai bine decît lui. Cînd găsiră în sfîrșit casa, Abrenuncio își luă rămas bun în poartă cu o maximă de Horațiu.

- Nu cunosc latina, se scuză marchizul.

- Nici n-aveți nevoie! răspunse Abrenuncio.

Și a spus-o în latină, firește.

Marchizul rămase atât de impresionat, încît primul lucru pe care-l făcu, odată ajuns acasă, a fost cel mai ciudat din viața lui. Îi porunci lui Neptuno să ia calul mort de pe colina San Lázaro și să-l îngroape în pămînt sfințit, iar a doua zi în zori să-i trimită lui Abrenuncio cel mai bun cal din grajdul lui.

După ușurarea efemeră datorată curățeniei cu antimoniu, Bernarda își făcea spălaturi alinătoare chiar și de trei ori pe zi pentru a-și stinge focul din pîntec sau se cufunda în băi calde cu săpunuri parfumate pînă și de șase ori spre a-și liniști nervii. Nu-i mai rămăsese nimic din ceea ce fusese ca tînără de curînd măritată, cînd se lansa în aventuri comerciale pe care le conducea cu o siguranță de prezicătoare, într-atît de mare îi era reușita, pînă în după-amiaza nefastă cînd îl cunoscuse pe Iuda Iscariotul și dăduse nenorocirea peste ea.

Îl întîlnise din întîmplare într-o piață de bîlci, înfruntînd cu mîinile goale, aproape despuiat și fără nici o apărare, un taur de luptă. Era atît de frumos și de cutezător că nu putu să-l uite. După cîteva zile îl văzu din nou la o petrecere de carnaval la care lua parte deghezată în cerșetoare, cu masca pe chip și înconjurată de sclavele ei îmbrăcate în marchize, cu gulere de dantelă, brățări și cercei de aur și pietre prețioase. Iuda era în mijlocul unui grup de curioși, dansînd cu cea care-l plătea pentru asta, și fusese nevoie să se facă ordine pentru a potoli înflăcărarea pretendentelor. Bernarda îl întrebă cît costa. Iuda îi răspunse, dansînd:

- Jumătate de real.

Bernarda își scoase masca.

- Eu te întreb ce preț ai pentru toată viața, îi spuse.

Iuda văzu că așa, cu fața descoperită, nu era de fel cerșetoare cum păruse. Își lăsă partenera și se apropie de ea, pășind țațoș ca un marinăr, să se vadă cîți bani făcea.

- Cinci sute de pesos de aur, răspunse.

Ea îl cîntări cu ochi de expertă vicleană. Era uriaș, cu pielea ca de focă, torsul ondulat, șolduri strîmte și picioare zvelte, și cu niște mîini gingașe care-i dezmințeau meseria. Bernarda socoti:

- Măsori opt palme.

- Și trei degete, răspunse el.

Bernarda îl puse să-și plece capul pînă în dreptul ei ca să-i cerceteze dinții, și o tulbură adierea de amoniac a subsuurii lui. Dinții erau în întregime sănătoși și bine înșiruiți.

- Stăpînul tău trebuie să fie nebun dacă își închipuie c-o să te cumpere cineva la preț de cal, zise Bernarda.

- Sînt liber și mă vînd eu însumi, răspunse el. Și încheie pe un anume ton:

Doamnă.

- Marchiză, spuse ea.

El îi făcu o reverență curtenitoare care o lăsă cu răsuflarea tăiată și-l cumpără cu jumătate din cît pretinsese la început. Doar pentru desfătarea privirii, după cum a spus. În schimb, îi respectă condiția de om liber și timpul necesar spre a continua să se lupte cu taurul lui de circ. Îl instală într-o odaie lîngă a ei, care fusese a rîndașului, și-l așteptă din prima noapte, goală și cu ușa nezăvorîtă, încredințată că el avea să vină fără a fi poftit. Dar a trebuit să aștepte două săptămîni fără să poată dormi liniștită din pricina înflăcărării trupului.

În realitate, îndată ce află cine era ea și văzu casa pe dinăuntru, el își recapătă respectul de sclav, păstrînd distanță. Cu toate acestea, cînd Bernarda renunță să-l mai

aștepte, își puse cămașa de noapte și trase zăvorul la ușă, el intră pe fereastră. O trezi aerul din încăpere impregnat de mirosul de amoniac. Simți gîfîitul de minotaur căutînd-o pe bijbuite în beznă, fierbințeala trupului peste ea, mîinile ca niște gheare ce-i apucară gulerul de la cămașă sfișiiindu-i-o de sus pînă jos, în vreme ce îi mormăia la ureche: Tîrfă, tîrfă. Din noaptea aceea Bernarda știu că nu dorea să mai facă nimic altceva toată viața.

Își pierdu mințile după el. Se duceau noaptea la petrecerile deșucheate de pe la mahala, el îmbrăcat în cavalier, cu redingotă și joben cumpărate de Bernarda după gustul ei, iar ea deghizată la început în tot felul și mai tîrziu cu fața descoperită. Îl scaldă în aur, cu lăntișoare, inele și brățări, și puse să-i fie încrustate diamante în dinți. Crezu că o să moară cînd își dădu seama că se culca cu toate care-i ieșeau în cale, dar în cele din urmă se mulțumi cu resturile. Pe vremea aceea, Dominga de Adviento intră odată în dormitorul ei la ceasul siestei, crezînd că Bernarda se afla la fabrica de zahăr, și-i surprinse în pielea goală făcînd dragoste pe jos. Sclava rămase mai curînd descumpănită decît mirată, cu mîna pe zăvor.

- Nu sta acolo ca o moartă, îi strigă Bernarda. Ori pleci, ori te tăvălești aici împreună cu noi.

Dominga de Adviento dispăru trîntind ușa, cu un zgomot care Bernardei îi păru o palmă. O chemă la ea în noaptea aceea și o amenință cu pedepse înfiorătoare pentru orice comentariu ar face cu privire la ceea ce văzuse.

- Nu vă faceți griji, stăpînă, îi zise sclava. Dumnezeuastră îmi puteți interzice orice și eu vă dau ascultare. Și încheie: Din păcate nu-mi puteți interzice și ce să gîndesc.

Dacă marchizul a aflat, s-a prefăcut de minune că n-are habar. La urma urmelor, Sierva María era tot ce mai avea în comun cu soția și n-o considera ca pe fata lui, ci numai a ei. Bernarda, la rîndul său, nici măcar nu se gîndea la așa ceva. Pînă într-atît uitase de fată, încît la întoarcerea dintr-una din lungile-i șederi la moșia cu fabrica de zahăr, o confundă cu alta, deoarece crescuse și era cu totul diferită. O chemă, o cercetă, o întrebă despre viața ei, dar nu scoase de la ea nici un cuvînt.

- Ești leită tatăl tău, îi spuse. Un monstru.

Aceasta continua să fie starea de spirit a amîndurora în ziua în care marchizul se întoarse de la spitalul Amor de Dios și-i aduse Bernardei la cunoștință hotărîrea de a prelua cu mîna de războinic conducerea casei. În graba lui era ceva frenetic care o lăsă pe Bernarda fără grai.

Primul lucru pe care-l făcu a fost să-i dea copilei înapoi dormitorul bunicii ei, marchiza, de unde Bernarda o scosese, trimițînd-o să doarmă cu sclavii. Splendoarea de odinioară se păstra intactă sub praf: patul imperial pe care servitoarea îl credea de aur din pricina strălucirii bronzurilor, apărătoarea de țințari din văluri de mireasă, bogatele cuverturi cu pasmanterie, lavoarul de alabastru cu nenumărate flacoane cu parfumuri și sulimanuri, înșiruite într-o ordine marțială pe polița cu oglindă, oala de noapte, scuipătoarea și vasul pentru vomitat din porțelan, lumea iluzorie pe care bătrîna ținuită de reumatism o visase pentru fata pe care n-a avut-o și pentru nepoata pe care n-a văzut-o niciodată.

În timp ce sclavele reînviu dormitorul, marchizul se apucă să-și impună legea în casă. Izgoni sclavii care dormeau la umbra bolților și amenință cu biciuirea și temnița pe cei care și-ar mai face necesitățile prin colțuri sau s-ar deda la jocuri de noroc prin încăperile închise. Nu erau dispoziții noi. Fuseseră îndeplinite mult mai riguros pe vremea cînd Bernarda conducea și Dominga de Adviento supraveghea totul, iar

marchizul se delecta în public cu sentința-i istorică: „În casa mea se face ceea ce ascult eu”. Însă când Bernarda se împotmoli în mocirla pastilelor de cacao și Dominga de Adviento muri, sclavii se strecurară iar în mare taină, mai întâi femeile cu copiii, pentru a ajuta la treburile mărunte, și apoi bărbații trîndavi în căutarea răcorii coridoarelor. Îngrozită de fantoma ruinei, Bernarda îi trimitea să-și cîștige hrana cerșind în stradă. Într-una din crizele sale hotărî să-i pună în libertate, cu excepția celor trei sau patru care slujeau în casă, dar marchizul s-a opus cu un argument lipsit de chibzuință:

- Dacă trebuie să moară de foame, mai bine să moară aici și nu pe cine știe ce coclauri.

Nu se mai mulțumi însă cu formule atît de facile cînd cîinele o mușcă pe Sierva María. Îl investi cu puteri depline pe sclavul care i se păru cel mai autoritar și mai de încredere și-i dădu instrucțiuni atît de aspre încît o scandalizară chiar și pe Bernarda. În cea dintîi noapte, cînd casa era în bună orînduială, pentru prima oară de cînd murise Dominga de Adviento, o găsi pe Sierva María în coliba sclavelor, printre o jumătate de duzină de negrese tinere care dormeau în hamacuri agățate la diferite niveluri. Le trezi pe toate spre a le comunica regulile noii cîrmuiri.

- Din acest moment fetița locuiește în casă, le spuse. Și să se știe bine aici și pretutindeni că nu are decît o singură familie, și numai de albi.

Fetița se împotrivi cînd el a vrut s-o ducă în brațe pînă în dormitor și a trebuit s-o facă să priceapă că în lume domnea o ordine a bărbaților. Ajunși în dormitorul bunicii, pe cînd îi schimba cămașa de pînză grosolană, cum purtau sclavele, cu una de noapte, nu reuși să scoată de la ea nici un cuvînt. Bernarda îi văzu din ușă: marchizul stînd pe pat, luptîndu-se cu nasturii cămășii de noapte care nu treceau prin butonierele noi, și copila în picioare în fața lui, privindu-l impasibil. Bernarda nu-și putu înfrînge pornirea:

- De ce nu vă căsătoriți? Își bătu joc.

Și fiindcă marchizul n-o luă în seamă, adăugă:

- N-ar fi o afacere proastă să faceți micuțe marchize creole cu picioare de găină, ca să le vindeți pe la circuri.

Și la ea se schimbă ceva. În ciuda ferocității rîsului, chipul îi părea mai puțin amar și în străfundurile perfidiei sale zăceau urme de compasiune de care marchizul nu-și dădu seama. Îndată ce o simți departe, îi spuse fetiței:

- E o mojiică.

El crezu că îi deslușește în ochi o scînteie de interes.

- Știi ce-i o mojiică? o întrebă, avid de un răspuns.

Sierva María nu i-l dădu. Se lăsă culcată în pat, se lăsă să-i pună sub cap pernele de puf, se lăsă acoperită pînă la genunchi cu cearșaful de in mirosind a cedru din care fusese făcut cufărul, fără a se milostivi cu o privire. El simți cum se înfioară în adîncul cugetului:

- Îți spui rugăciunea înainte de culcare?

Copila nici nu se uită la el. Se ghemui ca un făt, cum era deprinsă în hamac, și adormi fără să spună noapte bună. Marchizul trase apărătoarea de țințari cu mare grijă, pentru ca liliicii să nu-i sugă sîngele în somn. Avea să bată de zece și corul nebunelor era de nesuportat în casa eliberată prin izgonirea sclavilor.

Marchizul dădu drumul dulăilor care fugiră ca din pușcă spre dormitorul bunicii, adulmecînd crăpăturile de sub uși cu lătrături gîfînde. Marchizul îi scărpină în creștet cu buricele degetelor și-i liniști cu vestea cea bună:

- E Sierva, care din noaptea asta locuiește cu noi.

Dormi puțin și prost din pricina nebunelor care cîntară pînă la două. De cum se

trezi, o dată cu primii cocoși, dădu fuga în camera fetei, dar n-o găsi acolo, ci în baraca sclavelor. Cea care dormea mai aproape de ușă se deșteptă speriată.

- A venit singură, stăpîne, spuse, înainte de a o întreba el. Nici măcar n-am observat-o.

Marchizul știa că era adevărat. Întrebă care dintre ele o însoțea pe Sierva María cînd o mușcase cîinele. Unica mulatră, care se numea Caridad del Cobre, se arătă tremurînd de frică. Marchizul o liniști.

- Ocupă-te de ea ca și cum ai fi Dominga de Adviento, îi zise.

Îi explică ce îndatoriri avea. O preveni că trebuia să n-o piardă din vedere nici o clipă și să se poarte cu ea cu afecțiune și înțelegere, dar fără s-o răsfețe. Cel mai important era să nu treacă de gardul de sîrmă pe care avea să-l ridice între curtea sclavilor și restul casei. Dimineța cînd se scula și noaptea înainte de culcare trebuia să-i facă un raport complet, fără ca el s-o întrebe nimic.

- Fii foarte atentă ce faci și cum faci, încheie. Ai să răspunzi tu singură de îndeplinirea acestor porunci.

La șapte dimineața, după ce a închis cîinii în țarc, marchizul s-a dus la Abrenuncio acasă. Doctorul îi deschise chiar el, fiindcă nu avea sclavi și nici servitori. Marchizul își făcu reproșul pe care socotea că-l merită.

- Astea nu-s ore de vizită, spuse.

Doctorul îl pofti cu dragă inimă, recunoscător pentru calul pe care tocmai îl primise. Îl duse prin curte pînă la șopronul unde odinioară fusese o fierărie din care nu mai rămăseseră decît resturile de la forjă. Frumosul armăsar de doi ani, departe de locurile lui cunoscute, părea neliniștit. Abrenuncio îl liniști bătîndu-l ușurel pe fâlci, în timp ce îi șoptea la ureche promisiuni deșarte pe latinește.

Marchizul îi povesti că îngropaseră calul mort pe locul unde fusese livada spitalului Amor de Dios, destinat să slujească drept cimitir al bogaților pe vremea moliemei de holera. Abrenuncio îi mulțumi ca pentru o favoare neprețuită. Pe cînd vorbeau, luă aminte că marchizul stătea la distanță. El îi mărturisi că nu îndrăznise niciodată să călărească.

- Mi-e frică de cai la fel de tare ca de găini, spuse.

- Mare păcat, deoarece lipsa de comunicare cu caii a întîrziat evoluția omenirii, zise Abrenuncio. Dacă o vom învinge vreodată, am putea plămădi centaurul.

Interiorul casei, luminat de două ferestre deschise spre largul mării, era aranjat cu prețiozitatea vicioasă a unui burlac înveterat. Toată atmosfera era pătrunsă de o mireasmă de balsamuri care te îndemna să crezi în eficiența medicinei. Erau acolo un birou ordonat și o vitrină plină de flacoane de porțelan cu etichete în latină. Surghiunită într-un colț, harfa cu menire medicinală zăcea acoperită de un praf auriu. Cele mai impresionante erau cărțile, multe în latină, cu cotoarele ornamentate. Erau așezate în vitrine și în rafturile descoperite, sau puse pe jos cu mare grijă, iar doctorul pășea printre munții de hîrtie cu ușurința unui rinocer printre trandafiri. Marchizul era copleșit de mulțimea lor.

- Toată știința se găsește pesemne în încăperea asta, zise.

- Cărțile nu-s bune de nimic, răspunse Abrenuncio bine dispus. Mi s-a dus viața vindecînd boli pricinuite de alți doctori cu leacurile lor.

Dădu la o parte o pisică adormită în jilțul cel mare, care era locul lui, ca să stea marchizul. Îi servi o fiertură de ierburi pe care o pregăti cu mîna lui pe plită, în vreme ce-i vorbea despre experimentele sale medicale, pînă cînd își dădu seama că marchizul își pierduse interesul. Într-adevăr se ridicase pe neașteptate și-i întorsese spatele,

privind pe fereastră marea mohorâtă. În sfârșit, tot cu spatele, își luă inima în dinți să înceapă.

- Maestre, bîigui.

Abrenuncio nu aștepta chemarea aceea.

- Da?

- Pe jurămîntul secretului de doctor și numai pentru cunoștința dumneavoastră, vă mărturisesc că-i adevărat ce se spune, zise marchizul pe un ton solemn. Cîinele turbat a mușcat-o și pe fiica mea.

Se uită la medic și văzu un om cu cugetul senin.

- Știu, spuse doctorul. Și bănuiesc că de asta ați venit atît de devreme.

- Așa este, încuviință marchizul. Și repetă întrebarea pe care i-o făcuse cu privire la omul mușcat din spital. Ce putem face?

În locul răspunsului brutal din ziua de ieri, Abrenuncio ceru s-o vadă pe Sierva Maria. Tocmai asta avea de gînd marchizul să-l roage. Astfel încît amîndoi erau de acord, iar trăsura îi aștepta în poartă.

Ajungînd acasă, marchizul o găsi pe Bernarda așezată la măsuța cu oglindă, pieptănîndu-se pentru nimeni cu cochetăria anilor de demult, cînd făcuseră dragoste pentru ultima oară, și pe care el și-i ștersese din memorie. Odaia era saturată de parfumul primăvărat al săpunurilor sale. Ea își văzu bărbatul în oglindă și-i spuse fără dojană:

- Cine sîntem noi ca să dăruim cai?

Marchizul se eschivă. Luă de pe patul răvășit tunica de zi cu zi, o aruncă peste Bernarda și-i porunci nemilostiv:

- Îmbracă-te, am venit cu doctorul.

- Să mă ferească Dumnezeu! spuse ea.

- Nu-i pentru tine, deși ai mare nevoie, răspuse el. E pentru fetiță.

- N-o să-i fie de nici un folos, zise ea. Ori moare, ori nu moare: nu-i altă cale. Dar curiozitatea învinse: Cine e?

- Abrenuncio, spuse marchizul.

Bernarda se scandaliză. Mai bine murea așa cum era, singură și despuiată, decît să-și lase cinstea pe mîna unui evreu care-și ascundea originea. Fusese medicul de familie al părinților ei, dar renunțaseră la el pentru că dezvăluia starea pacienților spre a se lăuda cu diagnosticul.

Marchizul o înfruntă.

- Chiar dacă nu vrei, și chiar dacă eu o vreau și mai puțin, ești mama ei, spuse. În numele acestui drept sfînt îți cer să încuviințezi consultul.

- Din partea mea, faceți ce poftiți, zise Bernarda Eu nu exist.

Tocmai pe dos față de ce s-ar fi putut crede, fetița se supuse fără mofturi la o cercetare minuțioasă a trupului, cu acea curiozitate cu care ar fi urmărit o jucărie automată.

- Noi, medicii, vedem cu mîinile, îi spuse Abrenuncio.

Fetița, amuzată, îi zîmbi pentru prima oară.

Certitudinea stării bune a sănătății ei sărea în ochi, căci în pofida aerului său neajutorat avea un trup armonios, acoperit de un puf auriu, aproape invizibil și cu primele semne ale unei înfloriri minunate. Avea dinții fără cusur, ochii pătrunzători, picioarele fine, mîinile expresive și fiecare buclă a părului era preludiul unei vieți lungi. Răspuse cu tragere de inimă și cu multă stăpînire de sine la interogatoriul insidios și se cuvenea s-o cunoști foarte bine ca să descoperi că nici un răspuns nu era adevărat. Se încordă numai atunci cînd doctorul descoperi cicatricea ușoară la gleznă. Istețimea lui Abrenuncio o ajută să se descurce:

- Ai căzut?

Fetița încuviință fără să clipească:

- Din scrînciob.

Doctorul începu să vorbească latinește cu sine. Marchizul îl întrerupse:

- Spuneți-mi-o în spaniolă.

- Nu dumneavoastră mă adresez, răspuse Abrenuncio. Meditez în latina târzie.

Sierva María era încîntată de tertipurile lui Abrenuncio, pînă cînd acesta își puse urechea pe pieptul ei s-o asculte. Inima îi zvîcnea speriată, iar pe piele i se ivi o rouă lividă și înghețată, cu un iz vag de ceapă. Cînd isprăvi, doctorul o bătu drăgăstos pe obraz.

- Ești foarte curajoasă, îi spuse.

Rămas singur cu marchizul, îi comentă că fetița știa de cîine că era turbat.

Marchizul nu pricepu.

- V-a spus multe minciuni, zise, dar nu și asta.

- Nu ea, domnule, răspuse medicul. Mi-a spus-o inima ei: era ca o broscuță în captivitate.

Marchizul zăbovi povestindu-i minciunile surprinzătoare înșirate de fata lui, dar nu cu supărare, ci cu un soi de mîndrie părintească.

- Poate o să se facă poetă, zise.

Abrenuncio se împotrivi ideii că minciuna ar fi o condiție cerută de arte.

- Cu cît mai transparent e scrisul, cu atît se vede mai bine poezia, spuse el.

Singurul lucru pe care nu-l putu interpreta a fost mirosul de ceapă ce răzbătea din sudoarea fetiței. Cum nu știa să fie vreo legătură între un miros anume și turbare, îl elimină ca simptom al bolii. Caridad del Cobre îi dezvălui mai tîrziu marchizului că Sierva María se lăsase în taină pe seama științei sclavilor, care o puneau să mestece frunze de veninăriță și o închideau în pivnița cu funii de ceapă, pentru a rupe vraja cu cîinele.

Abrenuncio nu îndulci nici cel mai mic amănunt privitor la turbare.

- Primele accese sînt cu atît mai grave și mai rapide cu cît mușcătura e mai adîncă și mai aproape de creier, spuse.

Aminti de cazul unui pacient de-al lui care murise după cinci ani, rămînd îndoiala dacă nu cumva se molipsise mai tîrziu, fără să știe nimeni. Cicatrizarea rapidă nu însemna nimic: după un timp imposibil de prevăzut cicatricea se putea umfla, deschide iar și supura. Agonia ajungea atît de înfiorătoare încît era de preferat moartea. Tot ce se mai putea face atunci era să se recurgă la spitalul Amor de Dios, unde aveau senegalezi deprinși să facă față acceselor de furie ale ereticilor și nebulnilor. De nu proceda astfel, marchizul în persoană va trebui să-și ia asupra osînda de a o ține pe fetiță înlănțuită în pat pînă moare.

- În lunga istorie a omenirii, încheie el, nici un suferind de hidrofobie n-a supraviețuit să povestească.

Marchizul hotărî că n-avea să existe cruce oricît de grea pe care să n-o poată duce. Așa încît fetița avea să moară acasă. Medicul îl răsplăti cu o privire care părea mai curînd de milă decît de respect.

- Nu mă puteam aștepta la mai puțină măreție din partea dumneavoastră, domnule, îi spuse. Și nu mă îndoiesc că veți avea forța sufletească să îndurați.

Stărui că pronosticul nu era alarmant. Rana era departe de zona ce prezenta cel mai mare risc și nimeni nu-și amintea să fi sîngerat. Se putea foarte bine ca Sierva María să nu fi luat turbarea.

- Și pînă atunci? întrebă marchizul.
- Pînă atunci, răspuse Abrenuncio, faceți-o să asculte muzică, umpleți casa de flori, puneți păsările să cînte, duceți-o să vadă apusul de soare la malul mării, dăruiți-i tot ce-ar putea-o face fericită.

Își luă rămas bun învîrtindu-și pălăria în aer și cu sentința latină de rigoare. De data aceasta însă o tălmăci în onoarea marchizului:

- Nu-i pe lume leac care să tămăduiască ceea ce nu tămăduiește fericirea.

DOI

NU S-A aflat niciodată cum de ajunsese marchizul într-un asemenea hal de delăsare și nici de ce a menținut o căsătorie atît de nepotrivită, cînd avea totul asigurat pentru o văduvie tihnită. Ar fi putut fi tot ce ar fi poftit, grație puterii nemărginite a primului marchiz, tatăl lui, Cavaler al Ordinului Santiago, traficant de negri capabil de orice cruzime și general neîndurător, față de care regele, domnul și stăpînul său, nu s-a zgîrcit în privința onorurilor, nici a prebendelor, și nici nu l-a pedepsit vreodată pentru fărădelegile săvîrșite.

Ygnacio, unicul moștenitor, nu se arătă vreodată bun la ceva. Crescu vădind semne certe de întîrziere mintală, rămase analfabet pînă la vîrsta de făcut dragoste și nu iubea pe nimeni. Primul simptom de viață care i s-a cunoscut la douăzeci de ani a fost faptul că se îndrăgostise și era pornit să se însoare cu una din fetele internate la Divina Pastora, ale cărei cîntece și strigăte îi alintaseră copilăria. Se numea Dulce Olivia. Era singura fiică a unei familii de curelari ai casei regale și fusese nevoită să învețe meșteșugul de a face șei de călărie, pentru a nu se stinge o dată cu ea o tradiție de aproape două veacuri. Acestei ciudate inițieri într-o meserie de bărbați i se atribui faptul că-și pierduse judecata, și într-un chip atît de îngrozitor, încît numai cu mare greutate a putut fi învățată să nu-și mănînce propriile excremente. Exceptînd acest lucru, ar fi fost o partidă cum nu se poate mai bună pentru un marchiz creol atît de lipsit de calitate.

Dulce Olivia avea spiritul vioi și firea plăcută și nu era deloc ușor să descoperi că era nebună. De prima oară cînd o văzu, tînărul Ygnacio o distinsese în iureșul de pe terasă și chiar în ziua aceea se înțeleseseră prin semne. Ea, expertă în a face păsărele de hîrtie, îi trimitea răvașe prin porumbițe.

El învăță să scrie și să citească pentru a coresponda cu ea și acela a fost începutul unei pasiuni adevărate pe care nimeni n-a vrut s-o înțeleagă. Scandalizat, primul marchiz își soma fiul să dea o dezmințire publică.

- Nu numai că-i adevărat, îi replică Ygnacio, ci am și permisiunea ei ca să-i cer mîna. Iar argumentului cu nebunia îi răspuse cu propriul său argument: Nici un nebun nu-i nebun dacă ești de acord cu rațiunile lui.

Tatăl îl surghiuni la una din moșiile sale, investindu-l cu împuterniciri de domn și stăpîn de care el nu se învrednici să facă uz. A fost ca un fel de moarte în viață. Ygnacio era îngrozit de animale, în afară de găini. Însă la moșie cercetă îndeaproape o găină vie, și-o imaginează de mărimea unei vaci, și-și dădu seama că era un monstru cu mult mai înfiorător decît oricare altul de pe pămînt sau din apă. În beznă îl treceau nădușeli de gheață și se trezea în zori din pricina liniștii fantomatice a islazurilor, ce-i tăia răsuflarea. Dulăul care stătea de pază fără să clipească în dreptul dormitorului îl tulbura mai tare decît celelalte primejdii.

- Trăiesc înspăimîntat că sînt viu, spusese odată.

În surghiun căpătă starea sufletească lugubră, înfățișarea tainică, aerul contemplativ, purtările fără vlagă, felul de a vorbi rar și o vocație mistică ce părea să-l condamne la o chilie de claustrare.

Cînd se împlini primul an de surghiun, îl trezi într-o noapte un vuiet ca de ape învolburate. Erau animalele de la moșie care-și părăseau sălașele luînd-o peste cîmp, într-o liniște adîncă, sub razele lunii pline. Dărimau fără zgomot orice obstacol ivit în drumul lor în linie dreaptă peste pășuni și plantații de trestie de zahăr, albi de rîuri și mlaștini. Înainte mergeau cirezile de vite și caii de povară și de călărie, iar în spate porcii, oile, păsările de curte, într-o caravană sinistră care se pierdu în noapte. Pînă și păsările zburătoare, chiar și porumbeii, se porniră în cîrd. Numai pe dulău îl găsiră zorile la locul lui de pază în dreptul dormitorului stăpînului. Acela a fost începutul prieteniei aproape omenești prin care marchizul s-a legat de animal și de nenumărații dulăi ce i-au urmat în casă.

Copleșit de groază la moșia pustie, tînărul Ygnacio renunță la dragoste și se supuse planurilor părintelui său. Acestuia nu i-a fost de-ajuns sacrificiul iubirii, ci i-a impus, printr-o clauză testamentară, să se însoare cu moștenitoarea unui nobil spaniol. Și astfel s-a căsătorit, făcînd o nuntă fastuoasă, cu doña Olalla de Mendoza, o fată răpitor de frumoasă și înzestrată cu mari și numeroase virtuți, pe care o lăsă mai departe fecioară spre a nu-i dăruie nici măcar bucuria unui copil. În rest, continuă să trăiască precum a făcut-o de cînd s-a născut: ca un burlac bun de nimic.

Doña Olalla de Mendoza îl scoase în lume. Se duceau la slujba principală, mai mult să se afișeze decît să se roage, ea îmbrăcată cu fuste negre largi și pelerine strălucitoare, cu vâlul de dantelă scrobită al femeilor albe din Castilia, însoțită de un alai de sclave, toate numai în mătăsuri și podoabe de aur. În locul pantofilor de casă cu care se duceau la biserică pînă și cele mai pline de ifose, purta ghetete înalte din cordovan garnisite cu perle. Spre deosebire de alți nobili care își puneau peruci anacronice și butoni de smarald, marchizul apărea în talie, cu haine de bumbac și cu tichie pe cap. Totuși, luă parte la manifestările publice, întotdeauna forțat, fiindcă niciodată nu și-a putut învinge frica de viața de societate.

Doña Olalla fusese eleva lui Scarlatti Domenico, la Segovia, și-și luase cu mențiune de onoare diploma pentru a preda muzică și canto în școli și mănăstiri. Veni de acolo cu un clavicord desfăcut în bucăți, pe care le asambla cu mîna ei, și cu diferite instrumente de coarde la care cînta și învăța să se cînte cu nespusă măiestrie. Alcătui o formație de începătoare care sanctificau serile de la ea de acasă cu noile piese muzicale din Italia, din Franța, din Spania și despre care s-a ajuns să se spună că era inspirată de lirica Sfîntului Duh.

Marchizul părea total neînzestrat pentru muzică. Se spunea, în stil franțuzesc, că avea mîini de artist și ureche de artilerist. Însă din ziua în care despachetară instrumentele nu-și luă ochii de la teorba italiană, datorită ciudățeniei capului dublu, mărimii diapazonului, numărului coardelor și sunetului clar. Doña Olalla se ambiționa să-l învețe să cînte la fel de bine ca ea. Își petreceau diminețile executînd game sub pomii din livadă, ea cu răbdare și dragoste, iar el cu o încăpăținare de cioplitor în piatră, pînă cînd madrigalul spășit li se dăruie fără durere.

Muzica îmbunătăți pînă într-atît armonia conjugală, încît doña Olalla se încumetă să facă pasul care-i mai lipsea. Într-o noapte furtunoasă, prefăcîndu-se poate că era cuprinsă de o teamă pe care de fapt n-o simțea, se duse în camera soțului virgin.

- Sînt stăpînă pe jumătate din acest pat, îi spuse, și am venit s-o revendic.

El rămase neclintit. Sigur că avea să-l convingă cu vorba bună sau cu forța, ea stărui mai departe. Viața nu le-a dat însă timp. Într-o zi, pe 9 noiembrie, stăteau și

executau un duo sub portocali, fiindcă văzduhul era limpede și cerul fără nori, când un fulger îi orbi, un zgomot cutremurător îi scutură și doña Olalla căzu trăsniță la pământ.

Orașul înspăimântat interpretează tragedia drept o izbucnire a furiei cerești pentru o vină de nemărturisit. Marchizul comandă funeralii de regină, la care se arată pentru prima dată cu hainele cernite și culoarea galbenă ce aveau să nu-l mai părăsească niciodată. Întors de la cimitir îl surprinse o ninsoare de porumbețe de hârtie peste portocalii din livadă.

Prinse una la întâmplare, o desfăcu și citi: „Trăsnetul acela era al meu. ”

Înainte de a se scurge cele nouă zile de pomenire, donase bisericii bunurile materiale care întreținuseră splendoarea averii sale de prim născut: o moșie cu crescătorie de vite în Mompox și alta în Ayapel, și două mii de hectare în Mahates, la numai două leghe de acolo, cu mai multe herghelii de cai de călărie și de tracțiune, o moșie cu teren arabil și cea mai bună fabrică de zahăr de pe coasta Caraibilor. Totuși, legenda despre averea lui se întemeia pe o proprietate imensă în paragină, ale cărei hotare imaginare se pierdeau dincolo de mlaștinile din La Guaripa și grindurile din la Pureza, pînă spre pădurile de manglieri din Urabá. Păstră numai reședința seniorală cu curtea slugilor redusă la minimum, și fabrica de zahăr din Mahates. Negresei Dominga de Adviento îi încredințase cîrma casei. Pe bătrînul Neptuno îl păstră cu funcția de vizitiu cu care îl investise primul marchiz și-l însărcină să se îngrijească de puștii cai care mai rămăseseră.

Pentru prima oară singur în tenebrosul conac al strămoșilor, abia dacă putea dormi în beznă, din pricina spaimei ereditare a nobililor creoli de a nu fi omorîți de sclavi în timpul somnului. Se trezea pe neașteptate, fără a ști dacă ochii înfrigați care se iveau prin lucarne erau de pe lumea aceasta sau de pe cealaltă. Se ducea pe vîrfuri la ușă, o deschidea brusc și surprindea un negru care pîndea prin gaura cheii. Îi simțea strecurîndu-se cu pași de tigru pe coridoare, despuiți și unși cu ulei de cocos ca să nu poată fi prinși. Buimăcit de atîtea spaime laolaltă, porunci ca luminile să rămîna aprinse pînă în zori, izgoni sclavii care încetul cu încetul puneau stăpînire pe spațiile goale și aduse acasă primii copoi dresați să încolțească prada.

Poarta mare a fost închisă pentru totdeauna. Surgiuniră mobilele franțuzești cu plușul mirosind urît din pricina umezelii, vîndură goblenurile, porțelanurile și piesele de ceasornicărie care erau adevărate capodopere și se mulțumiră cu hamace de sfoară pentru a păstra căldura în încăperile golite. Marchizul nu se mai duse la slujbă ori la rugăciuni și nici nu mai defilă cu baldachinul Sacramentului la procesiuni, nu mai ținu praznicele și nici zilele de post, cu toate că plăti mai departe la timp dările către Biserică. Se refugie în hamac, uneori în dormitor în toiul toropelii din august, și mai întotdeauna pentru siestă sub portocalii din livadă. Nebunele îi aruncau resturi de mîncare și-i strigau obscenități afectuoase, dar când comenduirea îi făcu favoarea să-i propună mutarea ospiciului se împotrivi din grațitudine față de ele.

Dezamăgită de disprețul pretendentului ei, Dulce Olivia se consolă ducînd dorul a ceea ce nu se întîmplase. Fugea de la Divina Pastora prin spărturile gardului din livadă ori de cîte ori putea, îmblînzi și supuse dulăii de pradă cu momeală de mîngîieri drăgăstoase și-și dedică ceasurile de somn pentru a vedea de casa pe care n-a avut-o niciodată, măturînd-o cu mănunchiuri de busuioc spre a atrage norocul și atîrnînd funii de usturoi prin dormitoare să alunge țințarii. Dominga de Adviento, a cărei vigență nu lăsa nimic la întâmplare, muri fără să afle din ce pricină coridoarele erau mai curate în zori decît pe înserat, iar obiectele puse de ea într-un loc se aflau dimineața într-altul. Înainte de a împlini un an de văduvie, marchizul o surprinse pentru prima oară pe Dulce Olivia frecînd oalele și cratițele din bucătărie care-i păreau prost curățate de sclave.

- N-am crezut că te încumeți într-atît, îi zise.

- Fiindcă ești un amărît, cum ai fost totdeauna, îi răspuse ea.

Astfel se înfiripă iar o prietenie interzisă care, cel puțin într-un rînd, păruse a fi dragoste. Stăteau de vorbă pînă în zori, fără iluzii dar și fără dușmănie, ca o pereche bătrînă condamnată la rutină. Credeau că sînt fericiți, și poate că și erau, pînă cînd unul din ei spunea un cuvînt în plus, sau făcea un pas mai puțin, și noaptea trecea într-o ceartă de vandali care demoraliza dulăii. Totul redevenea atunci ca la început și Dulce Olivia dispărea din casă pentru un lung răstimp.

Numai ei îi mărturisi marchizul că disprețul lui față de bunurile lumesti și schimbarea felului său de a fi nu se datorează evlaviei, ci groazei pricinuite de pierderea bruscă a credinței, atunci cînd a văzut trupul soției carbonizat de trăsnet. Dulce Olivia se oferi să-l consoleze. Îi făgădui să-i fie sclavă supusă și în bucătărie, și în pat. El nu se lăsă ademenit.

- N-o să mă mai însor niciodată, îi jură.

Nu se împlini însă anul și se căsători pe ascuns cu Bernarda Cabrera, fata unui fost vătaf al tatălui său, ajuns bogat prin negustoria cu coloniale. Se cunoscuseră cînd acesta o trimise la conac cu heringii în saramură și măslinile negre care erau slăbiciunea doșei Olalla și, cînd ea muri, continuă să le aducă marchizului. Într-o după-amiază în care Bernarda îl găsi în hamacul din livadă, îi citi soarta scrisă în palma mîinii sfîngi. Marchizul rămase atît de impresionat de prezicerile ei, încît continuă s-o cheme la ceasul siestei, chiar dacă nu mai avea nimic de cumpărat, însă se scurseră două luni fără ca el să ia nici un fel de inițiativă. Astfel că o luă ea în locul lui. Îl asaltă în hamac, îl călări și-i astupă gura cu poalele de la *chilaba* cu care era îmbrăcat, pînă îl lăsă fără pic de vlagă. Atunci îl învioră cu o înflăcărare și o știință pe care el nu și le-ar fi putut imagina în plăcerea anemică a desfătării lui solitare și-l lipsi fără glorie de virginitate. El împlinea cincizeci și doi de ani, iar ea douăzeci și trei, însă diferența de vîrstă deranja cel mai puțin.

Continuară să facă dragoste la vremea siestei, în grabă și fără tragere de inimă, la umbra ca de biserică a portocalilor. Nebunele îi îndemneau de pe terasă cu cîntece deșucheate și le sărbătoreau victoriile cu aplauze de stadion. Marchizul nu apucase să-și dea seama de riscurile care-l pîndeau, că Bernarda îl și făcu să coboare pe pămînt cu vestea că era însărcinată în două luni. Îi aminti că nu era negresă, ci fiică a unui indian care vorbește spaniola și a unei albe din Castilia, astfel încît singura cale de a repara onoarea era căsătoria cum scrie la carte. El o tot duse cu vorba pînă cînd tatăl ei bătu în poarta mare la ceasul siestei cu o archebuză străveche în bandulieră. Avea vorba domoală și gesturi blînde și-i dădu marchizului arma fără să-l privească în față.

- Știți ce-i asta, domnule marchiz? îl întrebă.

Marchizul, cu arma în mîină, nu știa ce să facă.

- După cît pot să-mi dau eu seama, cred că e o archebuză, spuse. Și întrebă, intrigat de-a binelea: La ce-o folosiți?

- Ca să mă apăr de pirați, domnule, răspuse indianul, tot fără să-l privească în față. V-am adus-o acum ca să binevoiți să mă omorîți înainte de a vă omorî eu.

Îl privi drept în față. Avea niște ochișori triști și muți, dar marchizul înțelese ceea ce nu-i spuneau, îi dădu înapoi archebuza și-l pofti să intre pentru a face înțelegerea. După două zile, parohul de la o biserică din apropiere oficiu căsătoria, de față cu părinții ei și nașii amîndurora. Cînd terminară, Sagunta se ivi fără ca nimeni să știe de unde și-i încunună pe miri cu ghirlandele fericirii.

Într-o dimineață cu ploaie tîrzie, sub semnul Săgetătorului, se născu la șapte luni și anevoie Sierva María de Todos los Angeles. Părea un mormoloc fără culoare, iar cordonul ombilical înfășurat în jurul gîtului era gata s-o sugrume.

- E fată, zise moașa. Dar n-o să aibă zile.

Dominga de Adviento le-a făgăduit atunci sfinților ei că, de aveau să-i dăruiască harul de a trăi, fetița nu-și va tăia părul pînă în noaptea nunții. N-a apucat să-și isprăvească jurămîntul, că fetița începu să plîngă. Dominga de Adviento, radioasă, strigă:

- O să fie sfîntă!

Marchizul, căruia i-a fost înfățișată spălată și îmbrăcată, a fost mai puțin clarvăzător.

- O să fie tufă! spuse. Dacă Domnul îi dă viață și sănătate.

Fetița, născută dintr-un nobil și o plebee, avu o copilărie de orfană. Mama o urî din clipa cînd i-a dat să sugă pentru prima și ultima oară și se împotrivi s-o țină lîngă ea de teamă să n-o omoare. Dominga de Adviento o alăptă, o boteză creștinește și o închină lui Olokun, o zeităte *yoruba* de sex incert, al cărei chip se consideră a fi atît de îngrozitor încît poate fi văzut numai în vise și veșnic cu o mască. Lăsată în curtea sclavilor, Sierva María învăță să danseze înainte de a vorbi, învăță trei limbi africane în același timp, se obișnuie să bea sînge de cocoș pe inima goală și să se strecoare printre oamenii albi fără să fie văzută, nici simțită, ca o făptură imaterială. Dominga de Adviento o înconjură de un alai vesel de sclave negre, slujnice metise, femei indiene, care o scaldau cu apă încropită, o purificau cu verbina lui Yemayá și-i îngrijeau ca pe o tufă de trandafiri pletele năvalnice care la cinci ani îi ajungeau la talie. Încetul cu încetul, sclavele începuseră să-i pună la gît șiragurile diferiților zei, pînă ce ajunsese să poarte șaisprezece.

Pe cînd marchizul vegeta în grădină, Bernarda preluă cu mîină fermă cîrmuirea casei. Cea dintîi grijă a sa a fost să refacă averea prăpădită de bărbatul ei, la adăpostul autorității primului marchiz. Acesta obținuse, la vremea lui, autorizația de a vinde cinci mii de sclavi în opt ani, cu angajamentul de a importa în același timp două butoaie cu făină de fiecare. Grație șmecheriilor lui de maestru și venalității vameșilor, vîndu prin contrabandă cu trei mii de sclavi mai mult, ajungînd astfel negustorul de sclavi cel mai bogat din veacul acela.

Bernardei îi veni în minte că marele chilipir nu erau sclavii, ci făina, cu toate că în realitate afacerea cea mai grozavă era incredibila ei putere de convingere. Cu o singură autorizație de a importa o mie de sclavi în patru ani și trei butoaie cu făină de fiecare, dădu lovitura vieții ei: vîndu cei o mie de negri cum era înțelegerea, dar, în loc de cele trei mii de butoaie de făină, importă douăsprezece mii. A fost cea mai mare contrabandă a secolului.

Pe atunci își petrecea jumătate din timp la fabrica de zahăr de la Mahates, unde-și stabili centrul afacerilor datorită faptului că se afla aproape Río Grande de la Magdalena, care servea oricărui fel de trafic spre interiorul viceregatului. La urechile marchizului ajungeau vești răzlețe despre prosperitatea ei, pentru care nu dădea socoteală nimănui. În timpul petrecut acolo, chiar înainte de a avea crizele, părea un dulău în cușcă. Dominga de Adviento spusese foarte bine:

- Fundul nu-i avea astîmpăr în trup.

Sierva María ocupă întîia oară un loc stabil în casă cînd îi muri sclava și aranjară pentru ea splendidul dormitor unde stătuse prima marchiză. Îi aduseră un dascăl care îi preda lecții de spaniolă peninsulară și noțiuni de aritmetică și științe naturale, încercă s-o învețe să citească și să scrie. Ea se împotrivi fiindcă, spunea, nu pricepea literele. O maestră amatoare o iniție în cunoașterea muzicii. Copila dovedi interes și bun gust, dar nu avu răbdarea să învețe să cînte la nici un instrument. Surprinsă, maestra renunță și la plecare îi spuse marchizului:

- Nu-i vorba că fetița n-ar avea deloc talent, dar e dusă parcă pe altă lume.

Bernarda se străduise să-și înfrîneze resentimentele, dar foarte curînd deveni limpede că vina nu era nici a ei și nici a copilei, ci a firii amîndurora. Trăia cu sufletul la gură de cînd i se păru că descoperă la fata ei o anume aură de nălucă. Tremura numai la gîndul că, privind în urmă, se pomenea cu ochii de nepătruns ai acelei făpturi slabe, înfășurate în voaluri vapoase și cu pletele sălbatice care-i ajungeau la genunchi.

- Fato! îi striga. Îți interzic să mă privești așa!

Cînd era adîncită în socoteli, simțea în ceafă răsuflarea șuierătoare de șarpe la pîndă și tresărea îngrozită.

- Fato! îi striga. Fă zgomot înainte de a intra!

Ea îi sporea spaima, îngăimînd ceva în limba *yoruba*. Noaptea era și mai rău, căci Bernarda se trezea brusc cu senzația că o atinsese cineva, iar copila stătea la picioarele patului, privind-o cum doarme. Zadarnică se dovedi încercarea cu clopoțelul la încheietura mîinii, fiindcă secretul Siervei Maria îl împiedica să sune.

- Copila asta parcă n-ar fi albă, n-are decît culoarea, spunea maică-sa.

Așa și era, într-adevăr, căci fata își dădea cînd numele adevărat, cînd unul african născocit de ea: Maria Mandinga.

Scandalul izbucni într-o zi, dis-de-dimineată, cînd Bernarda se trezi moartă de sete din pricina abuzului de cacao și găsi o păpușă de-a Siervei Maria plutind pe fundul unui ciubăr. Nu i se păru doar o păpușă plutind pe apă, ci de fapt ceva înspăimîntător: o păpușă moartă.

Încredințată că era la mijloc o vrăjitorie africană făcută de Sierva Maria împotriva ei, luă hotărîrea că ele două n-aveau loc în aceeași casă. Marchizul încercă să intervină sfios, dar ea îi tăie vorba scurt:

- Ori ea, ori eu.

Astfel că Sierva Maria se întoarse la baraca sclavelor, chiar și atunci cînd maică-sa era la fabrica de zahăr. Era tot atît de enigmatică precum venise pe lume și cu desăvîrșire analfabetă.

Însă Bernarda nu se simțea mai bine. Se străduise să-l păstreze pe Iuda Iscariotul coborîndu-se la nivelul lui și în mai puțin de doi ani pierdu simțul afacerilor, ba chiar și al vieții. Îl travestea în pirat nubian, în as de cupă, în craiul Melchior, și-l lua cu ea prin cartierele mărginașe, mai cu seamă atunci cînd galioanele aruncau ancora și orașul se dezlănțuia într-o petrecere ce ținea jumătate de an. Dincolo de zidurile orașului se improvizau cîrciumi și bordeluri pentru negustorii care veneau de la Lima, de la Portobelo, de la Havana, de la Veracruz, ca să-și dispute mărfurile și sortimentele de prin toate teritoriile descoperite. Într-o noapte, beat mort, într-o cîrciumă cu ocași, Iuda se apropie foarte misterios de Bernarda.

- Deschide gura și închide ochii, îi spuse.

Ea făcu întocmai, iar el îi puse pe limbă o tabletă de ciocolată magică de Oaxaca. Bernarda o recunoscuse după gust și o scuipă, deoarece încă din copilărie nu putea suferi cacaoa. Iuda o convinse că era o substanță sacră ce te făcea să te bucuri de viață, sporea forța fizică, ridica moralul și fortifica sexul.

Bernarda izbucni în hohote de rîs.

- De-ar fi așa, spuse, călugărițele Sfintei Clara ar fi tauri de luptă.

Era deja robită de viciul mierii fermentate la care se dedase împreună cu colegile de școală încă dinainte de a se căsători, și continuă să fie savurînd-o nu numai cu gura, ci cu toate cele cinci simțuri, în aerul fierbinte al fabricii de zahăr. Cu Iuda învăță să mestece tutun și frunze de coca și cenușă de palmier *yarumo*, ca indienii din Sierra Nevada. Încercă prin cîrciumi canabis de India, terebentina de Cipru, mescalina de la Real del Catorce și, cel puțin într-un rînd, opiul de Nao adus din China de traficantii

filipinezi. Totuși, n-a rămas surdă la îndemnul lui Iuda de a gusta și cacaua. După ce le încercase pe toate, recunoscuse virtuțile acestora și o preferă tuturor. Iuda ajunsese hoț, codoș, uneori și sodomit, și toate din viciu, căci nu-i lipsea nimic. Într-o noapte blestemată se luă la trîntă, sub ochii Bernardei, cu trei ocași de pe galerele flotei din pricina unor certuri la jocul de cărți, și a fost omorît cu lovituri de scaun.

Bernarda se refugie la fabrica de zahăr. Conacul rămase în voia sorții și, dacă de atunci înainte nu s-a ales chiar praful, aceasta s-a datorat numai autorității arătate de Dominga de Adviento, care pînă la urmă o crescuse pe Sierva María așa cum voiau zeii în care credea.

Marchizul abia dacă aflase de decăderea nevestei lui. De la fabrica de zahăr răzbăteau zvonuri că trăia în stare de delir, că vorbea singură, că-și alegea sclavii cei mai bine înzestrați spre a-i împărți în nopțile-i de desfrîu cu fostele colege de școală. Avera care-i venise pe apă i se ducea acum pe apa sîmbetei și ajunsese la cheremul burdufurilor de melasă și al sacilor de cacao pe care-i ținea ascunși prin toate cotloanele ca să nu piardă timp cînd o încolțeau poftete. Unicul lucru sigur care-i mai rămăsese pe atunci erau două ulcele pline cu galbeni de patru și o sută de *doblas*, de aur curat, pe care le îngropase sub pat în vremurile bune. Ajunsese într-un asemenea hal de degradare, încît nici bărbatul ei n-o recunoscuse atunci cînd se întoarse de la Mahates pentru ultima oară, după trei ani de absență, cu puțin înainte ca Sierva María să fie mușcată de cîine.

La jumătatea lui martie, riscurile turbării păreau îndepărtate. Marchizul, recunoscător sorții, își propuse să îndrepte trecutul și să cucerească inima fetei lui cu rețeta fericirii sugerată de Abrenuncio. Îi consacră tot timpul lui. Încercă să învețe s-o pieptăne și să-i împletească părul într-o coadă. Încercă s-o învețe să fie o adevărată albă, se strădui să-și recapete de dragul ei visurile spulberate de nobil creol, să o dezbrace de obiceiul de a mânca saramură de iguană și tocăniță de tatu. Încercă aproape totul, în afară de a-și pune întrebarea dacă aceea era calea de a o face fericită.

Abrenuncio veni mai departe în vizită. Nu-i era ușor să se înțeleagă cu marchizul, dar îl interesa inconștient în această suburbie a lumii timorate de Inchiziție. Așa își petrecură lunile de zăpușeală, el vorbind, fără să fie ascultat, sub portocalii în floare, iar marchizul zăcînd în hamac, la o mie trei sute de leghe maritime de un rege care nu i-a auzit niciodată numele. Într-una din aceste vizite i-a întrerupt vaietul lugubru al Bernardei.

Abrenuncio se alarmă. Marchizul făcu pe surdul, dar geamătul care urmă a fost atît de sfișietor că nu s-a mai putut preface.

- Oricine ar fi are mare nevoie de ajutor, zise Abrenuncio.
- E nevastă-mea de-a doua, spuse marchizul.
- Are ficatul făcut praf, zise Abrenuncio.
- Cum de știți?
- Fiindcă se văietă cu gura deschisă, răspuse medicul.

Împinse ușa fără să mai ceară voie și încercă s-o vadă pe Bernarda în penumbra odăii, însă ea nu se afla în pat. O chemă pe nume, dar nu-i răspunse. Deschise atunci fereastra și lumina metalică a orei patru i-o arătă fără milă, despuiată, cu brațele și picioarele desfăcute în cruce, trîntită pe jos și învăluită în licărirea vînturilor ei letale. Pielea sa avea culoarea fără viață a fierei vărsate. Ridică iute capul, orbită de strălucirea ferestrei deschise brusc, și nu-l recunoscuse pe doctor în contra luminii. Lui i-a fost de ajuns o privire ca să-i deslușească soarta.

- Îți cîntă cucuveaua, fata mea, îi spuse.

Îi explică totuși că mai era încă timp să fie salvată, numai dacă se supunea grabnic unui tratament de curățire a sîngelui. Bernarda îl recunoscuse, se ridică anevoie, cum putu, și izbucni în înjurături. Abrenuncio le suportă impasibil în vreme ce închidea fereastra. Cînd fu gata de plecare, se opri în dreptul hamacului marchizului și preciză pronosticul:

- Doamna marchiză va muri pînă cel tîrziu pe 15 septembrie, dacă nu ajunge să se spînzure de o grindă între timp.

Marchizul, imperturbabil, spuse:

- Păcat că 15 septembrie e atît de departe.

Continua cu tratamentul fericirii pentru Sierva María. De pe colina San Lázaro vedeau înspre răsărit mlaștinile aducătoare de moarte și înspre apus uriașul soare roșu ce se cufunda în oceanul în flăcări. Ea îl întrebă ce era dincolo de mare, iar el îi răspunse:

- Lumea.

Pentru fiecare gest al său afla un ecou neașteptat din partea copilei. Într-o după-amiază văzură ivindu-se în zare, cu toate pînzele ridicate, Flota Galioanelor.

Orașul se transformă. Tatăl și fata se desfășură privind marionetele, înghițitorii de foc, uluitoarele curiozități de tîrg care ajunseră în port în acel aprilie de bun augur. Sierva María învăță mai multe lucruri despre albi în două luni de zile decît în toată viața ei de pînă atunci. Încercînd s-o facă să se schimbe și marchizul ajunse alt om, și într-un mod atît de radical că nu păru o toană, ci chiar o prefacere a firii sale.

Casa se umplu de toate balerinele mecanice, de cutiile muzicale și de ceasurile cu arc care se văzuseră pe la tîrgurile din Europa. Marchizul scoase de la naftalină teorba italiană. O șterse de praf, o acordă cu o perseverență ce nu putea fi înțeleasă decît ca izvorînd din dragoste și începu să se acompanieze cîntînd cîntecele de odinioară, cu vocea-i frumoasă și urechea proastă pe care nici anii și nici amintirile tulburi nu le schimbaseră. Ea îl întrebă în acele zile dacă era adevărat, cum glăsuiau cîntecele, că dragostea era în stare de orice.

- E-adevărat, îi răspunse el, dar ai face mai bine să n-o crezi.

Fericit din pricina acestor vești bune, marchizul începu să se gîndească la călătoria la Sevilla, pentru ca Sierva María să-și revină din suferințele-i tăcute și să-și desăvîrșească bunele maniere. Data și itinerarul erau gata stabilite, cînd Caridad del Cobre îl trezi din siestă cu știrea cumplită:

- Biata mea fetiță, domnule, se prefacă în cîine.

Chemat de urgență, Abrenuncio dezminți superstiția populară după care oamenii turbați ajung să se prefacă în animalul care i-a mușcat. Constată că fetița avea puțină febră și, cu toate că aceasta era considerată o boală în sine și nu un simptom al altor stări, n-o trecu cu vederea. Îl preveni pe seniorul înnebunit că fetița nu era la adăpost de alte pericole, căci mușcătura unui cîine, turbat sau nu, nu te putea feri de alte rele. Ca întotdeauna, singura soluție era să aștepte. Marchizul îl întrebă:

- Asta-i tot ce-mi puteți spune?

- Știința nu mi-a dat mijloacele să vă mai pot spune nimic altceva, îi răspunse doctorul la fel de acru. Dar dacă nu credeți în mine, v-a mai rămas totuși o cale: încredeți-vă în Dumnezeu.

Marchizul nu înțelese.

- Aș fi jurat că nu sînteți credincios, zise.

Doctorul nici măcar nu se întoarse să-l privească:

- Ce n-aș fi dat să fie așa, domnule.

Marchizul nu se încrezu în Dumnezeu, ci în oricine i-ar fi dat vreo speranță. În oraș mai erau trei doctori cu diplomă, șase spițeri, unsprezece bărbieri care luau sînge

și nenumărați vraci și meșteri în tot soiul de farmece, în ciuda faptului că Inchiziția condamnase o mie trei sute dintre ei la felurite pedepse, în ultimii cincizeci de ani, și arse pe rug șapte. Un medic tânăr din Salamanca îi deschise Siervei Maria rana închisă și-i aplică niște cataplasme caustice ca să-i extragă vechile umori. Altul încercă același lucru cu lipitori puse pe spinare. Un bărbier care lua sânge îi spală rana cu propria ei urină, iar altul o sili să și-o bea. Timp de două săptămâni îndurase două băi cu ierburi și două spălaturi emoliente în fiecare zi și o aduseseră în pragul agoniei cu poțiuni de antimoniu natural și cu alte filtre dătătoare de moarte.

Febra cedă, însă nimeni nu se încumetă să susțină că primejdia turbării ar fi fost alungată. Sierva Maria simțea că moare. La început rezistase cu mândria neștirbită, dar după două săptămâni fără nici un rezultat avea o ulcerăție de foc la gleznă, pielea jupuită de cataplasme și substanțe ce provocau bășici și stomacul întors pe dos. Trecuse prin toate: amețeli, convulsii, spasme, delir, slăbiciune de pîntec și de vezică și se tăvălea pe jos urlînd de durere și de furie. Chiar și vracii cei mai îndrăzneți o abandonară în voia sorții, încredințați că era nebună sau posedată de diavoli. Marchizul își pierduse orice nădejde cînd apărură Sagunta cu leacul lui San Huberto. A fost sfîrșitul.

Sagunta își lepădă cearșafurile de pe ea și se dădu peste tot cu unsori de indieni ca să-și frece trupul de cel al copilei dezgolite. Aceasta se împotrivi cu picioarele și cu mîinile, în ciuda slăbiciunii ei extreme, și Sagunta o supuse cu forța. Bernarda auzi din odaia ei răcnetele demențiale. Veni în fugă să vadă ce se întîmplă și-o găsi pe Sierva Maria zvîrcolindu-se pe jos și pe Sagunta deasupra ei, înfășurată în valurile de aramă ale pletelor și urlînd rugăciunea lui San Huberto. Le biciui pe amîndouă cu sforile hamacului. Mai întîi așa cum erau, chircite la pămînt, luate prin surprindere, apoi fugărindu-le prin colțuri pînă i se tăie răsufierea.

Episcopul diocezei, don Toribio de Cáceres y Virtudes, alarmat de scandalul public stîrnit de nebunia și delirul Siervei Maria, îi trimise marchizului o convocare fără a preciza motivul, data sau ora, ceea ce a fost interpretat ca un semn de maximă urgență. Marchizul își înfrîna incertitudinea și se duse chiar în ziua aceea, fără a se mai anunța.

Episcopul își începuse misiunea în vremea cînd marchizul se retrăsese din viața publică și abia dacă se văzuseră. Pe deasupra, era un om marcat de starea proastă a sănătății, cu un trup uriaș care-l împiedica să-și poarte singur de grijă și minat de o astmă păcătoasă ce-i pune la grea încercare credința. Nu luase parte la nenumărate evenimente publice unde absența lui era de neconceput, iar la puținele la care fusese de față păstra o distanță ce-l prefăcea încetul cu încetul într-o ființă ireală.

Marchizul îl văzuse uneori, întotdeauna de departe și în public, dar amintirea pe care i-o păstra era cea de la o slujbă festivă la care asistase, sub baldachin, în lectică și purtat de demnitari ai cîrmuirii. Din pricina trupului imens și a fastului ornamentelor, părea la prima vedere un bătrîn colosal, dar chipul imberb cu trăsături nete, cu niște ochi verzi ciudați, păstra intactă o frumusețe fără vîrstă. Văzut așa cum stătea în lectică, avea un nimb magic de Suveran Pontif, și cei care-l cunoșteau de aproape simțeau acest lucru și în strălucirea înțelepciunii sale, și în conștiința puterii.

Palatul unde locuia era cel mai vechi din oraș, cu două niveluri, cu spații imense și în ruină, episcopul neocupînd nici jumătate dintr-unul. Se afla lîngă catedrală și avea o galerie comună, cu bolți înnegrite și un patio cu o fîntînă gata să se dărîme printre tufele deșertice. Chiar și fațada impunătoare, din piatră sculptată, și porțile mari, din lemn dintr-o singură bucată, oglindeau ravagiile delăsării.

Marchizul a fost primit la poarta principală de către un diacon indian. Împărți câțiva bănuți de pomană pilcurilor de cerșetori care se târâiau la intrare și pătrunse în penumbra răcoroasă a palatului în clipa în care bătură în catedrală și răsunară în pîntecul lui clopotele prelungi de la patru după-amiaza. Coridorul central era atât de întunecos încît îl urma pe diacon fără să-l vadă, luînd mare aminte la fiecare pas ca să nu se împiedice de statui așezate alandala sau de dărîmături împrăștiate peste tot. La capătul coridorului era o săliță luminată mai bine printr-o lucarnă. Diaconul se opri în dreptul ei, îi indică marchizului să ia loc și să aștepte și dispăru prin ușa alăturată.

Marchizul rămase în picioare, cercetînd pe peretele principal un portret mare în ulei al unui tînăr militar în uniformă de gală a stegarilor regali. Doar atunci cînd citi plăcuța de bronz de pe ramă își dădu seama că era portretul episcopului în tinerețe.

Diaconul deschise ușa spre a-l pofti să treacă și marchizul nu trebui să se miște pentru a-l vedea din nou pe episcop, cu patruzeci de ani mai bătrîn ca în portret. Era mult mai mare și mai impunător decît se spunea, chinuit încă de astmă și vlăguit de căldură. Era lac de sudoare și se legăna foarte încet într-un balansoar filipinez, făcîndu-și vînt ușurel cu un evantai din frunze de palmier, cu trupul aplecat înainte ca să respire mai bine. Purta niște opinci țărănești și o cămașă lungă de pînză ordinară ce lucea pe alocuri de atîta spălat. Sinceritatea sărăciei lui sărea în ochi de cum îl vedeai. Totuși, cel mai mult impresiona limpezimea ochilor lui care se putea explica numai ca un privilegiu al sufletului. Încetă cu legănatul îndată ce-l văzu pe marchiz în ușa și-i făcu un semn afectuos cu evantaiul.

- Poftește, Ygnacio, îi spuse. Simte-te ca acasă.

Marchizul își șterse de pantaloni mîinile asudate, trecu pragul și se pomeni pe o terasă în aer liber, sub un baldachin de campanule galbene și ferigi atîrnînde, de unde se vedeau turlile de la toate bisericile, acoperișurile roșii ale caselor de vaza, porumbarele amortite de căldură, fortificațiile militare profilate pe cerul de cleștar și marea arzătoare. Episcopul întinse cu intenție clară mîna-i de soldat și marchizul îi sărută inelul.

Din pricina astmei, avea respirația sacadată și greoaie, iar cuvintele îi erau întretăiate de suspine nepotrivite și de o tuse seacă și scurtă, însă nimic nu-i știrbea elocința. Începu imediat o conversație amabilă despre nimicuri cotidiene. Așezat în fața lui, marchizul i-a fost recunoscător pentru preambulul acela de consolare, atât de bogat și amănunțit, încît clopotele de la ora cincii i-au luat prin surprindere. Mai curînd decît un sunet a fost o trepidație ce făcu să vibreze lumina după-amiezei, iar cerul se umplu de porumbei speriați.

- Îngrozitor, spuse episcopul. Simt pe dinăuntru fiecare oră ca un cutremur.

Cuvintele îl surprinseră pe marchiz, căci și el gîndise întocmai cînd bătuse de patru. Episcopului i se păru o coincidență firească.

- Ideile nu sînt ale nimănui, zise. Desenă prin aer cu arătătorul un șir de cercuri continue și încheie: Zboară primprejur, ca îngerii.

O călugăriță de serviciu aduse o carafă cu bucăți de fructe într-un vin vîrtos și un vas cu apă fierbinte care impregna aerul de un iz medicinal. Episcopul aspiră aburii cu ochii închiși și cînd își reveni din extaz era altul: stăpîn absolut al autorității sale.

- Te-am chemat, îi spuse marchizului, fiindcă știm că ai nevoie de Domnul și faci pe uitucul.

Glasul își pierduse tonalitățile de orgă și ochii își recăpătără strălucirea pămîntească. Marchizul bău dintr-o sorbitură jumătate din paharul de vin ca să prindă curaj.

- Preasfinția Voastră Ilustrisimă știe de bună seamă că m-a copleșit cea mai mare nenorocire ce se poate abate asupra unei ființe omenești, spuse, cu o umilință

dezarmantă. Am încetat să mai cred.

- Știm bine, fiule, replică episcopul fără a se arăta surprins. Cum să nu știm!

O spuse parcă oarecum bucuros, pentru că și el, pe când era stegar regal în Maroc, își pierduse credința la douăzeci de ani, în toiul unei bătălii.

- Am avut certitudinea fulgerătoare că Dumnezeu încetase să mai existe, spuse.

Îngrozit, își consacrase viața rugăciunii și penitenței.

- Pînă cînd Domnul s-a îndurat de mine și mi-a arătat calea vocației, încheie. Așa că esențial nu-i faptul că tu nu crezi, ci că Domnul crede mai departe în tine. Și nu încape nici o îndoială în privința asta, căci El, în milostivenia Sa fără margini, ne-a luminat să-ți venim în ajutor.

- Voiam să-mi port crucea în liniște, spuse marchizul.

- Ei bine, n-ai izbutit deloc, răspuse episcopul. Este un secret știut de toată lumea că sârmana ta copilă se zvîrcolește pe jos pradă unor convulsii obscene și lătrînd în grai de idolatri. Nu sînt simptome fără greș că e posedată de diavol?

Marchizul era îngrozit.

- Ce vreți să spuneți?

- Că printre nenumăratele viclenii ale diavolului se întîmplă foarte adesea să ia înfățișarea unei boli necurate pentru a pătrunde într-un corp nevinovat, continuă el. Și, odată înlăuntrul, nu-i putere omenească în stare să-l facă să iasă.

Marchizul descrie suferințele provocate de mușcătura cîinelui, dar episcopul găsea că totul pleda în favoarea explicației lui. Întrebă ceea ce știa desigur prea bine:

- Știi cine e Abrenuncio?

- A fost primul doctor care a consultat-o pe copilă, răspuse marchizul.

- Voiam s-o aud de la tine, spuse episcopul.

Scutură un clopoțel pe care-l ținea la îndemîină și un preot de vreo treizeci de ani, părăd și mai tînăr, apără imediat, ca un spirit eliberat dintr-o sticlă. Episcopul îl prezentă ca fiind părintele Cayetano Delaura, nimic mai mult, și-l pofti să se așeze. Din pricina căldurii purta o sutană de casă și opinci asemănătoare cu cele ale episcopului. Era încordat, palid, cu ochi pătrunzători și păr negru ca pana corbului, cu o şuviță albă pe frunte. Respirația-i sacadată și mîinile febrile nu păreau ale unui om fericit

- Ce știm despre Abrenuncio? îl întrebă episcopul.

Părintele Delaura n-a fost nevoit să stea pe gînduri.

- Abrenuncio de Sa Pereira Cao, rosti, parcă silabisind numele. Și se adresă imediat marchizului: Ați luat aminte, domnule marchiz, că ultimul său nume înseamnă cîine pe limba portughezilor?

La drept vorbind, continuă Delaura, nu se știa dacă acela era numele lui adevărat. După cum reieșea din dosarele Inchiziției, era un evreu portughez expulzat din peninsula și protejat aici de un guvernator care-i purta recunoștință pentru că îl lecuise de o hernie de două livre, cu apă depurativă de Turbaco. Vorbi de rețetele sale magice, de siguranța cu care prevestea moartea, de presupusa-i pederastie, de lecturile libertine, de viața lui fără Dumnezeu. Totuși, singura învinuire concretă pe care i-o aduseseră era cea de a fi reînviat un biet cîrpati din mahalaua Getsemani. Se obținură mărturii demne de crezare că acesta se afla deja în coșciug, învelit în giulgiu, cînd Abrenuncio îi porunci să se scoale. Din fericire, însuși cel readus la viață afirmă în fața Tribunalului Sfintei Inchiziției că nu-și pierduse nici o clipă cunoștința. În cele din urmă, aminti incidentul cu calul mort pe colina San Lázaro și îngropat în pămînt sfințit.

- Îl iubea ca pe o ființă omenească, interveni marchizul.

- A fost un afront adus credinței noastre, domnule marchiz, zise Delaura. Cai de o sută de ani nu sînt creaturi ale Domnului.

Marchizul se alarmă că o glumă între patru ochi ajunsese în arhivele Inchiziției. Încercă o apărare sfioasă:

- Abrenuncio e slobod la gură, dar cred cu toată umilința că de aici pînă la erezie e cale lungă.

Discuția ar fi fost neplăcută și fără sfîrșit dacă episcopul nu i-ar fi readus la subiect.

- Orice ar spune medicii, zise, turbarea la oameni este unul dintre nenumăratele tertipuri ale Dușmanului.

Marchizul nu pricepu. Episcopul îi dădu o lămurire atît de dramatică încît păru preludiul unei condamnări la focul veșnic.

- Din fericire, conchise, chiar dacă trupul copilei tale e pierdut, Domnul ne-a dat mijloacele să-i salvăm sufletul.

Zăduful apăsător al înserării puse stăpînire pe lume. Marchizul zări cel dintîi luceafăr pe cerul violet și se gîndi la fata lui singură în casa sordidă, tîrîndu-și piciorul maltratat de neîndemînarea vracilor. Întrebă cu modestia-i firească:

- Ce trebuie să fac?

Episcopul îi explică pe larg. Îl autoriză să-i folosească numele pentru orice demers și mai ales la mănăstirea Santa Clara, unde trebuia s-o ducă pe copilă cît mai curînd cu putință.

- Las-o în grija noastră, încheie. Dumnezeu va face restul.

Marchizul își luă rămas bun mai tulburat decît la venire. De la fereastra trăsorii privi străzile mohorîte, copiii bălăcindu-se în pielea goală prin apă, gunoiul împrăștiat de vulturi. Dînd colțul unei străzi văzu marea, veșnic la locul ei, și-l năpădi incertitudinea.

Ajunse acasă pe întuneric, la ceasul rugăciunii de seară, și pentru prima oară de cînd murise doña Olalla o spuse și el cu glas tare: *Îngerul Domnului o vesti pe Maria*. Strunele teorbei răsunau în beznă ca în străfundul unui iaz. Marchizul urmă pe bîjbîite zvonul melodiei pînă în dormitorul fetei lui. Stătea acolo, pe scaunul de la măsuța de toaletă, cu tunica albă și pletele răsfirate pe pardoseală, executînd o piesă simplă pe care o învățase de la el. Nu-i venea să creadă că era aceeași pe care o lăsase la prînz, zăcînd din pricina cruzimii vracilor, poate numai dacă nu se săvîrșise vreo minune. A fost o iluzie ce se destramă fulgerător. Sierva Maria îi simți prezența, încetă să mai cînte și căzu iar în starea de prostrație.

Petrecu lîngă ea toată noaptea. O ajută la ritualul pregătirii de culcare cu o neîndemînare de părinte prezumtiv. Îi puse pe dos cămașa de noapte și ea a fost nevoită să și-o scoată ca să și-o îmbrace pe față. O văzu pentru prima oară goală și-l duru să-i zărească prin piele coastele, țîțșoarele înmugurite, puful gîngăș. Glezna umflată răspîndea o aură arzătoare. Pe cînd o ajuta să se culce, copila se chinuia mai departe singură, cu un scîncet aproape neauzit, iar el se înfiora, pătruns de certitudinea că o ajuta să moară.

Simți nevoia de a se ruga pentru întîia oară de cînd își pierduse credința. Se duse la capelă, străduindu-se din răzputeri să-și recîștige Dumnezeu care-l părăsise, dar totul era în zadar: lipsa de credință este mai puternică decît credința, fiindcă se nutrește prin simțuri. O auzi pe copilă tușind de mai multe ori în răcoarea zorilor și se duse la ea în dormitor, în drum văzu întredeschisă ușa de la alcovul Bernardei. O împinse, îndemnat de nevoia să-i împărtășească îndoielile. Dormea cu fața în jos pe podea, sforăind îngrozitor. Marchizul rămase în prag cu mîna pe clanță și nu o trezi. Vorbi neantului:

- Viața ta pentru a ei. Și se corectă imediat: Amîndouă viețile noastre nenorocite pentru a ei, la naiba!

Fetița dormea. Marchizul o văzu nemișcată și vlăguită și se întrebă dacă prefera s-o vadă moartă sau pradă turbării. Îi potrivea vâlul care o apăra de țințari și ca liliecii să nu-i sugă sîngele, o înveli ca să nu mai tușească și rămase de veghe lîngă pat, cu bucuria nouă că o iubea cum nu iubise niciodată pe lumea asta. Luă atunci hotărîrea crucială a vieții lui, fără a se mai sfătui nici cu Dumnezeu, nici cu altcineva. La patru dimineața, cînd Sierva María deschise ochii, îl văzu așezat la capul patului.

- E vremea să mergem, spuse marchizul.

Copila se sculă fără să fie nevoie de alte explicații. Marchizul o ajută să se îmbrace de sărbătoare. Căută în cufăr niște papuci de catifea, pentru ca ștaiful de la ghetete să nu-i vatăme glezna, și dădu din întîmplare peste o rochie ce fusese a mamei lui cînd era copilă. Era decolorată și marcată de trecerea timpului, dar se vedea limpede că nu fusese purtată decît o singură dată. Marchizul i-o puse Siervei María, aproape după un veac, peste șiragurile vrăjitoarești și lăncșorul de la botez. Îi venea puțin strîmtă și asta-i sporea oarecum aerul vetust. Îi mai puse o pălărie găsită tot în cufăr, cu panglici colorate ce nu se potriveau defel cu rochia. Îi venea de minune. În cele din urmă, îi pregăti o valijoară cu o cămașă de noapte, un pieptene des ce putea scoate chiar și lindinile și o carte mică de rugăciuni a bunicii, legată în aur și cu coperte sidefate.

Era Duminica Floriilor. Marchizul o duse pe Sierva María la slujba de la ora cinci și ea primi cu plăcere frunza de palmier sfințită fără a ști ce înseamnă. La plecare, au văzut răsăritul din trăsură. Marchizul pe bancheta principală, cu valijoara pe genunchi, iar fetița, imperturbabilă, pe cea din față, privind pe fereastră cum se perindă ultimele străzi pe care avea să le străbată la cei doisprezece ani cîți avea. Nu arătase nici cel mai mic semn de curiozitate să afle unde o ducea îmbrăcată precum Juana cea Nebună și cu o pălărie de femeie stricată, la o oră atît de matinală. După ce medită îndelung, marchizul o întrebă:

- Știi cine este Dumnezeu?

Fetița dădu din cap, tăgăduind.

Scăpărau fulgere și se auzeau tunete undeva departe, în zare, cerul era înnorat, iar marea zbuciumată. Cînd dădură un colț li se ivi în față mănăstirea Santa Clara, albă și solitară, cu trei caturi cu jaluzele albastre dînd spre o plajă plină de gunoaie.

Marchizul i-o arătă cu degetul.

- Iat-o! spuse. Și apoi făcu un semn spre stînga: Ai să vezi marea la orice oră, de la ferestre.

Cum fetița nu-l luă în seamă, îi dădu singura explicație pe care avea să i-o dea vreodată cu privire la destinul ei:

- Ai să te odihnești cîteva zile la călugărițele de la Santa Clara.

Fiind Duminica Floriilor, la poartă erau mai mulți cerșetori ca de obicei. Cîteva leproși care se certau cu ei pentru resturile de la bucătărie se repeziră și ei cu mîna întinsă spre marchiz. El le împărți pomeni mărunte, cîteva bănuți fiecăruia, pînă-și goli punga. Călugărița de la poarta mănăstirii îl văzu cu hainele-i cernite, văzu copila îmbrăcată ca o regină și-și făcu drum să le deschidă. Marchizul o lămuri că o aducea pe Sierva María din ordinul episcopului. Călugărița nu-i puse cuvintele la îndoială din pricina tonului cu care le rostise. Cercetă înfățișarea copilei și-i scoase pălăria.

- Aici sînt interzise pălăriile, zise.

Rămase cu pălăria în mînă. Marchizul vru să-i dea și valijoara, dar ea n-o primi:

- N-o să aibă nevoie de nimic.

Coadă de păr i se desprinse, aproape căzîndu-i pe jos. Călugăriței nu-i veni să

creadă că era naturală. Marchizul încercă să i-o înfășoare. Fetița îl dădu la o parte și și-o prinse singură, cu o îndemînare ce o surprinse pe călugărița.

- Trebuie să i-o tăiem, spuse.

- E un legămînt făcut Sfintei Fecioare pînă în ziua nunții, o lămuri marchizul.

Călugărița se dădu bătută în fața argumentului. Luă fetița de mîină, fără să-i lase timp de rămas bun, și o trecu prin ușa turnantă. Copila își scoase papucul stîng fiindcă glezna o dorea la mers. Marchizul o văzu îndepărtîndu-se, șchiopătînd cu piciorul desculț și cu papucul în mîină, așteptă în zadar ca să se întoarcă într-una din rarele-i clipe de milostenie, să-l privească. Ultima amintire despre ea a fost cea care i-a rămas pe cînd străbătea galeria din grădină, tîrîndu-și piciorul vătămat și dispărînd apoi în pavilionul celor îngropate de vii între zidurile mănăstirii.

TREI

MĂNĂSTIREA SANTA Clara era o clădire pătrată în fața mării, cu trei caturi avînd nenumărate ferestre toate la fel și o galerie cu bolți în formă de potcoavă de jur împrejurul unei grădini părăginite și umbroase. O cărare pietruită șerpuia printre tufșurile bananierilor și ferigile sălbatice, un palmier zvelt crescuse mai înalt decît terasele, căutînd lumina, alături de un copac uriaș, de ale cărui ramuri atîrnau liane de vanilie și ghirlande de orhidee. Sub copac era un bazin cu apă stătută, străjuit de un grilaj de fier ruginit unde papagalii în captivitate făceau acrobații de circ.

Clădirea era împărțită de grădină în două aripi. La dreapta se aflau cele trei caturi cu îngropatele de vii, abia atinse de suflarea valurilor spărgîndu-se de faleză și de rugăciunile și cînturile în ceasurile de slujbă. Aripa aceasta comunica printr-o ușă interioară cu capela, pentru ca toate călugărițele să nu mai treacă prin naosul public și să asculte misa cîntînd în spatele unor zăbrele ce le permiteau să vadă fără a fi văzute. Splendidele lambriuri din lemn de esențe nobile, care se repetau pe toate tavanele mănăstirii, fuseseră făcute de un meșter spaniol care le-a închinat jumătate de viață pentru dreptul de a fi înmormîntat într-o fridă din altarul principal. Acolo se și afla de aproape două veacuri, înghesuit printre lespezile de marmură de starețe, episcopi și alți oameni de vază.

Cînd Sierva María a intrat în mănăstirea călugărițelor de claustrare, se aflau acolo optzeci și două de spaniole, toate cu servitoarele lor, și treizeci și șase de călugărițe creole din familiile ilustre ale viceregatului. După ce își făcuseră legămîntul de sărăcie, tăcere și castitate, singurul contact pe care îl mai aveau cu lumea din afară erau rarele vizite pe care le primeau la un vorbitor cu gratii de lemn, pe unde trecea vocea dar nu și lumina. Se afla lîngă poarta turnantă de la intrare, iar folosirea lui era reglementată și redusă, și numai în prezența unei călugărițe care asculta.

În stînga grădinii erau clădirile școlii și feluritelor ateliere, cu un personal numeros alcătuit din novice și maestrele în diferite meșteșuguri. Tot acolo se găseau și anexele, cu o bucătărie imensă cu plite cu lemne, un depozit pentru carne și un cuptor mare pentru pîine. În fund era o curte veșnic plină de noroi din pricina apei aruncate de la spălat, unde trăiau laolaltă multe familii de sclavi, și, în sfîrșit, dincolo de ea se aflau grajdurile, un țarc pentru capre, cocina de porci și livada cu stupi, unde se creștea și se cultiva tot ce era necesar pentru bunul trai al călugărițelor.

În fund de tot, foarte departe și uitat de Dumnezeu, se înălța un pavilion solitar ce servise Inchiziției vreme de șaizeci și opt de ani drept închisoare, și mai

servea și acum pentru călugărițele care o luau razna. În ultima celulă a acestui colț uitat o închiseră pe Sierva María, după nouăzeci și trei de zile de când fusese mușcată de cîine și fără nici un simptom de turbare.

Călugărița portăreasă, care o însoțise ținînd-o de mîină, se întîlni la capătul coridorului cu o novice care se îndrepta spre bucătărie și o rugă s-o ducă ea la stareță. Novicea se gîndi că nu se cuvenea să țină în zarva de la bucătărie o fetiță atît de firavă și de bine îmbrăcată și o lăsă așezată pe una din băncile de piatră din grădină cu gîndul să vină după ea mai tîrziu. Dar la întoarcere o uită.

Două novice care trecură pe acolo, atrase de șiragurile și inelele ei, o întrebă cine este. Ea nu răspunse. O întrebă dacă înțelege limba spaniolă, dar parcă se adresară unei moarte.

- E surdomută, spuse cea mai tînăra dintre novice.

- Sau nemțoaică, zise cealaltă.

Cea mai tînăra începu s-o trateze ca și cum ar fi fost lipsită de toate cele cinci simțuri. Îi desfăcu coada înfășurată în jurul gîtului și o măsură cu latul palmei.

- Aproape patru, spuse, încredințată că fetița nu o auzea.

Prinse să i-o despletească, dar Sierva María o străfulgeră cu privirea. Novicea nu și plecă ochii și-i scoase limba.

- Ai ochi de diavol, îi spuse.

Îi luă de pe deget un inel fără vreo împotrivire din partea ei, dar cînd vru să-i dea jos și șiragurile, aceasta se răsuci ca o viperă și-o mușcă fulgerător de mîină. Novicea dădu fuga să se spele de sînge.

Cînd începură să cînte rugăciunea de după-amiază Sierva María tocmai se ridicase să bea apă din bazin. Speriată, se întoarse la bancă fără să bea, dar dîndu-și seama că erau cîntece de-ale călugărițelor se duse din nou, îndepărtă stratul de frunze putrede cu un gest dibaci și bău din mîna făcută căuș pînă își potoli setea, fără a mai scoate gîngăniile. Apoi urină în spatele copacului, ghemuită pe vine și cu un băț la îndemîină pentru a se feri de animalele primejdioase și de oamenii veninoși, cum o învățase Dominga de Adviento.

Puțin mai tîrziu, trecură două slave negrese care recunoscură șiragurile vrăjitoarești și-i vorbiră în *yoruba*. Fetița le răspunse entuziasmată în aceeași limbă. Fiindcă nimeni nu știa ce căuta acolo, slavele o luară în bucătăria plină de larmă, unde a fost primită cu bucurie zgomotoasă de către slujnice. Cineva observă atunci rana de la gleznă și vru să afle ce i se întîmplase.

- Mi-a făcut-o mama cu un cuțit, spuse ea.

Celor care o întrebă cum o cheamă, le dădu numele de negresă: María Mandinga.

Își recîștigă lumea pe loc. Ajută la tăierea gîtului unui ied care se zbătea împotrivindu-se morții, îi scoase ochii și-i tăie fuduliile, partea care-i plăcea cel mai mult. Juca diablo cu cei mari la bucătărie și cu copiii în curte, și-i bătu pe toți. Cîntă în *yoruba*, în *congo* și în *mandinga*, și chiar și cei care nu pricepeau o ascultau extaziați. La prînz mîncă o farfurie plină cu fuduliile și ochii iedului, totul prăjit în untură de porc și cu felurite condimente picante.

La ora aceea întreaga mănăstire știa că fetița se afla acolo, în afară de Josefa Miranda, stareța. Era o femeie uscățivă și călită, cu o îngustime de vederi moștenită din familia ei. Fusese educată la Burgos, la umbra Sfintei Inchiziții, însă vocația autorității și asprimea prejudecăților izvorau de dinăuntru și dintotdeauna Avea două administratoare pricepute, dar erau în plus, pentru că ea se ocupa de toate și fără ajutorul nimănui.

Resentimentele sale împotriva episcopatului local începuseră cu aproape o

sută de ani înainte nașterii ei. Cauza primordială, ca în marile procese ale istoriei, a fost o ceartă neînsemnată pe chestiuni de bani și jurisdicție între călugărițele clarise și episcopul franciscan. Ținându-se seama de intransigența acestuia, călugărițele primiră ajutorul autorităților civile și de aici s-a pornit un război care la un moment dat a ajuns să fie dus de toți împotriva tuturor.

Sprijinit de alte comunități, episcopul declară mănăstirea în stare de asediu, spre a o supune prin foamete, și decretă *Cessatio a Divinis*. Aceasta însemna încetarea oricărui serviciu religios în oraș pînă la noi ordine. Populația se împărți în grupuri, iar autoritățile civile și religioase se înfruntară, susținute de unele sau de altele. Cu toate acestea, călugărițele clarise erau încă în viață și pe picior de război după șase luni de asediu, pînă se descoperi un tunel secret pe unde adepții lor le aprovizionau.

Franciscanii, de data aceasta cu ajutorul unui nou guvernator, violară claustrarea călugărițelor clarise și le împrăștiară pe toate.

A fost nevoie de douăzeci de ani pentru a se calma spiritele și a li se retroceda călugărițelor clarise mănăstirea evacuată, însă, după un veac, Josefa Miranda continua să-și întrețină viu resentimentul, îl transmise noviceilor, îl făcu să încolțească mai mult în măruntaiele decît în sufletul ei și aruncă toate vinile care le stîrni asupra episcopului De Cáceres y Virtudes și asupra oricui ar avea vreo legătură cu el. Așa încît reacția ei era previzibilă cînd a fost anunțată, din partea episcopului, că marchizul de Casaldueiro o adusese la mănăstire pe fata lui de doisprezece ani cu simptome fatale de posesiune demoniacă. Puse doar o întrebare:

- Dar există un astfel de marchiz?

Întrebarea avea dublă intenție veninoasă, pentru că era vorba de episcop și pentru că a tăgăduit întotdeauna legitimitatea nobililor creoli, căroră le zicea „nobili de pripas”.

La ora prînzului n-o putuse găsi pe Sierva María în mănăstire. Călugărița portăreasă îi spusese uneia dintre administratoarele că un bărbat în doliu îi adusese în zori o fetiță blondă, îmbrăcată ca o regină, dar nu întrebasese nimic despre ea, căci tocmai atunci cerșetorii își disputau supa de tapiocă din Duminica Floriilor. Ca dovadă a spuselor ei îi înmîna pălăria cu panglici colorate. Administratoarea i-o arătă stareței în vreme ce căutau copila, iar stareța știu fără nici o îndoială cui îi aparținea. O înhață cu vîrfurile degetelor și se uită la ea întinzînd brațul.

- O adevărată domnișoară marchiză cu o pălărie de mariță, spuse. Știe el diavolul ce face.

Trecuse pe acolo pe la nouă dimineața, îndreptîndu-se spre vorbitor, și zăbovisse în grădină discutînd cu zidarii prețul unei lucrări de asanare, dar n-o văzuse pe fetiță, așezată pe banca de piatră. Nici alte călugărițe care trecuseră prin apropiere în mai multe rînduri n-o văzuseră. Cele două novice care-i luaseră inelul juraseră că n-o mai văzuseră după rugăciunea de după-amiază.

Stareța tocmai își termina siesta cînd auzi un cîntec fredonat de un singur glas ce umplu incinta mănăstirii. Trase de șiretul ce atîrna lîngă patul ei și în penumbra încăperii se ivi pe dată o novice. Stareța o întrebă cine cînta cu atîta măiestrie.

- Fetița, răspunse novicea.

Încă adormită, stareța șopti:

- Ce voce frumoasă! Și imediat tresări: Care fetiță?

- Nu știu, îi spuse novicea. Una care a zăpăcit toată curtea slugilor încă de dimineață.

- Sfînte Dumnezeule-Doamne! strigă stareța.

Sări din pat. Străbătu mănăstirea în mare grabă și ajunse în curtea de serviciu luîndu-se după voce. Sierva María cînta așezată pe o băncuță, cu pletele întinse pe

pământ, împresurată de slugile fermecate. Îndată ce o văzu pe stareța se opri din cântat. Stareța ridică crucifixul pe care-l purta atârnat la gît.

- Sfîntă Fecioară Născătoare de Dumnezeu, spuse.

- Binecuvîntată între toate femeile, răspunseră cu toții.

Stareța îndreptă crucifixul ca o armă de luptă înspre Sierva Maria.

- *Vade retro!*, strigă.

Slugile se dădură înapoi și-o lăsară pe fetița singură la locul ei, unde rămase cu privirea ațintită și în gardă.

- Drac împielit! țipă stareța. Te-ai făcut nevăzut ca să ne zăpăcești.

Nu izbutiră s-o facă să scoată nici un cuvînt. O novice vru să o ia de mîină, dar stareța o împiedică, îngrozită.

- N-o atinge, strigă. Și apoi către toți: Nimeni să n-o atingă.

În cele din urmă o duseră cu forța, pe cînd se zbătea dînd din picioare și mușcînd aerul ca un cîine, pînă la celula din fundul pavilionului închisorii. Pe drum, își dădură seama că era murdară de propriile-i excremente și o spălară în grajd turnînd peste ea găleți de apă.

- Atîtea mănăstiri sînt în oraș și domnul episcop ne trimite nouă ciurucurile, protestă stareța.

Celula era spațioasă, cu pereți zgrunțuroși și tavan foarte înalt, cu nervuri făcute de termite în lambriuri. Lîngă singura ușă era o fereastră mare cu gratii de lemn cioplite și canaturile fixate cu un drug de fier. Pe peretele din fund, ce dădea spre mare, mai exista o fereastră oarbă cu bare de lemn. Patul era o estradă de mortar cu o saltea de pînză de sac umplută cu paie și uzată de folosință. Se mai aflau acolo o bancă pe care se putea sta și o masă din zidărie ce servea și de altar, și de spălător, sub un crucifix solitar bătut în cuie pe perete. Acolo o lăsară pe Sierva Maria, udă leorcă pînă în creștet și tremurînd de groază, în grija unei gardiene deprinse să cîștige lupta milenară cu diavolul.

Se așeză pe pat, cu ochii la drugii de fier ai porții blindate, și așa o găsi servitoarea care-i aduse tava cu gustarea de la cinci după-amiaza. Nu se clinti din loc. Servitoarea încercă să-i scoată șiragurile și ea o apucă de încheietura mîinii și o obligă să le dea drumul. În procesul verbal al mănăstirii pe care începuseră să-l redacteze în noaptea aceea, servitoarea declară că o putere de pe altă lume o doborîse la pămînt.

Copila rămase neclintită în timp ce ușa se închise și se auziră zgomotele făcute de lanț și de dubla răsucire a cheii în lacăt. Văzu ce era de mîncat: niște resturi de pastramă, o turtă de tapiocă și o cană de ciocolată. Gustă turta, mestecă și scuipă.

Se culcă apoi cu fața în sus. Auzi vuietul mării, vîntul aducător de ploaie, cele dintîi tunete de aprilie tot mai aproape. A doua zi în zori, cînd servitoarea se întoarse cu micul dejun, o găsi dormind pe mormanele de paie ale saltelei pe care o spintecase cu dinții și cu unghiile. La prînz se lăsă dusă de bună voie la sala de mese a călugărițelor care nu făcuseră legămînt de claustrare. Era o sală spațioasă, cu o boltă înaltă și ferestre mari, pe unde intra violent lumina mării, zgomotul falezei auzindu-se foarte aproape. Douăzeci de novice, cele mai multe tinere, erau așezate în fața unui dublu șir de mese lungi, butucănoase. Aveau veșminte de pînză ordinară și capul ras, erau vesele și prostuțe și nu-și ascundeau emoția de a-și mîncea hrana de cazarmă la aceeași masă cu o posedată de diavol.

Sierva Maria stătea lîngă ușa principală, între două gardiene distrase și abia dacă gusta vreo îmbucătură. Îi puseseră un veșmînt la fel cu al noviceilor și papucii încă uzi. Nimeni nu se uită la ea în timp ce mînceau, dar cînd isprăviră, mai multe novice o înconjurară ca să-i admire șiragurile. Una dintre ele încercă să i le ia. Sierva Maria se ridică furioasă în picioare. Scăpă de gardienele care încercară s-o țină, îmbrîncindu-le.

Se urcă pe masă, fugi de la un capăt la celălalt strigînd ca o adevărată posedată gata să atace. Sparse totul în calea ei, sări pe fereastră și călcă și dărîmă gardurile grajdurilor și țarcurile din ogradă. Albinele se împrăștiară și animalele năvăliră urlînd de groază pînă în dormitoarele călugărițelor de claustrare.

Tot ce se întîmplă de atunci încolo a fost pus pe seama farmecelor malefice ale Siervei Maria. Mai multe novice declarară pentru procesul verbal că zbură cu niște aripi străvezii ce făceau un zumzet fantastic. A fost nevoie de două zile și de o echipă întregă de sclavi pentru a strînge vitele, a călăuzi albinele spre faguri și a face ordine în mănăstire. Se răspîndi zvonul că porcii erau otrăviți, că apa din fîntîni provoca viziuni premonitorii, că una din găinile speriate zbură peste acoperișuri și se pierdu în orizontul mării. Însă groaza călugărițelor era plină de contradicții căci, în pofida gesturilor exagerate ale stareței și a spaimei fiecăreia, celula Siervei Maria deveni centrul curiozității tuturor.

În mănăstire regimul de claustrare ținea de la rugăciunea de seară, la ora șapte, pînă în zori, la prima mesă de la șase. Luminile se stingeau, rămînînd aprinse numai cele din puținele chilii autorizate. Totuși, viața mănăstirii nu fusese niciodată atît de tumultuoasă și liberă ca atunci. Pe coridoare era un iureș veșnic de umbre, de șoapte întretăiate și grabă reținută. Se juca în chiliile unde te așteptai cel mai puțin, și cu cărți spaniole, și cu zaruri măsluite, se beau lichioruri secrete și se fumau țigări răsucite pe furiș de cînd Josefa Miranda le-o interzisese călugărițelor de claustrare. O fetiță posedată de diavol între zidurile mănăstirii avea fascinația unei aventuri de neînchipuit.

Chiar și călugărițele cele mai rigide fugeau de regimul de claustrare după semnalul începerii și se duceau în pîlcuri de două sau trei să stea de vorbă cu Sierva Maria. Ea le primi la început cu ghearele scoase, dar învătă curînd să se poarte după firea fiecăreia și după atmosfera din fiecare seară. O rugau adesea să le fie ștafetă pe lîngă diavol, căruia îi cereau favoruri imposibile. Sierva Maria imita glasuri de pe lumea cealaltă, glasuri de decapitați, glasuri de draci împielîțați și multe dintre ele îi luaseră în serios năzbîtiile, declarînd în procesul verbal că erau adevărate. O patrulă de călugărițe deghezate luară cu asalt celula într-o noapte blestemată, îi puseră căluș Siervei Maria și-o prădară de șiragurile vrăjitoarești. A fost o victorie efemeră. În graba fugii, cea din fruntea asaltului făcu un pas greșit pe scările în beznă și-și fractură craniul. Camaradele ei n-au avut o clipă de liniște pînă nu înapoiară șiragurile furate stăpînei lor. Nimeni nu mai tulbură de atunci nopțile celulei.

Pentru marchizul de Casalduero au fost zile de doliu. Zăbovise mai mult pînă să-și interneze copila decît pînă să se căiască de fapta lui și suferi o criză de tristețe din care nu și-a mai revenit niciodată. Ceasuri întregi dădu tîrcoale mănăstirii întrebîndu-se la care din ferestrele-i nenumărate se afla Sierva Maria cu gîndul la el. Cînd se întoarse odată acasă o văzu pe Bernarda în patio, luînd aer în răcoarea nopții ce se lăsa. Îl înfiora presimțirea că avea să-l întrebe de Sierva Maria, însă ea abia dacă-i aruncă o privire.

Dădu drumul dulăilor și se culcă în hamacul din alcov cu iluzia unui somn veșnic. Dar n-a putut adormi. Alizeele trecuseră și era o noapte fierbinte. Mlaștinile răspîndeau tot soiul de gîze năucite de zăpușeală și rafale de fîntări carnivori și era nevoie să se ardă baligi de vacă prin dormitoare spre a-i alunga. Sufletele se cufundau în toropeală. Prima ploaie bogată a anului era așteptată pe atunci cu o înfrigurare la fel de mare ca aceea de peste șase luni, cînd lumea avea să se roage să înceteze pe veci potopul.

Abia se crăpă de ziuă, că marchizul se duse la Abrenuncio acasă. N-apucă bine să se așeze, când îl și încercă imensa ușurare de a-și împărtăși durerea. Intră în subiect fără nici un preambul:

- Am dus-o pe copilă la Santa Clara.

Abrenuncio nu înțelese și marchizul profită de nedumerirea lui pentru lovitura următoare.

- O să fie exorcizată, continuă.

Medicul respiră adânc și spuse cu un calm exemplar:

- Povestiți-mi totul.

Atunci marchizul îi povesti: vizita la episcop, dorința lui de a se ruga, hotărârea-i oarbă, noaptea petrecută fără să închidă un ochi. A fost o capitulare de creștin din moși-strămoși care n-a mai păstrat pentru sine nici un secret.

- Sînt încredințat că a fost o poruncă a Domnului, conchise.

- Vreți să spuneți că v-ați redobîndit credința? întrebă Abrenuncio.

- Niciodată nu încetezi cu desăvîrșire să crezi, spuse marchizul. Îndoiala stăruie.

Abrenuncio îl înțelese. Totdeauna se gîndise că a înceta să crezi pricinuia o cicatrice de neșters pe locul unde fusese credința și că te împiedica s-o uiți. Ceea ce-i părea de neconceput era să-ți supui fiica torturii exorcizării.

- Între aceasta și vrăjitoriile negrilor nu-i mare diferență, spuse. Ba-i și mai rău, fiindcă negrii se mulțumesc să sacrifice zeilor lor cocoși, pe cînd Inchiziția se complăce în a trage pe roată oameni nevinovați sau a-i arde de vii în spectacole publice.

Participarea monseniorului Cayetano Delaura la vizita primită de episcop i se păru un precedent sinistru.

- E un călău, spuse fără ocolișuri.

Se pierdu într-o înșirare erudită de vechi autodafeuri ale unor bolnavi mintali executați ca fiind posedați de diavol sau eretici.

- Cred c-ar fi fost mai creștinesc s-o omorîți decît s-o îngropați de vie, conchise.

Marchizul își făcu semnul crucii. Abrenuncio îl privi tremurînd ca o fantomă în hainele-i cernite și văzu iar în ochii lui licuricii incertitudinii ce se născuseră o dată cu el.

- Scoateți-o de acolo, îi spuse.

- Asta-i tot ce vreau de cînd am văzut-o îndreptîndu-se spre pavilionul celor îngropate de vii, răspunse marchizul. Dar nu mă simt în stare să mă împotrivesc voinței Domnului.

- Păi v-ar prinde bine, spuse Abrenuncio. Poate că Dumnezeu o să vă mulțumească într-o zi.

În seara aceea, marchizul solicită o audiență episcopului. Scrise cererea cu mîna lui, cu o redactare întortocheată și o caligrafie de copil și i-o dădu în persoană portarului ca să fie sigur că ajunge la destinație.

Episcopului i se aduse la cunoștință în cursul zilei de luni că Sierva María era pregătită pentru exorcizare. Își terminase gustarea pe terasa cu campanule galbene și nu dădu o atenție deosebită veștii. Mîncă puțin, dar cu o cumpătare ce putea prelungi ritualul preț de trei ore. Așezat în fața lui, părintele Cayetano Delaura îi citea, cu o voce bine timbrată și într-un stil oarecum teatral. Ambele caracteristici se potriveau cărților pe care le alegea el însuși, după gustul și criteriul său.

Vechiul palat era prea mare pentru episcop, care se mulțumea cu salonul de vizite și dormitorul, precum și cu terasa descoperită unde-și făcea siesta și mîncă pînă

începea anotimpul ploilor. În aripa opusă era biblioteca oficială pe care Cayetano Delaura o fundase, îmbogățise și îngrijise cu mîna de maestru și care a fost considerată la vremea ei printre cele mai bune din Indii. Restul clădirii era alcătuit din unsprezece încăperi închise, unde se îngrămădeau rămășițele a două veacuri.

În afară de călugărița de serviciu care servea mîncarea, Cayetano Delaura era singurul care putea intra în palatul episcopului în timpul meselor și aceasta nu datorită privilegiilor personale, cum se spunea, ci calității sale de cititor. N-avea nici o însărcinare definită, nici alt titlu decît cel de bibliotecar, dar în realitate era considerat un fel de vicar în virtutea faptului că era atît de apropiat de episcop și nimeni nu concepea ca acesta să ia fără el vreo hotărîre însemnată. Își avea propria chilie într-o clădire alăturată, ce comunica pe dinăuntru cu palatul și în care se aflau birourile și camerele funcționarilor diocezei și ale jumătății de duzină de călugărițe din serviciul casnic al episcopului. Totuși, adevărata-i casă era biblioteca, unde lucra și citea chiar și paisprezece ore pe zi și unde avea un pat de campanie pentru a dormi cînd îl fura somnul.

Noutatea acelei după-amieze epocale a fost că Delaura se bîlbîise de mai multe ori în cursul lecturii. Ba mai și sări o pagină din greșeală, fapt încă și mai neobișnuit, și continuă să citească fără să-și dea seama. Episcopul îl cercetă prin ochelarii săi minusculi de alchimist pînă cînd trecu la pagina următoare. Atunci îl întrerupse, amuzat:

- La ce te gîndești?

Delaura tresări.

- Trebuie să fie zăpușeala, spuse. De ce?

Episcopul îl privi mai departe în ochi.

- Cu siguranță e și altceva pe lîngă zăpușeală, îi răspunse. Și repetă pe același ton: La ce te gîndeai?

- La fetiță, spuse Delaura.

Nu făcu nici o precizare, căci de la vizita marchizului nu mai exista pentru ei altă fetiță pe lume. Stătuseră mult de vorbă despre ea. Revăzuseră împreună cronicile despre oameni posedați de diavol și memoriile sfinților exorciști. Delaura oftă:

- Am visat-o.

- Cum ai putut visa o făptură pe care n-ai văzut-o niciodată? îl întrebă episcopul.

- Era o micuță marchiză creolă de doisprezece ani, cu niște plete ca o trenă de regină, răspunse. Cum putea fi altcineva?

Episcopul nu era omul viziunilor cerești, nici al minunilor sau flagelărilor. Împărăția sa era de pe lumea aceasta. Așa încît dădu din cap fără convingere și mîncă mai departe. Delaura își reluă lectura cu mai mare grijă. Cînd episcopul termină de mîncat, îl ajută să se așeze în balansoar. Instalat acolo în voie, episcopul spuse:

- Acum e momentul, povestește-mi visul.

Era foarte simplu. Delaura visase că Sierva María era așezată la fereastră, în fața unei cîmpii ninse, luînd și mîncînd una cîte una boabele unui ciorchine de strugure pe care-l ținea în poală. Fiecare boabă desprinsă creștea imediat la loc. În vis era limpede că fetița stătea de ani în șir la fereastră aceea infinită, încercînd să termine ciorchinele și că nu se grăbea, fiindcă știa că ultima boabă însemna moartea.

- Cel mai ciudat, conchise Delaura, este că fereastră de la care privea cîmpia era cea din Salamanca, din iarna aceea în care a nins trei zile la rînd și mieii au murit sufocați în zăpadă.

Episcopul se arătă mișcat. Îl cunoștea și-l îndrăgea prea mult pe Cayetano Delaura pentru a nu ține seama de enigmele din visele lui. Locul pe care-l ocupa, atît în cadrul

diocesei cât și în inima lui, și-l câștigase pe merit prin nenumăratele-i talente și prin caracterul său dintr-o bucată. Episcopul închise ochii pentru a ațipi cele trei minute ale siestei sale de după-amiază.

În vremea aceasta, Delaura mîncă la aceeași masă, înainte de a-și face împreună rugăciunile de seară. Încă nu terminase cînd episcopul se întinse în balansoar și luă hotărârea vieții lui.

- Ocupă-te de cazul acesta.

O spuse fără a deschide ochii și slobozi un sforăit de leu. Delaura sfîrși de mîncat și se așeză în fotoliul lui obișnuit, sub bolta înflorită. Atunci episcopul deschise ochii.

- Nu mi-ai răspuns, îi zise.

- Am crezut că ați spus-o dormind, răspunse Delaura.

- Acum ți-o repet treaz, zise episcopul. Îți încredințez sănătatea copilei.

- E cel mai ciudat lucru ce mi s-a întîmplat vreodată, spuse Delaura.

- Vrei să spui că te împotrivești?

- Nu sînt exorcist, părinte, zise Delaura. N-am firea, nici formația și nici informația pentru a pretinde așa ceva. Și, pe deasupra, știm bine că Dumnezeu mi-a hărăzit alt drum.

Era adevărat. Grație demersurilor episcopului, Delaura se afla pe lista celor trei candidați rămași pentru funcția de custode al fondului sefardit din biblioteca Vaticanului. Însă era prima oară că făceau aluzie la problema aceasta, cu toate că amîndurora le era cunoscută.

- Cu atît mai îndreptățit, spuse episcopul. Cazul fetei, rezolvat cu bine, poate fi îndemnul ce ne lipsește.

Delaura era conștient de stîngăcia lui în a se înțelege cu femeile. I se păreau înzestrate cu un uz al rațiunii cu desăvîrșire propriu, care le îngăduia să navigheze fără poticniri printre stîncile realității. Simpla idee a unei întîlniri, chiar cu o creatură neajutorată cum era Sierva María, făcea să-i înghețe sudoarea pe palme.

- Nu, monseniore, hotărî. Nu mă simt în stare.

- Nu numai că ești, replică episcopul, dar mai și ai cu prisosință ceea ce oricui altcuiva i-ar lipsi: inspirația.

Era un cuvînt prea mare ca să nu fie și ultimul. Totuși, episcopul nu-i impuse să accepte pe loc, ci îi acordă un timp de reflecție, pînă după doliul din Săptămîna Mare ce începea în ziua aceea.

- Du-te să vezi fetei, îi spuse. Cercetează cazul în profunzime și informează-mă.

Și astfel, Cayetano Alcino del Espîritu Santo Delaura y Escudero, la treizeci și șase de ani împliniți, intră în viața Siervei María și în istoria orașului. Fusese studentul episcopului la celebra-i catedră de teologie de la Salamanca, unde își luase licența cu onorurile cele mai înalte ale promoției sale. Era încredințat că tatăl său era descendent direct al lui Garcilaso de la Vega, pentru care avea un cult aproape religios, și mărturisea acest lucru neîntîrziat. Mama sa era o creolă din San Martin de Loba, provincia Mompo, emigrată în Spania cu părinții. Delaura nu credea că are ceva de la ea, pînă cînd a venit în Noul Regat al Granadei și și-a recunoscut nostalgiile moștenite.

De la cea dinul discuție cu el la Salamanca, episcopul De Cáceres y Virtudes simțise că are în față una dintre acele rare valori ce împodobeau creștinătatea epocii sale. Era o dimineață înghețată de februarie și prin fereastră se vedeau cîmpiile ninse și, în fundal, șirul de plopi de pe malul râului. Peisajul acela de iarnă avea să fie cadrul unui vis ce tot revenea și care-l va urmări pe tînărul teolog tot restul vieții.

Vorbiră despre cărți, de bună seamă, și episcopului nu-i venea să creadă că Delaura citise atît de mult la vîrsta lui. El îi vorbi de Garcilaso. Maestrul îi mărturisi

că îl cunoștea prea puțin, dar și-l amintea ca pe un poet păgîn care nu-l pomenea pe Dumnezeu decît de două ori în toată opera.

- Nu chiar atît de puțin, spuse Delaura. Însă așa ceva nu era neobișnuit nici chiar la bunii catolici din Renaștere.

În ziua în care el și-a făcut primul legămînt, maestrul i-a propus să-l însoțească în regatul nesigur al Yucatânului, unde tocmai fusese numit episcop. Lui Delaura, care cunoștea viața din cărți, necuprinsa lume a mamei sale i se părea un vis ce n-avea să fie niciodată al lui. Îi era greu să-și imagineze căldura sufocantă, veșnica duhoare de hoit, mlaștinile fumegînde, pe cînd dezgropau din zăpadă mieii pietrificați. Episcopului îi era mai ușor să și le închipuie, căci făcuse războaiele din Africa.

- Am auzit spunîndu-se că acolo, în Indii, clericii noștri înnebunesc de fericire, spuse Delaura.

- Și unii se spînzură, zise episcopul. E un regat amenințat de sodomie, idolatrie și antropofagie. Și adăugă fără prejudecăți: Ca și pămînturile maurilor.

Dar se gîndea și că aceasta era atracția sa cea mai puternică. Era nevoie de războinici la fel de destoinici pentru a impune bunurile civilizației creștine, ca și pentru a predica în deșert. Totuși, la douăzeci și trei de ani, Delaura socotea că își avea hotărît drumul pînă la dreapta Sfîntului Duh, al cărui preacredincios plin de evlavie era.

- Toată viața am visat să ajung bibliotecar principal, spuse. Numai la așa ceva sunt bun.

Se prezentase la concursul pentru obținerea unui post la Toledo, care avea să-l ajute să-și îplinească visul, și era sigur că o să-l cîștige. Însă maestrul era îndărătnic.

- E mai ușor să ajungi sfînt fiind bibliotecar în Yucatân decît martir la Toledo, îi spuse.

Delaura replică fără umilință:

- Dacă Domnul s-ar milostivi de mine, n-aș vrea să fiu sfînt, ci înger.

Se gîndea încă la oferta maestrului cînd a fost numit în post la Toledo, dar preferă să meargă în Yucatân. Cu toate acestea, n-au ajuns niciodată acolo. Naufragiaseră în Strîmtoarea Vînturilor, după șaptezeci de zile de mare furtunoasă, și fuseseră salvați de un convoi aproape distrus, care-i abandonă în voia sorții în Santa María la Antigua del Darién. Rămaseră acolo mai bine de un an, așteptînd ștafetele iluzorii ale Flotei Galioanelor, pînă cînd episcopul De Cáceres a fost numit interimar pe meleagurile acelea, scaunul episcopal fiind vacant prin moartea subită a titularului. Văzînd selva necuprinsă din Urabá, de pe luntrea care-i purta către noua lor destinație, Delaura recunoscuse nostalgia ce-o chinuia pe mama lui în iernile lugubre din Toledo. Apusurile halucinante, păsările de coșmar, putreziciunea minunată a manglierilor îi păreau amintiri îndrăgite ale unui trecut pe care nu l-a trăit.

- Numai Sfîntul Duh a putut aranja atît de bine lucrurile ca să mă aducă pe pămîntul natal al mamei, spuse.

După doisprezece ani, episcopul dăduse uitării visul său de a merge în Yucatân. Împlinise șaptezeci și trei, astma îl omora și știa că n-avea să mai vadă în veci cum ninge în Salamanca. La vremea cînd Sierva María intră la mănăstire hotărîse deja să se retragă, odată netezit drumul spre Roma pentru discipolul său.

Cayetano Delaura s-a dus la mănăstirea Santa Clara a doua zi. În pofida căldurii purta rasa de postav și ducea vasul cu apă sfințită și cel cu uleiuri sacramentale, primele arme în războiul împotriva diavolului. Stareța nu-l văzuse niciodată, dar zvonul despre inteligența și puterea lui nesocotise taina claustrației. Cînd îl primi la

vorbitor la șase dimineața, rămase impresionată de aerul său tînăr, paloarea de martir, vocea sonoră, enigma meșei lui albe. Însă nici o virtute n-ar fi fost de-ajuns ca s-o facă să uite că era războinicul episcopului. Lui Delaura, în schimb, nu i-a atras atenția altceva decît larma cocoșilor.

- Nu sînt decît șase, dar cîntă ca o sută, spuse stareța. Pe deasupra, un porc a grăit și o capră a fătat trei iezi. Și adăugă cu înverșunare: Toate merg așa de cînd episcopul dumneavoastră ne-a făcut favoarea de a ne trimite darul acesta otrăvit

O neliniște la fel de mare îi stîrnea și grădina înflorită cu atîta avînt încît părea împotriva naturii. Pe măsură ce-o străbăteau, îi arăta lui Delaura flori de mărimi și culori ireale și unele cu miresme insuportabile.

Toate cele de zi cu zi aveau în ochii ei ceva supranatural. La fiecare cuvînt, Delaura simțea că era mai puternică decît el și se grăbi să-și ascută armele.

- N-am spus că fetița ar fi posedată, zise, ci că există motive să presupunem.

- Ceea ce vedem chiar acum vorbește de la sine, fu de părere stareța.

- Aveți grijă, spuse Delaura. Uneori atribuim diavolului anumite lucruri pe care nu le pricepem, fără să ne gîndim că pot fi lucruri ale Domnului pe care nu le înțelegem.

- A spus-o Sfîntul Toma și mă supun lui, zise stareța Nu trebuie să dai crezare diavolilor nici cînd spun adevărul.

La al doilea cat domnea liniștea. Într-o parte se aflau chiliile pustii, încuiate cu lacăt în timpul zilei, și în față șirul de ferestre deschise către splendoarea mării. Novicele nu păreau că-și abat atenția de la treburile lor, însă în realitate erau numai ochi și urechi la stareță și la vizitatorul ei, pe cînd aceștia se îndreptau spre pavilionul închisorii.

Înainte de a ajunge la capătul coridorului, unde era celula Siervei Marîa, trecură pe la Martina Laborde, o fostă călugăriță condamnată la carceră pe viață fiindcă omorîse două tovarășe cu un cuțit de tăiat carne. Niciodată n-a mărturisit motivul. Stătea acolo de unsprezece ani și era cunoscută mai curînd datorită încercărilor de fugă neizbutite decît crimei înfăptuite. Nu se împăcase nicicînd cu gîndul că a fi închisă pe viață era totuna cu a fi călugăriță de claustrare și se arăta atît de consecventă, încît se oferise să-și ispășească mai departe osînda făcînd pe servitoarea în pavilionul celor îngropate de vii. Obsesia ei implacabilă, căreia i se consacră cu același zel ca și credinței, era să ajungă să fie liberă chiar dacă ar trebui să omoare iar.

Delaura nu rezistă curiozității oarecum copilărești de a se uita în celulă, printre zăbrelele de fier ale ferestruicii. Martina stătea cu spatele. Simțindu-se privită se întoarse spre ușă, iar Delaura fu robit pe dată de puterea farmecului ei. Neliniștită, stareța îl trase la o parte.

- Fiți cu mare băgare de seamă, îi spuse. Creatura asta e în stare de orice.

- Chiar așa? întrebă Delaura.

- Întocmai așa, răspunse stareța. Dacă ar depinde de mine, de multă vreme ar fi în libertate. E o pricină de tulburare prea mare pentru mănăstirea aceasta.

Cînd gardiană deschise ușa, celula Siervei Marîa împrăștie un miros de putreziciune. Copila zăcea cu fața în sus pe patul de piatră fără saltea, legată de picioare și de mîini cu curele de piele. Părea moartă, însă ochii ei aveau lumina mării. Delaura o văzu aidoma celei din visul lui și un tremur îi puse stăpînire pe trup, scaldîndu-l într-o sudoare de gheață. Închise ochii și se rugă în șoaptă, cu toată puterea credinței, și cînd isprăvi își recăpătase stăpînirea de sine.

- Chiar dacă n-ar fi posedată de nici un diavol, zise, sărmana creatură are aici atmosfera cea mai potrivită ca să ajungă așa.

Stareța îi replică:

- Cinste pe care n-o merităm.

Căci făcuseră totul pentru a păstra celula în starea cea mai bună, însă Sierva Maria își împrăștia propria murdărie în jur.

- Lupta noastră nu-i împotriva ei, ci a diavolilor care-i sălășluiesc în trup, spuse Delaura.

Întră pășind pe vîrfuri, spre a se feri de murdăriile de pe jos, și stropi celula cu mănunchiul de busuioc cu apă sfințită, murmurînd formule rituale. Stareța se îngrozi văzînd petele lăsate de apă pe pereți.

- Sînge! strigă.

Delaura o dojeni pentru pripeala judecății. Nu trebuia neapărat să fie sînge fiindcă apa era roșie, și chiar de-ar fi fost n-avea de ce să fie o lucrătură a diavolului.

- Mai drept ar fi să ne gîndim că este o minune și această putere o are numai Dumnezeu, spuse.

Dar nu era nici una, nici alta, căci petele, uscîndu-se pe zidul văruiat, nu mai erau roșii, ci de un verde intens. Stareța se împurpură la chip. Nu numai călugărițelor clarise, ci tuturor femeilor din vremea aceea le era interzisă orice instruire academică, însă ea învățase duelul scolastic din fragedă vîrstă în familia sa de teologi de vază și mari eretici.

- Cel puțin, replică, să nu tăgăduim puterea simplă a diavolilor de a schimba culoarea sîngelui.

- Nimic nu-i mai folositor decît o îndoială la timpul potrivit, răspuse Delaura pe dată și o privi în față: Citiți-l pe Sfîntul Augustin.

- L-am citit și răsцитit, spuse stareța.

- Păi mai citiți-l o dată, zise Delaura.

Înainte de a se ocupa de copilă, o rugă pe gardiană cu multă blîndețe să iasă afară. Apoi, fără aceeași blîndețe, îi spuse stareței:

- Și dumneavoastră, vă rog.

- Pe răspunderea dumneavoastră, zise ea.

- Episcopul este ierarhia maximă, spuse el.

- Nu-i nevoie să mi-o amintiți, răspuse stareța, pe un ton sarcastic. Știm prea bine că dumneavoastră sînteți stăpîinii Domnului.

Delaura îi dăruie plăcerea ultimului cuvînt. Se așeză pe marginea patului și o cercetă pe copilă cu rigoarea unui medic. Tremura încă, dar nu mai asuda.

Văzută de aproape, Sierva Maria avea zgîrieturi și vînatăi, iar pielea îi era jupuită la sînge din pricina curelelor. Dar tot ce era mai impresionant era rana de la gleznă, fierbinte și supurînd datorită nepriceperii vracilor.

Pe cînd o cerceta, Delaura i-a explicat că nu o aduseseră acolo ca s-o schingiuiască, ci fiindcă bănuiau că un demon i se vîrîse în trup ca să-i fure sufletul. Avea nevoie de ajutorul ei pentru a stabili adevărul. Dar îi era cu neputință să știe dacă ea îl asculta și dacă înțelegea că era o rugăminte din tot sufletul.

La sfîrșitul examinării, Delaura ceru să-i fie adusă o trusă cu medicamente, însă n-o lăsă înăuntru pe călugărița spițereasă. Obloji rănile cu balsamuri și alină suflînd ușurel usturimea cărnii vii, uluit de rezistența fetei în fața durerii. Sierva Maria nu răspuse la nici una din întrebările lui, nici nu-i luă în seamă predicile și nici nu se plînsese de nimic.

A fost un început dezamăgitor ce-l urmări pe Delaura pînă ajunse la oaza bibliotecii. Era spațiul cel mai întins din palatul episcopal, fără nici o fereastră și cu pereții acoperiți de dulapuri cu geamuri, din lemn de mahon, pline de cărți nenumărate, așezate în ordine. În mijloc erau o masă mare cu portulane, un astrolab și alte instrumente de navigat, precum și un glob terestru cu adăugiri și îndreptări făcute

de mînă de cartografi succesivi, pe măsură ce lumea se mărea. În fund era o masă rustică de lucru, cu călimara, cuțitul de ascuțit, penele de scris, de curcan din partea locului, nisipul de uscat cerneala de pe scrisori și un vas cu o garoafă veștedă. Toată încăperea era în penumbră și mirosea a hîrtie nemișcată, învăluită în răcoarea și liniștea ca de pădure.

În fundul sălii, într-un loc mai îngust, se afla un dulap cu uși de scîndură. Era închisoarea cărților puse la index de Sfînta Inchiziție, întrucît tratau „materii profane și fantastice și povești neadevărate”. Nimeni nu avea acces la ele, în afară de Cayetano Delaura, prin autorizație pontificală, pentru a explora abisurile literelor rătăcite.

Refugiul acela de ani de zile deveni pentru el un infern de cînd o cunoscuse pe Sierva María N-avea să se mai întîlnească acolo cu prietenii lui, clerici și laici, cu care împărtășea desfătarea ideilor și organiza turnire scolastice, concursuri literare, seri muzicale. Pasiunea lui se reduse la a înțelege viclesugurile diavolului și acestui țel îi consacră toate lecturile și meditațiile preț de cinci zile și cinci nopți, înainte de a se întoarce la mănăstire. Luni, cînd episcopul îl văzu ieșind cu pas hotărît, îl întrebă cum se simțea.

- Înaripat de Sfîntul Duh, răspuse Delaura.

Își pusese sutana de bumbac gros ce-i inspira un avînt de tăietor de lemne, iar sufletul îi era blindat împotriva descurajării. Avea și mare nevoie. Gardiană îi răspuse la salut cu un mormăit, Sierva María îl primi cu o căutătură încruntată și în celulă era greu de respirat din pricina resturilor de mîncare stricată și a excrementelor împrăștiate pe jos. La altar, lîngă candela Sacramentului, zăcea intact prînzul din ziua aceea. Delaura luă farfuria și-i oferi copilei o lingură de fasole neagră cu grăsimea sleită. Ea își feri capul. El stăruie în mai multe rînduri și reacția ei a fost aceeași. Atunci Delaura apucă lingura de fasole, o gustă și o înghiți pe nemestecate, strîmbîndu-se de silă neprefăcută.

- Ai dreptate, îi spuse. E infectă.

Copila nu-i dădu nici cea mai mică atenție. Cînd îi obloji glezna umflată i se făcu pielea de găină și ochii i se umeziră. El crezu că se dăduse bătută, o încurajă cu șoapte de păstor destoinic și în cele din urmă se încumetă să-i dezlege curelele pentru a-i da un răgaz trupului chinuit. Fetița își îndoie degetele de cîteva ori ca să simtă că mai erau ale ei și-și întinse picioarele tumefiate de legături. Atunci îl privi pe Delaura pentru prima oară, îl cîntări, îl cercetă și se năpusti asupra lui cu o săritură fără greș de animal de pradă. Gardiană îl ajută s-o stăpînească și s-o lege. Înainte de a pleca, Delaura scoase din buzunar niște mătănii de santal și i le atîrnă Siervei María peste șiragurile ei vrăjitoarești.

Episcopul se alarmă cînd îl văzu venind cu fața zgîriată și o mușcătură la mînă care te seca la inimă de durere numai vîzînd-o. Dar se alarmă și mai mult de reacția lui Delaura care-și arăta rănile ca pe niște trofee de război și-și bătea joc de primejdia de a se molipsi de turbare. Totuși, medicul episcopului l-a supus unei îngrijiri severe, căci se număra printre cei care se temeau că eclipsa din următoarea zi de luni avea să fie preludiul unor mari nenorociri.

În schimb, Martina Laborde, călugărița ucigașă, nu întîmpină nici cea mai mică rezistență din partea Siervei Mana. Se dusese în vîrfurile picioarelor pînă la celulă, ca din întîmplare, și o văzuse legată de mîini și de picioare în pat. Fetița o privi neîncrezătoare și rămase cu ochii țintă la ea pînă cînd Martina îi zîmbi. Atunci zîmbi și ea și i se predă fără condiții. I se păru că sufletul Domingăi de Adviento umplea tot spațiul celei.

Martina îi povesti cine era și din ce pricină se afla acolo pentru tot restul zilelor, în ciuda faptului că-și pierduse și glasul strigîndu-și nevinovăția. Cînd o întrebă pe

Sierva Maria motivele pentru care era închisă, ea abia dacă putu să-i spună ceea ce știa de la exorcistul ei:

- Am înăuntru un diavol.

Martina o lăsă în pace, crezând că mințea sau că o mințiseră, fără a ști că ea era una din puținele femei albe cărora le spusese adevărul. Îi făcu o demonstrație de măiestrie în ale brodatului și copila o rugă să-i desfacă legăturile ca să încerce să facă și ea la fel. Martina îi arătă foarfecele pe care le ținea în buzunarul rasei împreună cu alte instrumente de cusut.

- Vrei să te dezleg, îi spuse. Dar te previn că, de încerci să-mi faci rău, am să te omor.

Sierva Maria nu se îndoii o clipă de hotărârea ei. O puse s-o dezlege și repetă lecția cu ușurința și simțul înăscut cu care învățase să cânte la teorbă. Înainte de a pleca, Martina îi făgădui că va obține permisiunea să vadă împreună, luna viitoare, eclipsa totală de soare.

În zorii zilei de vineri, rîndunelele își luară rămas bun rotindu-se îndelung pe cer și stropiră străzile și acoperișurile cu o ninsoare de albăstreală scîrboasă. Cu greu s-a putut mânca și dormi pînă cînd soarele de la prînz n-a uscat murdăria necruțătoare și briza nopții n-a curățat văzduhul, însă groaza se înstăpîni. Nu se med văzuse vreodată ca rîndunelele să-și facă nevoile în zbor și nici ca duhoarea găinațului lor să nu lase oamenii să trăiască.

La mănăstire nimeni nu se îndoii, de bună seamă, că Sierva Maria n-ar avea destulă putere pentru a schimba legile migrației. Delaura simți aceasta pînă și în asprimea aerului, duminică după slujbă, în vreme ce străbătea grădina cu un coșuleț de dulciuri din tîrg. Sierva Maria, străină de toate, purta încă mătaniile atîrnate la gît, însă nu-i răspunse la salut și nici nu se învrednici să-l privească. El se așeză alături, mestecă savurînd o prăjitură din coșuleț și spuse cu gura plină:

- E o bunătate.

Apropie de gura Siervei Maria cealaltă jumătate de prăjitură. Ea se feri, dar nu se întoarse către perete, ca în celelalte rînduri, ci îi arătă lui Delaura că gardiana îi spiona. El făcu un gest energic cu mîna spre ușă:

- Plecați de acolo, porunci.

Cînd gardiana dispăru, fetița vru să-și astîmpere foamea străveche cu jumătate de prăjitură, dar o scuipă în loc s-o înghită.

- Are gust de găinaț de rîndunică, spuse.

Totuși, starea ei de spirit se schimbă. Stătu cuminte ca el să-i oblojească rănile de pe spate, care o usturau, și luă aminte la Delaura pentru prima oară, descoperind că avea mîna bandajată. Cu o inocență ce nu putea fi prefăcută îl întrebă ce i se întîmplase.

- M-a mușcat o cățelușă turbată cu o coadă de mai bine de un metru, zise Delaura.

Sierva Maria vru să vadă rana. Delaura își scoase legătura și ea abia dacă atinse cu arătătorul aura vînată a umflăturii, de parc-ar fi fost jar, și pentru prima oară rîse.

- Sînt mai rea decît ciurma, spuse.

Delaura nu-i răspunse cu cuvinte din Evanghelii, ci din Garcilaso:

- Prea bine o poți face cu cel sortit să îndure.

Plecă exaltat de revelația că ceva de necuprins și fără leac începuse să se înfăptuiască în viața lui. Cînd ieși, gardiana îi aminti, din partea stareței, că era interzis să se aducă mîncare din afară, datorită riscului ca cineva să le trimită alimente otrăvite, cum s-a întîmplat pe vremea asediului. Delaura minți că adusese coșulețul cu permisiunea episcopului și făcu o plîngere oficială pentru mîncarea proastă a deținutelor, într-o mănăstire celebră pentru bucătăria ei fără cusur.

În timpul cinei îi citi episcopului cu o stare de spirit nouă. Îl însoți la rugăciunile de seară, ca totdeauna, și-și ținu ochii închiși ca să se poată gândi mai bine la Sierva María pe când se ruga. Se retrase în bibliotecă mai devreme ca de obicei, cu gândul la ea, și cu cât se gândea mai mult cu atât îi sporea dorința aprigă de a se gândi. Recită cu glas tare sonetele de dragoste ale lui Garcilaso, speriat de bănuiala că în fiecare vers era o premoniție secretă care avea legătură cu viața lui. Nu izbuti să adoarmă. În zori se aplecă peste masa de scris cu fruntea sprijinită de cartea pe care n-o citi. Din străfundurile visului auzi cei trei psalmi ai rugăciunii din faptul zilei de la biserica vecină. „Domnul să te aibă în pază, María de Todos los Angeles”, spuse adormit. Propria-i voce îl trezi dintr-o dată și o văzu pe Sierva María, cu rasa de deținută și pletele ca flăcările vii revărsate pe umeri, venind și aruncând garoafa veștedă și punând un mănunchi de gardenii de curînd înflorite în vasul de pe masa cea mare. Delaura, împreună cu Garcilaso, îi spuse cu voce arzătoare: *Prin tine m-am născut, trăiesc prin tine, Prin tine voi muri, prin tine mor*. Sierva María zîmbi fără să-l privească. El închise ochii spre a se încredința că nu era o amăgire a întunericului. Năluca pierise când deschise ochii, dar biblioteca era impregnată de parfumul gardeniilor ei.

PATRU

PĂRINTELE CAYETANO Delaura a fost invitat de episcop să aștepte eclipsa sub bolta de campanule galbene, singurul loc din palat de unde se vedea cerul mării. Albatroșii încremeniți în văzduh cu aripile deschise păreau morți în plin zbor. Episcopul își făcea vînt alene, într-un hamac atîrnat de două furci cu cabestane de navă, unde tocmai își terminase siesta. Delaura se legăna lîngă el într-un balansoar de răchită. Amîndoi erau în stare de grație, bînd suc de tamarind și privind dincolo de acoperișuri necuprinsul cer fără nori. Puțin după două, prinse să se întunece, găinile se strînsură pe stîngii și toate stelele se aprinseră deodată. Un fior supranatural străbătu firea. Episcopul auzi filfiitul porumbeilor întîrziți căutîndu-și pe dibuite adăposturile în beznă.

- Mare e Dumnezeu, suspină. Pînă și animalele o simt.

Călugărița de serviciu îi aduse un opaiț și niște cioburi de sticlă afumată ca să se uite la soare. Episcopul se ridică în capul oaselor și se apucă să cerceteze eclipsa prin sticlă.

- Trebuie să privești cu un singur ochi, zise, străduindu-se să-și potolească șuierul respirației. De nu, ești în primejdie să-i pierzi pe amîndoi.

Delaura stătea cu ciobul în mîna, neuitîndu-se la eclipsă. După un lung răstimp de tăcere, episcopul îl iscodi în penumbră și-i văzu ochii fosforescenți, străini cu desăvîrșire de vraja falsei nopți.

- La ce te gîndești? îl întrebă.

Delaura nu răspunse. Văzu soarele ca o semilună ce îi vătăma retina, în pofida sticlei afumate. Dar nu încetă să privească.

- Ești tot cu gândul la copilă, spuse episcopul.

Cayetano tresări, deși episcopul avea momentele acelea în care îi citea în suflet mult mai des decît ar fi fost firesc.

- Mă gîndesc că oamenii din popor își pot pune necazurile pe seama eclipsei, zise. Episcopul încuviință dînd din cap, fără să-și ia privirea de la cer.

- Și cine știe dacă n-au dreptate? răspunse. Rosturile Domnului nu-s ușor de

deslușit.

- Fenomenul acesta a fost prevăzut de milenii de către astronomii asirieni, spuse Delaura.

- E un răspuns de iezuit, zise episcopul.

Cayetano privi mai departe la soare, uitînd de sticlă. La două și douăsprezece părea un disc negru perfect și preț de o clipă a fost miezul nopții în plină zi. Apoi eclipsa își reluă aspectul pămîntesc și cocoșii zorilor prinseră a cînta. Cînd Delaura încetă să mai privească, medalia de foc îi stăruia pe retină.

- Văd mai departe eclipsa, spuse amuzat. Oriunde privesc, o văd neconținut.

Episcopul socoti că spectacolul se sfîrșise.

- O să-ți treacă în cîteva ceasuri, zise.

Se întinse în hamac, căscă și mulțumi Domnului pentru ziua cea nouă.

Delaura nu pierduse însă șirul discuției.

- Cu tot respectul, părinte, spuse, nu cred că făptura aceea este posedată.

De data aceasta episcopul se alarmă de-a binelea.

- De ce spui așa ceva?

- Cred că e doar îngrozită, răspuse Delaura.

- Avem dovezi din belșug, zise episcopul. Sau nu citești procesele verbale?

Ba da. Delaura le cercetase temeinic și considera că slujeau mai mult spre a cunoaște mentalitatea stareței decît starea Siervei Marîa. Exorcizaseră locurile pe unde fusese copila în dimineața intrării ei la mănăstire și tot ce atinsese. Pe cei care veniseră în contact cu ea îi supuseră la abținere și purificare. Novicea care îi furase inelul în prima zi a fost osîndită la muncă forțată în grădina de zarzavat. Se povestea că fetița se desfătase sfîrtecînd un ied căruia îi tăiasse gîtul cu mîna ei și-i mîncase fuduliile și ochii condimentați ca focul. Dovedea un dar al limbilor ce-i îngăduia să se înțeleagă cu africanii de orice neam, chiar mai bine decît ei între ei sau cu necuvîntătoarele de orice soi. A doua zi după venirea ei, cei unsprezece papagali captivi ce împodobeau grădina de peste douăzeci de ani fuseseră găsiți morți în zori, fără nici un motiv. Fascinase toți servitorii cu cîntece diavolești pe care le cînta cu voci diferite de a ei. Cînd află că stareța o căuta, se făcu nevăzută numai în ochii acesteia.

- Totuși, spuse Delaura, cred că ceea ce ni se pare diavolesc sînt obiceiurile negrilor, pe care copila le-a deprins datorită nepăsării arătate de părinți.

- Ia seama! îl preveni episcopul. Dușmanul profită mai mult de inteligența decît de greșelile noastre.

- Atunci darul cel mai frumos pe care i-l putem face ar fi să exorcizăm o făptură nevinovată, spuse Delaura.

Episcopul se înfurie:

- Trebuie să înțeleg că te răzvrătești?

- Trebuie să înțelegeți că am rezervele mele, părinte, răspuse Delaura. Dar vă dau ascultare cu toată umilința.

Astfel încît se întoarse la mănăstire fără a-l fi convins pe episcop. Avea la ochiul stîng un plasure negru ca un om chior, pe care i-l pusese doctorul pînă avea să i se șteargă soarele de pe retină. Simți privirile urmărindu-l de-a lungul grădinii și al coridoarelor în șir pînă la pavilionul închisorii, dar nimeni nu-i adresă vreun cuvînt. Pretutindeni plutea un aer ca de convalescență după eclipsă.

Cînd gardiana îi deschise celula Siervei Marîa, Delaura simți că inima i se spargea în piept și abia dacă se mai putea ține pe picioare. Numai pentru a-i afla dispoziția din dimineața aceea o întrebă dacă văzuse eclipsa. Într-adevăr, o văzuse de pe terasă. Nu pricepu de ce avea el plasurele la ochi cînd ea se uitase la soare fără nici o protecție și n-avea nimic. Îi povesti că toate călugărițele o văzuseră stînd în

genunchi și că mănăstirea rămăsese încremenită pînă începuseră să cînte cocoșii. Însă ei nu i se păruse nimic extraordinar.

- Ce-am văzut e ce se vede în fiecare noapte, spuse.

Ceva se schimbase la ea, iar Delaura nu putea preciza ce anume, simptomul cel mai deslușit fiind o undă de tristețe. Nu se înșelă. Abia începuse cu oblojitul că fetița își aținti asupra-i ochii înfrigurați și-i spuse cu voce tremurîndă:

- O să mor.

Delaura se înfioră.

- Cine ți-a spus?

- Martina, răspunse fetița.

- Ai văzut-o?

Fetița îi povesti că venise în două rînduri la ea în celulă ca s-o învețe să brodeze și văzuseră împreună eclipsa. Îi spuse că era bună și blîndă și că stareța îi dăduse voie să țină orele de brodat pe terasă, pentru a putea vedea apusul în mare.

- Aha, făcu el, fără să clipească. Și ți-a spus cînd o să mori?

Copila spuse că da, strîngîndu-și buzele ca să nu plîngă.

- După eclipsă, răspunse.

- După eclipsă pot fi următorii o sută de ani, zise Delaura.

Însă a fost nevoit să se concentreze asupra îngrijirilor pentru ca ea să nu ia seama că i se pusese un nod în gît. Sierva Marîa nu mai spuse nimic. El se uită din nou la ea, intrigat de tăcere, și văzu că avea ochii umezi.

- Mi-e teamă, spuse ea.

Se prăbuși pe pat și izbucni într-un plîns sfișietor. El se așeză mai aproape și o alină cu încurajări de confesor. Abia atunci află Sierva Marîa că de fapt Cayetano era exorcistul și nu doctorul ei.

- Și atunci de ce mă îngrijii? îl întrebă.

Lui îi tremură vocea:

- Fiindcă te iubesc nespus.

Ea n-a fost impresionată de îndrăzneala lui.

Cînd plecă, Delaura se duse pînă la celula Martinei. Pentru prima oară văzu de aproape că avea pielea ciupită de vărsat, capul ras, nasul prea mare și dinții de șobolan, însă puterea-i de seducție era un fluid material ce se simțea imediat. Delaura preferă să vorbească din prag.

- Biata copilă are destule motive ca să fie speriată, spuse. Vă rog să nu i le sporiți.

Martina se simți descumpănită. Niciodată nu i se năzărise să prevestească ziua morții cuiva, și cu atît mai puțin unei copile atît de încîntătoare și lipsite de apărare. O întrebese numai cum se simțea și din trei sau patru răspunsuri își dădu seama că mințea din nărav. Seriozitatea cu care Martina îi vorbi i-a fost de ajuns lui Delaura pentru a înțelege că Sierva Marîa îl mințise și pe el. Îi ceru iertare pentru ușurătatea lui și o rugă să n-o dojenească în nici un fel pe fetița.

- Știu eu bine ce fac, conchise.

Martina îl învălui cu farmecul ei.

- Știu cine este cuvioșia voastră, spuse, și știu că întotdeauna ați știut foarte bine ce faceți.

Însă Delaura avea orgoliul rănit, dîndu-și seama că Sierva Marîa nu avusese nevoie de ajutorul nimănui pentru ca, în singurătatea celulei, să i se cuibărească în suflet groaza de moarte.

În cursul acelei săptămîni, maica Josefa Miranda îi trimise episcopului un memoriu cu plîngeri și reclamații, scris de mîna ei. Solicită scutirea clariselor de tutela Siervei Marîa, pe care ea o considera drept pedeapsă fîrzie pentru vini ispășite cu

prisosință. Înșirua un nou pomelnic de întâmplări stranii consemnate în acte, care se explicau numai printr-o conviețuire nerușinată a fetei cu diavolul. Finalul era un denunț plin de furie cu privire la purtarea lui Cayetano Delaura, la libertatea de gândire și la antipatia-i personală împotriva ei, precum și la abuzul de a aduce mîncare în mănăstire împotriva opreliștilor orînduite.

Episcopul îi arătă memoriul lui Delaura, îndată ce se întoarse la palat, iar el îl citi în picioare, fără să-i tresară un mușchi de pe față. Pînă la urmă se înfurie.

- Dacă cineva este posedat de toți diavolii aceasta-i Josefa Miranda, spuse. Diavoli ai urii, ai intoleranței, ai prostiei. E detestabilă!

Episcopul se minună de atîta virulență. Delaura luă aminte și încercă să se explice pe un ton potolit.

- Vreau să spun, zise, că atribuie atîtea puteri forțelor răului, încît pare mai curînd a crede în diavoli.

- Demnitatea cu care sînt investit nu-mi permite să fiu de acord cu tine, zise episcopul. Însă mi-ar plăcea să fiu.

Îl mustră pentru toate excesele pe care le-ar fi putut săvîrși și-i ceru să aibă răbdare ca să suporte pornirile nefaste ale stareței.

- Evangheliile sînt pline de femei ca ea, ba chiar cu năravuri mai rele, spuse. Și totuși Isus le-a cinstit.

Nu putu să continue, fiindcă primul tunet din anotimpul acela răsună în palat și se prăvăli de-a berbeleacul peste mare, și un potop biblic îi îndepărtă de restul lumii. Episcopul se întinse în balansoar și se lăsă pradă nostalgiei.

- Ce departe mai sîntem! suspină.

- De ce anume?

- De noi înșine, zise episcopul. Ți se pare drept ca omul să aibă nevoie de aproape un an ca să afle că este orfan?

Și, în lipsa răspunsului, își descărcă tot amarul:

- Mă îngrozește pur și simplu gîndul că în Spania au dormit în noaptea asta.

- Nu putem interveni în rotația pămîntului, spuse Delaura.

- Însă am putea-o nesocoti, ca să nu simțim durerea, răspunse episcopul. Mai mult decît credința, lui Galileu îi lipsea simțămîntul.

Lui Delaura îi erau cunoscute crizele acelea care-l chinuiau pe episcop în nopțile cu ploii triste, de cînd bătrînețea îl luase cu asalt. Tot ce putea face era să-i abată gîndurile negre iscate de fiere pînă cînd avea să-l biruie somnul.

La sfîrșitul lui aprilie se dădu de veste prin pristav că avea să sosească în curînd noul vicerege, don Rodrigo de Buen Lozano, în drum spre reședința lui de la Santa Fe. Venea cu un cortegiu de judecători și slujbași, cu servitorii și medicii lui personali și cu un quartet de coarde pe care i-l dăruise regina ca să suporte plictisul din Indii. Viceregina se înrudea pe departe cu stareța și ceruse să fie găzduită la mănăstire.

Sierva Maria a fost dată uitării în toiul spoitului cu var nestins, al aburilor de catran, al chinului loviturilor de ciocan și al înjurăturilor în gura mare din partea oamenilor de toate soiurile care invadaseră clădirea pînă la partea de claustrare. O schelă se prăbuși cu un zgomot asurzitor, un zidar muri și încă șapte lucrători au fost răniți. Stareța puse nenorocirea pe seama fatalității malefice a Siervei María și profită de noul prilej pentru a stărui să fie trimisă la altă mănăstire pînă avea să treacă festivitățile. De data aceasta argumentul principal a fost că vecinătatea unei posedate de diavol nu era recomandabilă pentru viceregină. Episcopul nu-i răspunse.

Don Rodrigo de Buen Lozano era un asturian matur și chipeș, campion la pelota

bască și la vânătoarea de potîrnichi, care compensa prin talente cei douăzeci și doi de ani cîți avea mai mult decît soția sa. Rîdea cu tot trupul, chiar și de sine, și nu pierdea nici un prilej s-o dovedească. Din clipa cînd simți prima briză a Caraibilor, străbătută de bubuiturile de tobă în noapte și de miresele fructelor de *guayaba*, își lepădă veșmintele primăvăraticе și umblă desfăcut la piept printre grupurile de doamne. Coborî la țarm doar în cămașă, fără discursuri și fără salve de tun. În onoarea lui au fost autorizate fel de fel de dansuri, *fandangos*, *bundes* și *cumbiambas*, cu toate că episcopul le interzisese, precum și coride de tauri și lupte de cocoși pe terenuri virane.

Viceregina era aproape o adolescentă, vioaie și cam neastîmpărată, și năvăli în mănăstire ca un iureș de prospețime. N-a rămas ungher pe care să nu-l cerceteze, nici problemă pe care să n-o înțeleagă și nici ceva bun pe care să nu vrea să-l facă și mai bun. Vizitînd mănăstirea, dorea să nu-i rămînă nimic nevăzut, cu entuziasmul unei ființe lipsite de experiență. De aceea stareța a socotit mai prudent s-o scutească de proasta impresie a închisorii.

- Nu merită osteneala, îi spuse. Nu sînt decît două deținute, și una e posedată de diavol.

A fost de ajuns să i-o spună pentru a-i trezi interesul. N-a slujit la nimic argumentul că celulele nu fuseseră pregătite și nici deținutele încunoștințate. Îndată ce se deschise ușa, Martina Laborde i se aruncă la picioare implorîndu-i grațierea.

Nu părea prea ușor după o fugă eșuată și alta reușită. Prima oară încercase să fugă acum șase ani, de pe terasa ce dădea spre mare, împreună cu alte trei călugărițe condamnate din diferite pricini și la diverse osînde. Una dintre ele izbuti. Atunci zidiră ferestrele și fortificară curtea de sub terasă. Anul următor, celelalte trei legară gardiana, care pe atunci dormea în pavilion, și fugiră pe o poartă de serviciu.

Familia Martinei, în înțelegere cu confesorul ei, o aduseră înapoi la mănăstire. Vreme de patru ani fără sfîrșit a fost singura deținută și nu avea drept de vizită la vorbitor și nici de a merge la slujba de duminică la capelă. Astfel încît părea cu neputință să fie grațiată. Totuși, viceregina făgădui să intervină pe lîngă soțul ei.

În celula Siervei Maríа aerul era încă greu din pricina varului nestins și a izului de catran, dar domnea o ordine nouă. Îndată ce gardiană deschise poarta, viceregina se simți vrăjită de o adiere glacială. Sierva Maríа era așezată, cu tunica uzată și papucii murdari, și cosea alene într-un ungher luminat de propria-i strălucire. Nu ridică privirea pînă cînd viceregina n-o salută. Aceasta desluși în privirea ei forța irezistibilă a unei revelații.

- Sfinte Dumnezeu, murmură, și făcu un pas în celulă.

- Atenție, îi spuse stareța la ureche. E ca o tigroaică.

O prinse de braț. Viceregina nu intră, dar simpla vedere a Siervei Maríа i-a fost de ajuns pentru a-și pune în gînd s-o salveze.

Gubernatorul orașului, un burlac afemeiat, îi oferi viceregelui un prînz între bărbați. Cîntă întîi quartetul de coarde spaniol, apoi un ansamblu de cimpoaie și tobe de la San Jacinto, și se dansă în piețe unde se organizară petreceri de negri, parodii nerușinate ale balurilor albilor. La desert, se dădu la o parte o perdea în fundul sălii și apăru sclava abisiniană pe care guvernatorul o cumpărase plătind greutatea ei în aur. Era îmbrăcată cu o tunică aproape străvezie ce-i sporea primejdia goliciunii. După ce se arată de aproape asistenței obișnuite, se opri în fața viceregelui și tunica îi alunecă de-a lungul trupului, căzîndu-i la picioare.

Perfecțiunea ei era tulburătoare. Umărul nu-i fusese profanat de instrumentul de argint al negustorului de sclavi, nici spinarea de inițiala primului stăpîn, și din toată făptura ei se desprindea o aură de mister. Viceregele păli, respiră adînc și cu un gest al

mîinii își șterse din memorie imaginea de neîndurat.

- Luați-o de aici, pentru numele Domnului, porunci. Nu vreau s-o mai văd în vecii vecilor.

Poate ca pedeapsă pentru frivolitatea guvernatorului, viceregina o prezentă pe Sierva María la cina pe care stareța le-o oferi în încăperile ei particulare. Martina Laborde le prevenise:

- Lăsați-i șiragurile de mărgele și brățările și veți vedea ce frumos se poartă.

Așa s-a și întîmplat. Îi puseră rochia bunicii, cu care venise la mănăstire, îi spălară și pieptănară pletele resfirate ca să-i cadă ca o trenă și viceregina însăși o aduse de mînă la masa soțului. Chiar și stareța rămase uluită de prestața, de strălucirea personalității ei, de splendoarea pletelor sale. Viceregina șopti la urechea soțului:

- E posedată de diavol.

Viceregele refuză să creadă așa ceva. Văzuse la Burgos o posedată de diavol care defecase o noapte întregă pînă umpluse camera. Încercînd s-o ferească pe Sierva María de o soartă asemănătoare, o încredință medicilor lui. Aceștia confirmară că n-avea nici un simptom de turbare și fură de aceeași părere cu Abrenuncio că nu era probabil să se fi molipsit. Totuși, nimeni nu se crezu autorizat să-și exprime îndoiala că ar fi posedată de diavol.

Episcopul profită de petrecere pentru a reflecta la memoriul stareței și la soarta finală a Siervei María. Cayetano Delaura, la rîndul său, își începu procesul de purificare înainte de exorcism și se închise în bibliotecă numai cu turtă de manioc și apă. Petrecu nopți delirînd și zile fără să închidă un ochi, scriind versuri înaripate care-i erau singura alinare pentru patima trupului.

Cîteva dintre aceste poeme au fost găsite într-un teanc de foi cu greu descifrabile cînd biblioteca a fost dărîmată, după aproape un secol. Primul și singurul lizibil în întregime era o evocare a lui însuși din vremea cînd avea doisprezece ani, în curtea pietruită a seminarului din Avila, pe o ploaie ușoară de primăvară. Sosise de la Toledo după mai multe zile de mers călare pe măgar, cu o haină a tatălui său ajustată pe talia lui și cufărul acela de două ori mai greu ca el, fiindcă maică-sa îi pusese înăuntru tot ce i-ar fi trebuit ca să supraviețuiască demn pînă la sfîrșitul noviciatului. Portarul îl ajută să-l ducă pînă în mijlocul curții interioare și acolo îl părăsi în voia sorții, în bătaia ploii.

- Urcă-l la etajul trei, îi zise. Ți se va spune acolo care ți-e locul în dormitor.

Într-o clipă, întregul seminar se arătă la balcoanele ce dădeau spre grădină, atent să vadă ce-o să facă el cu acel cufăr, ca și cum ar fi fost unicul personaj al unei piese de teatru pe care numai el n-o cunoștea. Cînd înțelese că nu se putea bizui pe nimeni, scoase din cufăr lucrurile pe care le putea căra în brațe și le urcă la etajul trei pe scările înclinate din piatră necioplită.

Pedagogul îi indică unul din cele două șiruri de paturi din dormitorul novicilor. Cayetano își puse lucrurile pe pat, se întoarse în curte și mai urcă de încă patru ori pînă isprăvi. În cele din urmă, apucă de mîner cufărul gol și-l tîrî pînă sus pe scări.

Profesorii și elevii care-l vedeau de la balcoane nu se întorceau să-l privească ori de cîte ori trecea prin dreptul unui etaj. Însă părintele rector îl așteptă pe palierul ultimului, cînd urcă tîrînd cufărul, și începu să aplaude. Ceilalți îi ținură isonul, ovaționînd. Cayetano înțelese atunci că trecuse cu bine prima încercare a ritualului de inițiere al seminarului, care consta în a sui cufărul pînă în dormitor fără să întrebă nimic și fără ajutorul nimănui. Istețimea lui, purtările frumoase și tăria de caracter au fost date drept pildă elevilor.

Totuși, amintirea care avea să-l marcheze cel mai mult a fost discuția din seara aceea din cabinetul rectorului. Îl chemase ca să-i vorbească despre singura carte pe

care i-o găsiseră în cuțar, cu foile desprinse, incompletă și fără coperte, așa cum o descoperise chiar el, din întâmplare, într-un sertar al tatălui său. O citise pînă unde putuse în nopțile călătoriei și ardea de nerăbdare să-i afle deznodămîntul. Părintele rector voia să-i cunoască părerea.

- O să-mi pot face una cînd o s-o termin de citit, spuse el.

Rectorul, cu un zîmbet de ușurare, puse cartea la loc sigur și-o încuie.

- N-ai s-o faci niciodată, îi zise. E o carte interzisă.

După douăzeci și șase de ani, în biblioteca întunecoasă a episcopului, își dădu seama că citise toate cărțile care-i căzuseră în mîna, autorizate sau nu, în afară de aceea. Îl înfiora senzația că o viață întreagă stătea să se sfîrșească. Alta, imprevizibilă, începea.

Își făcea rugăciunile de seară, în cea de a opta zi de post, cînd îl anunțară că episcopul îl aștepta în salon ca să-l întîmpine pe vicerege. Era o vizită neprevăzută, chiar și pentru vicerege, căruia i se năzări s-o facă în cursul primei sale plimbări prin oraș. A fost nevoit să contemple acoperișurile de pe terasa plină de flori în timp ce chemau urgent demnitarii mai apropiați și făceau puțină ordine în salon.

Episcopul îl primi împreună cu șase prelați din statul său major. În dreapta lui îl așeză pe Cayetano Delaura, pe care îl prezentă fără alt titlu în afara numelui său întreg. Înainte de a începe conversația, viceregele cercetă cu o privire plină de compasiune pereții cojiți, perdelele rupte, mobilele artizanale cum nu se poate mai ieftine, prelații lac de sudoare în sutanele lor sărăcicioase. Episcopul, atins în orgoliu, spuse:

- Sîntem fiii lui Iosif dulgherul.

Viceregele schiță un gest de înțelegere și se apucă să-și povestească impresiile din prima săptămîna. Vorbi de planurile sale iluzorii de a dezvolta comerțul cu Antilele engleze, odată vindicate rănilor războiului, de avantajele intervenției statului în educație, de imboldul pe care avea de gînd să-l dea artelor și literelor, pentru a aduce aceste suburbii coloniale în pas cu lumea.

- Sînt vremuri de reînnoire, spuse.

Episcopul constată încă o dată ușurința cu care se conduceau treburile pămîntești. Întinse către Delaura un deget tremurător, fără să se uite la el, și-i spuse viceregelui:

- Cel care-i la curent cu înnoirile astea e părintele Cayetano.

Viceregele urmări direcția degetului și dădu peste chipul dus pe gînduri și ochii uimiți care-l priveau fără să clipească. Îl întrebă pe Delaura cu real interes:

- L-ați citit pe Leibniz?

- Într-adevăr, Excelență, răspunse Delaura, și preciză: Datorită funcției pe care o am.

La sfîrșitul vizitei reieși limpede că interesul cel mai mare al viceregelui se concentra asupra situației în care se afla Sierva María. Pentru binele ei, lămuri el, și pentru liniștea stareței, al cărei zbucium îl impresionase.

- Ne lipsesc încă dovezile hotărîtoare, însă procesele verbale ale mănăstirii ne arată că biata copilă e posedată de diavol, spuse episcopul. Stareța o știe mai bine ca noi.

- Ea crede că ați căzut într-o cursă a Satanei, zise viceregele.

- Nu numai noi, ci întreaga Spanie, răspunse episcopul. Am trecut oceanul pentru a impune legea lui Cristos și-am izbîndit în privința procesiunilor, a sărbătorilor sfinților patroni, dar nu și a sufletelor.

Vorbi despre Yucatán, unde construiseră catedrale somptuoase pentru a ascunde piramidele păgîne, fără a-și da seama că băștinașii veneau la slujbă fiindcă sub altarele de argint dăinuiau vechile lor sanctuare. Vorbi despre amestecul de sînge începînd cu cucerirea: sînge de spaniol cu sînge de indieni, de spanioli și indieni cu negri de toate

semințiile, pînă și cu *mandingas*, musulmani, și se întrebă dacă asemenea adunătură își va găsi locul în împărăția Domnului. În ciuda greutății respirației și a ușoarei tuse de om bătrîn, termină fără să-i fi dat nici un răgaz viceregelui:

- Ce pot fi toate acestea dacă nu curse ale Dușmanului?

Viceregele era schimbat la față.

- Dezamăgirea Preasfinției Voastre este extrem de gravă, spuse.

- N-o luați așa, Excelență, răspuse episcopul cu multă blîndețe. Încerc să scot în evidență puterea credinței de care avem nevoie pentru ca aceste popoare să fie vrednice de jertfa noastră.

Viceregele reveni la ce vorbeau mai înainte.

- Din cîte am înțeles, obiecțiile stareței sînt de ordin practic, spuse. Crede că alte mănăstiri poate ar avea condiții mai bune pentru un caz atît de dificil.

- Aflați, Excelență, că am ales Santa Clara fără șovăire, din pricina tăriei, eficacității și autorității stareței Josefa Miranda, spuse episcopul. Și Domnul știe că avem dreptate.

- Îmi voi lua permisiunea să i-o aduc la cunoștință, spuse viceregele.

- O știe prea bine, răspuse episcopul. Ce mă neliniștește e că nu se încumetă s-o creadă.

Spunînd cuvintele acestea, simți apropierea unei iminente crize de astmă și grăbi sfîrșitul vizitei. Povesti că avea un memoriu cu reclamații de la stareță pe care făgăduia să-l rezolve cu cea mai fierbinte dragoste de părinte, de îndată ce sănătatea îi va da un răgaz. Viceregele îi mulțumi și puse capăt vizitei cu o curtoazie ce avea o notă personală. Și el suferea de un astm îndărătnic și-i oferii episcopului medicii săi. Acesta socoti că nu era necesar.

- Viața mea este în mîinile Domnului, spuse. Am vîrsta la care a murit Sfînta Fecioară.

Spre deosebire de salaturile de la venire, despărțirea a fost lungă și ceremonioasă. Trei dintre prelați, între care și Delaura, îl însoțiră pe vicerege în liniște pe coridoarele lugubre pînă la poarta principală. Garda viceregelui ținea la distanță cerșetorii cu un gard de halebarde încrucișate, înainte de a urca în trăsură, viceregele se întoarse către Delaura, îl arătă cu degetu-i implacabil și-i spuse:

- Nu mă lăsa să uit de tine.

A fost o frază pe cît de neprevăzută, pe atît de enigmatică, la care Delaura reuși să răspundă doar cu o reverență.

Viceregele se îndreptă spre mănăstire ca să-i povestească stareței rezultatele vizitei. După cîteva ceasuri, cînd era gata de plecare, respinse grațierea Martinei Laborde, în pofida stăruințelor vicereginei, fiindcă i se păru un precedent de nedorit pentru numeroșii vinovați de crime împotriva umanității pe care-i văzuse prin închisori.

Episcopul rămase aplecat înainte, încercînd să-și înăbușe șuierul respirației, cu ochii închiși, pînă cînd se întoarse Delaura. Prelații se retrăseseră pe vîrfuri și salonul era cufundat în întuneric. Episcopul se uită în jur și văzu scaunele goale înșirate de-a lungul pereților și pe Cayetano singur în salon, îl întrebă în șoaptă:

- Am mai văzut noi vreodată un om atît de bun?

Delaura răspuse cu un gest echivoc. Episcopul se îndreptă anevoie și rămase sprijinit de brațul jilțului pînă cînd i se mai ușura respirația. Nu vru să mănînce de cină. Delaura se grăbi să aprindă un opaiț pentru a-i lumina calea spre dormitor.

- Am ieșit tare prost în ochii viceregelui, spuse episcopul.

- Era vreun motiv ca să ieșim bine? întrebă Delaura. Nu bați la poarta unui episcop fără să anunți înainte oficial.

Episcopul nu era de aceeași părere și i-o aduse la cunoștință cu mare însuflețire.
- Poarta mea e cea a Bisericii și el s-a comportat ca un creștin de odinioară, spuse.
Cel impertinent am fost eu din vina durerii din piept și trebuie să fac ceva să-mi îndrept greșeala.

Cînd ajunseră în dreptul coridorului schimbăse tonul și subiectul și se despărți de Delaura cu o mică palmă familiară pe umăr.

- Roagă-te pentru mine la noapte, îi spuse. Mi-e teamă că o să fie tare lungă.

Crezu într-adevăr că moare cu criza de astm pe care o presimțise în timpul vizitei. Fiindcă nu l-a alinat nici vomitivul din buruieni și nici alte remedii drastice, au fost nevoiți să-i ia sînge de urgență. În zori își recăpătase buna dispoziție.

Cayetano, de veghe în biblioteca alăturată, nu auzi nimic. Era gata să-și înceapă rugăciunea de dimineață cînd a fost anunțat că episcopul îl așteaptă în dormitor. Îl găsi luîndu-și gustarea în pat - o ceașcă mare de ciocolată și pîine cu brînză -, răsuffînd ca niște foaie noi și cu spiritul exaltat. Lui Cayetano i-a fost de-ajuns să-l vadă pentru a-și da seama că luase hotărîri mari.

Într-adevăr, în ciuda cererii stareței, Sierva María rămînea la Santa Clara și părintele Cayetano Delaura urma să se ocupe mai departe de ea, avînd încrederea deplină a episcopului. Nu va mai fi supusă regimului de deținută, ca pînă atunci, și trebuia să se bucure de privilegiile generale ale călugărițelor mănăstirii. Episcopul mulțumea pentru procesele verbale, însă lipsa lor de rigoare împiedica bunul curs al lucrurilor, astfel încît exorcistul trebuia să procedeze după propriul său criteriu. În sfîrșit, îi ceru lui Delaura să-l viziteze pe marchiz în numele său, investindu-l cu autoritatea de a rezolva tot ce era necesar, pînă cînd el va avea timp și sănătate ca să-l primească în audiență.

- N-o să mai fie nici o instrucțiune, îi spuse episcopul în încheiere. Domnul să te binecuvînteze.

Cayetano dădu fuga la mănăstire cu inima răzvrătită, dar n-o găsi pe Sierva María în celula ei. Era în sala de festivități, împodobită cu bijuterii veritabile și cu părul răsfirat pe jos, pozînd cu extraordinara-i demnitate de negresă pentru un celebru pictor de portrete din suita viceregelui. Dădea ascultare artistului cu o cumîntenie la fel de minunată ca frumusețea ei. Cayetano rămase extaziat. Stînd în întuneric, văzînd-o fără a fi văzut de ea, avu timp din belșug spre a-și izgoni din suflet orice îndoială.

La ceasul trei după-amiaza, portretul era gata. Pictorul îl cercetă de la distanță, mai dădu de două sau trei ori cu pensula pentru a-l desăvîrși și, înainte de a-l iscăli, îi ceru Siervei María să-l privească. Era leită, așezată pe un nor și în mijlocul unei curți de demoni supuși. Ea se uită pe îndelete și se recunoscu în toată splendoarea vîrstei. În cele din urmă spuse:

- E ca o oglindă.
- Chiar și diavolii? întrebă pictorul.
- Așa sînt, într-adevăr, răspunse ea.

Portretul fiind terminat, Cayetano o însoți pînă la celulă. Niciodată n-o văzuse mergînd, și o făcea cu grația și ușurința cu care dansa. Niciodată n-o văzuse îmbrăcată altfel decît în haina de deținută, și rochia de regină îi dădea o vîrstă și o eleganță ce-i dezvăluiră că era deja femeie în toată puterea cuvîntului. Niciodată nu merseseră unul lîngă altul, și rămase vrăjit de candoarea cu care își potriveau pasul.

Celula era cu totul alta, grație darului de convingere al viceregelor, care în vizita de rămas bun o încredințaseră pe stareță de motivele întemeiate ale episcopului. Salteaua era nouă, cearșafurile de in și pernele de puf și aduseseră obiectele necesare toaletei zilnice și spălării trupului. Lumina mării intra pe fereastra fără zăbrele, strălucind pe pereții văruiți de curînd. Întrucît mîncarea era aceeași ca și a

călugărițelor claustrate, n-a mai trebuit să fie adus nimic din afară, însă Delaura făcu în așa fel încât să treacă mereu prin contrabandă unele bunătăți pe poarta mănăstirii.

Sierva María vru să împartă cu el gustarea, iar Delaura se mulțumi cu unul din pișcoturile ce făceau faima clariselor. Pe când mâncau, ea spuse ca din întâmplare:

- Am aflat ce-i zăpada.

Cayetano nu se neliniști. Odinioară se povestea de un vicerege care dorise să aducă zăpadă din Pirinei spre a fi văzută de băștinași, căci nu știa că era și la noi, aproape în mare, în Sierra Nevada de Santa Marta. Cu predilecția sa pentru noutăți, poate că don Rodrigo de Buen Lozano reușise să ducă la bun sfârșit asemenea faptă.

- Nu, spuse copila. Am văzut-o în vis.

Îi povesti: se afla în fața unei ferestre uitându-se cum cădea o ninsoare deasă, în timp ce rupea și mânca una câte una boabele unui ciorchine de strugure pe care-l ținea în poală. Delaura simți un fior de groază. Tremurând în fața iminenței unui ultim răspuns, se încumetă s-o întrebe:

- Cum s-a sfârșit?

- Mi-e teamă să vă povestesc, spuse Sierva María.

El nu mai avu nevoie de altceva. Închise ochii și se rugă pentru ea. Când termină era altul.

- Nu-ți face griji, îi zise. Îți făgăduiesc că foarte curând ai să fii liberă și fericită, prin grația Sfântului Duh.

Bernarda nu aflase pînă atunci că Sierva María era la mănăstire. Luă cunoștință aproape din întâmplare, într-o noapte cînd dădu peste Dulce Olivia măturînd și făcînd ordine în casă, și o confundă cu o halucinație de-a ei. În căutarea unei explicații raționale, se apucă să cerceteze toate camerele la rînd și, străbătînd casa, își dădu seama că n-o văzuse pe Sierva María de o bună bucată de vreme. Caridad del Cobre îi spuse tot ce știa:

- Domnul marchiz ne-a anunțat că o duce undeva foarte departe și că n-avem s-o mai vedem.

Cum în dormitorul bărbatului ei lumina era aprinsă, Bernarda intră fără să bată la ușă.

Stătea treaz în hamac, în fumul baligilor ce ardeau la foc mic pentru a goni țințarii. O văzu pe femeia aceea stranie, transfigurată în halatul de mătase, și se gîndi la rîndul lui că era o nălucă, fiindcă era palidă și ofilită și părea că vine de undeva de foarte departe. Bernarda îl întrebă de Sierva María.

- Nu mai e cu noi de mult, răspunse el.

Ea o luă în sensul cel mai rău al cuvîntului și a fost nevoită să se așeze în primul jilț pe care-l găsi ca să-și tragă sufletul.

- Vrei să spui că Abrenuncio a făcut ce trebuia să facă, spuse.

Marchizul își făcu cruce.

- Doamne ferește!

Îi povesti adevărul. Binevoi să-i explice că nu-i spusese la timp deoarece a vrut să se poarte, așa cum dorea ea, ca și cînd ar fi murit. Bernarda îl ascultă fără a clipi, cu o atenție cu care nu-l învrednicise în doisprezece ani de tristă viață în comun.

- Știam că are să mă coste viața, spuse marchizul, dar în schimbul vieții ei.

Bernarda oftă:

- Adică rușinea noastră e acum de domeniul public.

Văzu sub pleoapele bărbatului lucirea unei lacrimi și o scutură un tremur pornit din măruntaie. De data aceasta nu era moartea, ci certitudinea nestrămutată a ceea ce

avea să se întâmple, mai curînd sau mai tîrziu. Nu se înșelă. Marchizul se ridică din hamac cu ultimele-i forțe, se prăbuși în fața ei și izbucni într-un plîns sec de bătrîn neputincios. Bernarda capitulă sub focul lacrimilor de bărbat ce i se prelinsă pe coapse prin mătase. Mărturisii că, deși o ura pe Sierva María, era o ușurare s-o știe în viață.

- Totdeauna am înțeles orice. În afară de moarte, spuse.

Se închise din nou în camera ei, robită de melasă și cacao, și cînd ieși de acolo, după două săptămîni, era un cadavru rătăcitor. Marchizul observase foarte devreme agitația pregătirilor de călătorie, dar nu le luă în seamă. Înainte ca soarele să-și reverse căldura, o văzu pe Bernarda ieșind pe poarta mare din curte, călare pe un măgar blînd și urmată de altul încărcat de bagaje. Plecase așa de nenumărate ori, fără catîrgii și fără sclavi, neluîndu-și rămas bun de la nimeni și nedînd nici o explicație. Însă marchizul știe că de data aceea pleca fără drum de întoarcere, fiindcă pe lîngă veșnicul ei cufăr își luase cele două ulcele pline cu aur curat pe care le ținuse îngropate sub pat ani în șir.

Tolănit în hamac, marchizul căzu iar pradă groazei că o să fie înjunghiat de sclavi și le interzise intrarea în casă chiar și în timpul zilei. Astfel că, atunci cînd Cayetano Delaura veni să-l vadă din ordinul episcopului, a fost nevoit să împingă poarta și să intre fără a fi poftit, căci nimeni nu răspunse la bătăile lui. Dulăii se agitară în cuști, dar el merse mai departe. În grădină, cu *chilaba* lui sarazină și boneta toledană, marchizul își făcea siesta în hamac, acoperit din cap pînă-n picioare de florile portocalilor. Delaura îl privi lung, fără să-l trezească, și i se păru că o vedea pe Sierva María decrepită și răpusă de singurătate. Marchizul se deșteptă și zăbovi o vreme pînă-l recunoscă, din pricina platurii de la ochi. Delaura își ridică mîna cu degetele întinse în semn de pace.

- Dumnezeu să vă aibă în paza lui, domnule marchiz, spuse. Cum vă merge?

- Cum vedeți, răspunse marchizul. Stau și mă topesc pe picioare.

Cu o mîna lîncedă se frecă la ochi după siestă și se așeză în hamac în capul oaselor. Cayetano se scuză că intrase fără a fi poftit. Marchizul îi explică atunci că nimeni nu mai lua în seamă ciocanul de la poartă, fiindcă se pierduse obișnuința de a primi oaspeți. Delaura vorbi pe un ton solemn:

- Domnul episcop, care nu-și mai vede capul de treburi și se simte rău din pricina astmului, m-a trimis în numele lui.

Odată încheiat protocolul inițial, se așeză lîngă hamac și intră direct în subiectul care-i muncea cugetul.

- Vreau să vă încunoștiințez că mi-a fost încredințată sănătatea spirituală a fiicei dumneavoastră, spuse.

Marchizul îi mulțumi și dori să afle cum se simțea.

- Bine, răspunse Delaura, dar vreau s-o ajut să se simtă și mai bune.

Explică rostul și metoda exorcizării. Îi vorbi despre puterea pe care Isus le-o dădu discipolilor pentru a expulza din trupuri spiritele necurate și a vindeca boli și beteșuguri. Îi relată pilda biblică despre Legiune și cei două mii de porci în care intraseră diavolii. Totuși, cel dintîi lucru ce trebuia făcut era să se stabilească dacă Sierva María era într-adevăr posedată de diavol. El nu credea așa ceva, dar avea nevoie de ajutorul marchizului spre a risipi toate îndoielile. Înainte de orice, spuse, dorea să știe cum era fata lui înainte de a intra la mănăstire.

- Nu știi, spuse marchizul. Pe măsură ce-o cunosc mai bine, am sentimentul c-o cunosc tot mai puțin.

Îl chinuia vina de a o fi părăsit în voia sorții în curtea sclavilor. Punea pe seama acestui fapt tăcerile ei, care puteau ține luni întregi, izbucnirile de violență necugetată,

viclenia cu care-și bătea joc de mama ei, punînd pisicilor clopoțelul pe care aceasta i-l lega la încheietura mîinii. Cea mai mare greutate în a o cunoaște era cusurul ei de a minți din plăcere.

- Ca negrii, spuse Delaura.

- Negrii ne mint pe noi, dar n-o fac și între ei, răspunse marchizul.

În dormitor, Delaura desluși dintr-o singură privire numeroasele obiecte ale bunicii de cele noi ale Siervei María: păpușile care se mișcau, balerinele mecanice, cutiile muzicale. Pe pat, așa cum o pregătise marchizul, se afla valijoara cu care o dusesse la mănăstire. Teorba prăfuită era aruncată într-un ungher. Marchizul lămuri că era un instrument italian căzut în desuetudine și laudă talentul fetei de a cînta la el. Începu să-l acordeze cu o mîină distrată și ajunsese nu numai să cînte pe de rost, ci și să interpreteze un cîntec pe care-l cînta cu Sierva María.

A fost o clipă revelatoare. Muzica îi spuse lui Delaura tot ce marchizul nu izbutise să-i spună fetei lui. Acesta, la rîndu-i, se simți atît de copleșit de emoție încît n-a fost în stare să termine cîntecul. Suspină:

- Nu vă închipuiți cît de bine îi venea pălăria.

Pe Delaura îl cuprinse aceeași emoție.

- Văd că o iubiți nespun, îi zise.

- Nici nu vă imaginați cît de mult, răspunse marchizul. Mi-aș da sufletul s-o văd. Delaura simți din nou că Sfîntul Duh nu uita nici cel mai mic amănunt.

- Nimic mai ușor, spuse, dacă putem dovedi că nu este posedată.

- Vorbiți cu Abrenuncio, spuse marchizul. De la bun început a susținut că Sierva n-are nimic, însă numai el o poate explica.

Delaura se văzu într-o dilemă. Abrenuncio putea să-i fie providențial, dar faptul de a vorbi cu el putea avea implicații nedorite. Marchizul păru că-i citește gîndurile.

- Este un om mare, spuse.

Delaura făcu un gest plin de tîlc cu capul.

- Cunosce dosarele Sfîntei Inchiziții, spuse.

- Orice sacrificiu va fi neînsemnat dacă o salvăm, stăruia marchizul. Și fiindcă Delaura nu reacționa de fel, sfîrși implorînd:

- Vă rog cu cerul și cu pămîntul.

Delaura, cu o rană în suflet, îi răspunse:

- Vă implor să nu mă faceți să sufăr și mai mult.

Marchizul nu mai insistă. Luă valijoara de pe pat și-l rugă pe Delaura să i-o ducă fetei lui.

- Va ști cel puțin că mă gîndesc la ea, îi zise.

Delaura plecă în fugă fără a-și lua rămas bun. Feri valijoara sub pelerina cu care se înfășură, pentru că ploaia cu găleata. Își dădu seama într-un tîrziu că vocea-i lăuntrică îi tot repeta versuri disparate din cîntecul însoțit de teorbă. Începu să-l cînte în gura mare, biciuit de ploaie, și-l cîntă pe de rost pînă la sfîrșit. În cartierul meșterilor o luă la stînga în dreptul schitului, cîntînd încă, și bătu la poarta lui Abrenuncio.

După o tăcere prelungă, se auziră pașii de om șchiop și vocea pe jumătate adormită:

- Cine-i?

- Legea, răspunse Delaura.

Fu tot ce-i trecu prin minte ca să nu-și strige numele. Abrenuncio deschise poarta, crezînd într-adevăr că erau oamenii stăpînirii, și nu-l recunoscu.

- Sînt bibliotecarul diocesei, spuse Delaura.

Doctorul îi făcu loc să intre în vestibulul cufundat în beznă și-l ajută să-și scoată

pelerina lac de apă. În felu-i de neconfundat întrebă pe latinește:

- În ce bătălie ați pierdut ochiul acesta?

Delaura îi povesti în latina lui clasică întâmplarea cu eclipsa și stării cu amănunte despre răul care persista, cu toate că medicul episcopului îl asigurase că plasturele nu dă greș. Însă Abrenuncio nu luă seama decât la puritatea latinei lui.

- Este desăvârșită, spuse uimit Unde ați învățat-o?

- În Avila, răspuse Delaura.

- Sînteți cu atît mai vrednic de laudă, spuse Abrenuncio.

Îl pofti să-și scoată sutana și sandalele, le puse să se usuce și-i dădu să se acopere cu pelerina lui de libert peste pantalonii plini de noroi. Îi scoase apoi plasturele și-l aruncă la coșul de gunoi.

- Singurul cusur al acestui ochi e că vede mai mult decât se cuvine, spuse.

Delaura era fascinat de cantitatea cărților îngrămădite în salon. Abrenuncio îi dădu seama și-l conduse în farmacie, unde erau încă și mai multe, în rafturi înalte pînă-n tavan.

- Sfînte Dumnezeule! exclamă Delaura. Asta-i biblioteca lui Petrarca.

- Cu vreo două sute de cărți în plus, spuse Abrenuncio.

Îl lăsă să se uite în voie. Erau acolo exemplare unice pentru care în Spania te putea paște închisoarea. Delaura le recunoscuse, le răsfoi cu desfătare și le puse la loc în rafturi cu durerea-n suflet. La loc de cinste, alături de veșnicul *Fray Gerundio*, dădu peste Voltaire complet în franceză și o traducere în latină a *Scrisorilor filosofice*.

- Voltaire în latină e aproape o erezie, spuse în glumă.

Abrenuncio îi povesti că era o talmăcire a unui călugăr din Coimbra, care-și permitea luxul de a face cărți rare pentru delectarea pelerinilor. În vreme ce Delaura o răsfoia, medicul îl întrebă dacă îi era cunoscută franceza.

- N-o vorbesc, dar o citesc, răspuse Delaura în latină. Și adăugă, fără falsă pudoare: Și pe deasupra greaca, engleza, italiana, portugheza și puțină germană.

- Vă întreb din pricina a ceea ce ați spus despre Voltaire, spuse Abrenuncio. Este o proză perfectă.

- Și cea care ne doare cel mai tare, zise Delaura. Păcat că e de un francez.

- Spuneți asta fiindcă sînteți spaniol, replică Abrenuncio.

- La vîrsta mea, și cu ațîta sînge amestecat, nu mai știu prea bine ce anume sînt, răspuse Delaura. Nici cine sînt.

- Nimeni n-o știe pe meleagurile astea, spuse Abrenuncio. Și cred c-ar fi nevoie de veacuri ca s-o afle.

Delaura stătea de vorbă fără a înceta să cerceteze biblioteca. Pe neașteptate, cum i se întâmpla adesea, îi veni în minte cartea confiscată de rectorul de la seminar, pe vremea cînd avea doisprezece ani, și din care nu-și mai amintea decât un episod pe care-l tot repetase în cursul vieții celor care l-ar fi putut ajuta.

- Țineți minte titlul? întrebă Abrenuncio.

- Nu l-am știut niciodată, spuse Delaura. Și aș da orice să aflu sfîrșitul.

Fără să-i spună nimic, medicul îi puse în față o carte pe care el o recunoscuse din prima privire. Era o ediție veche apărută la Sevilla din *Cele patru cărți ale lui Amadís de Gaula*. Delaura o cercetă, înfiorat de emoție, și-și dădu seama că se afla la un pas de a cădea în păcat. În cele din urmă se încumetă:

- Știți că e o carte interzisă?

- Ca și cele mai bune romane din veacurile astea, zise Abrenuncio. Și în locul lor nu se mai tipăresc decât tratate pentru oameni învățați. Ce-ar citi oare săracii de azi dacă n-ar citi pe ascuns romanele cavaleresti?

- Mai sînt și altele, spuse Delaura. O sută de exemplare din ediția princeps a lui Don Quijote au fost citite aici în același an în care au fost tipărite.

- N-au fost citite, zise Abrenuncio. Au trecut prin vamă spre alte regate.

Delaura nu-l luă în seamă, fiindcă reușise să identifice prețiosul exemplar din *Amadís de Gaula*.

- Cartea aceasta a dispărut acum nouă ani din raftul secret al bibliotecii noastre și nu i-am dat niciodată de urmă, spuse.

- Ar fi trebuit să-mi imaginez, zise Abrenuncio. Însă sînt alte motive ca să fie considerat un exemplar istoric: preț de peste un an a circulat, din mîna în mîna, cel puțin la unsprezece persoane, și trei dintre acesta au murit. Sînt convins că au fost victimele vreunei emanații necunoscute.

- Datoria mea ar fi să vă denunț Sfintei Inchiziții, spuse Delaura.

Abrenuncio o luă în glumă:

- Am spus vreo erezie?

- Mă refer la faptul că ați ținut aici o carte interzisă și care nu vă aparținea, și că n-ați denunțat-o.

- Pe aceasta și încă multe altele, spuse Abrenuncio, indicînd cu un amplu cerc trasat cu degetul arătător rafturile înșesate de cărți. Dar dacă ar fi fost pentru asta ați fi venit de mult, iar eu nu v-aș fi deschis poarta. Se întoarse spre el și încheie bine dispus: în schimb, mă bucur că ați venit acum și că am plăcerea de a vă vedea aici.

- Marchizul, neliniștit de soarta fiicei sale, mi-a sugerat să vin, spuse Delaura.

Abrenuncio îl pofti să ia loc în fața lui și amîndoi se lăsară în voia viciului conversației, pe cînd o furtună apocaliptică agita marea. Medicul făcu o expunere inteligentă și erudită despre turbare, de la începuturile omenirii, despre ravagiile ei îngrozitoare, despre neputința milenară a științei medicinei de a le stăvili. Dădu exemple regretabile de cum fusese confundată dintotdeauna cu posedarea demonică, la fel ca anumite forme ale nebuniei și alte tulburări ale spiritului. Cît despre Sierva María, după aproape o sută cincizeci de zile nu părea cu puțință să se mai îmbolnăvească. Singurul risc posibil, încheie Abrenuncio, era să nu moară ca atîția alții datorită cruzimii exorcizării.

Ultima frază îi păru lui Delaura o exagerare proprie medicinei medievale, dar n-o comentă, fiindcă îi folosea indiciilor teologice că fetița nu era posedată. Spuse că cele trei limbi africane ale Siervei María, atît de diferite de spaniolă și portugheză, n-aveau nici pe departe tîlcul satanic ce li se atribuia în mănăstire. Existau nenumărate mărturii că avea o forță fizică remarcabilă, dar nu se cunoștea nici una că ar fi vorba de o putere supranaturală. Nici nu se dovedise c-ar fi făcut vreun act de levitație sau ghicire a viitorului, două fenomene care serveau de altfel și ca probe secundare de sanctitate. Totuși, Delaura solicitase ajutorul unor confrăți de vază și chiar pe al altor comunități, dar nimeni nu se încumetase să se pronunțe împotriva proceselor verbale ale mănăstirii și nici să dezminț credulitatea oamenilor din popor. Era însă conștient că nici criteriile lui, nici cele ale lui Abrenuncio n-aveau să convingă pe nimeni, și cu atît mai puțin ei doi împreună.

- Am fi, dumneavoastră și cu mine, împotriva tuturor, spuse.

- De asta m-a surprins că ați venit, zise Abrenuncio. Nu sînt nimic altceva decît un exemplar rîvnit pe domeniul de vînătoare al Sfintei Inchiziții.

- Adevărul este că nici măcar nu știu prea bine de ce am venit, spuse Delaura. Doar dacă nu cumva Sfîntul Duh nu mi-a impus făptura aceasta pentru a-mi pune la încercare puterea credinței.

I-a fost de-ajuns s-o spună ca să scape de nodul suspinelor ce-l sufocau.

Abrenuncio îl privi în ochi, pînă în străfundul sufletului, și-și dădu seama că era gata

să plîngă.

- Nu vă mai chinuiți în zadar, îi spuse, pe un ton liniștitor. Poate că ați venit numai pentru că simțeați nevoia să vorbiți despre ea.

Delaura se simți descoperit. Se sculă, căută drumul spre ușă, dar nu plecă în fugă fiindcă era îmbrăcat doar pe jumătate. Abrenuncio îl ajută să-și pună veșmintele încă ude, străduindu-se să-l rețină să mai stea de vorbă.

- Aș discuta cu dumneavoastră fără încetare în vecii vecilor, îi spuse.

Încercă să-l mai țină dîndu-i o sticlută cu un colir străveziu pentru a-i lecui persistența eclipsei în ochi. Îl făcu să se întoarcă din ușă pentru a-și căuta trusa pe care o uitase pe undeva prin casă. Dar Delaura părea copleșit de o durere mortală. Mulțumi pentru seara petrecută acolo, pentru îngrijirea medicală, pentru colir, însă tot ce izbuti să facă a fost să promită că va veni iar în altă zi mai pe îndelete.

Nu putea rezista dorinței de a o vedea cît mai curînd pe Sierva Maria. Abia dacă luă seama, în pragul porții, că se întunecase de-a binelea. Cerul era fără nori, dar șanțurile dădeau pe dinafară din pricina furtunii și Delaura o luă prin mijlocul străzii, cu apa pînă la glezne. Călugărița de la poarta mănăstirii încercă să-l oprească, fiindcă în curînd avea să sune semnalul de stingere. El o dădu la o parte.

- Ordin de la domnul episcop.

Sierva Maria se trezi speriată și nu-l recunoscă în beznă. El nu știa cum să-i explice de ce venea la o oră atît de diferită și în ultima clipă se agăță de acest pretext:

- Tatăl tău vrea să te vadă.

Fetița recunoscă valijoara și chipul ei se înroși de furie.

- Dar eu nu vreau, spuse.

El, descumpănit, o întrebă de ce.

- Fiindcă nu vreau, răspunse ea. Mai bine mor.

Delaura încercă să-i dezlege cureaua de la glezna sănătoasă, crezînd că-i va face plăcere.

- Lăsați-mă, spuse ea. Nu mă atingeți.

N-o luă în seamă și copila îi slobozi o rafală de scuipături în față. El nu se clinti și-i întinse și celălalt obraz. Sierva Maria continuă să-l scuipe și el întoarse iar obrazul, amețit de valul de plăcere interzisă ce-i pornea din măruntaie. Închise ochii și se rugă din adîncul sufletului, pe cînd ea îl scuipa încă, tot mai feroce, pe măsură ce el se desfăta mai mult, pînă cînd își dădu seama de zădărnicia furiei ei. Delaura asistă atunci la spectacolul înspăimîntător al unei adevărate posedate de diavol. Pletele Siervei Maria se încolăciră de la sine precum șerpii Meduzei, din gură i se scurseseră o spumă verde și un șir de înjurături în limbi de idolatri. Delaura agită crucifixul, îl apropie de fața ei și strigă îngrozit:

- Ieși de aici, oricine ai fi, fiară a iadului!

Țipetele lui le întetiră pe cele ale copilei, care era gata să rupă cataramele curelelor. Gardiana veni speriată în goană și încercă s-o supună, dar numai Martina izbuti, cu felul ei îngeresc de a fi. Delaura o rupse la fugă.

Episcopul era îngrijorat că nu venise la lectura din timpul cinei. Delaura își dădu seama că plutea într-un nor doar al lui unde nu-i păsa de nimic de pe lumea aceasta și nici de pe cealaltă, în afară de imaginea terifiantă a Siervei Maria, sluită de diavol. Dădu fuga la bibliotecă, dar nu putu citi. Se rugă cu toată tăria credinței, cîntă cîntecul teorbei, plînsă cu lacrimi de ulei fierbinte care-i mistuiră inima. Deschise valijoara Siervei Maria și puse lucrurile unul peste altul pe masă. Le cercetă, le mirosi cu o dorință trupească aprigă, le îndrăgi, vorbind cu ele în hexametri obsceni, pînă simți că nu mai poate. Atunci își dezgoli torsul, scoase din sertarul mesei de scris biciul cu plesne de fier pe care niciodată nu se încumetase să-l atingă și începu să se lovească,

plin de o ură nepotolită ce n-avea să-l părăsească pînă cînd nu i se smulse din străfundurile ființei cea de pe urmă amintire a Siervei Maríá. Episcopul, care-l aștepta, îl găsi tăvălindu-se într-o baltă de sînge și de lacrimi.

- Este diavolul, părinte, îi spuse Delaura. Cel mai cumplit dintre toți.

CINCI

EPISCOPUL ÎL chemă la ordine în cabinetul lui și-i ascultă necruțător confesiunea sinceră și completă, conștient că nu oficia un sacrament, ci un act de justiție. Singura slăbiciune pe care a avut-o față de el a fost faptul că a ținut în secret adevărata-i greșeală, însă îi luă toate demnitățile și privilegiile, fără nici o explicație publică, și-l trimise să facă pe infirmierul la leproși, la spitalul Amor de Dios. El îl rugă fierbinte să-i îngăduie mîngîierea de a ține slujba de la ora cinci pentru leproși, iar episcopul îi dădu încuviințarea. Îngenunche cu o senzație de ușurare adîncă și spuseră împreună Tatăl Nostru. Episcopul îl binecuvîntă și-l ajută să se ridice.

- Fie ca Domnul să se îndure de tine, îi spuse.

Și și-l scoase de la inimă.

Îndată ce Cayetano și-a început executarea pedepsei, înalți demnitari ai diocezei interveniră în favoarea lui, însă episcopul se arătă neînduplecat. Respinse teoria că exorcisții sfîrșesc prin a fi ei înșiși posedați de diavolii pe care vor să-i izgonească. Argumentul lui final a fost că Delaura nu se mărginise să-i înfrunte cu autoritatea fără drept de apel a lui Cristos, ci săvîrșise impertinența de a discuta cu ei chestiuni de credință. Aceasta i-a pus sufletul în primejdie, spuse episcopul, și l-a adus în pragul ereziei. Totuși, a surprins și mai mult asprimea episcopului față de omul lui de încredere pentru o vină ce abia dacă ar fi meritat o penitență mărunță, cum ar fi să stea ceasuri întregi de veghe în fața Sacramentului.

Martina prelua asupra-și sarcina de a se îngriji de Sierva Maríá cu un devotament exemplar. Era și ea întristată de refuzul grațierii, însă copila nu-și dădu seama pînă într-o după-amiază cînd broda pe terasă, cînd, ridicîndu-și privirea, o văzu scaldată în lacrimi. Martina nu-i ascunse deznădejdea:

- Mai bine mor decît să mă sting încetul cu încetul în temnița asta.

Singura ei speranță, spuse, era legătura Siervei Maríá cu diavolii săi. Voia să știe cine erau, cum erau, cum se putea cădea la înțelegere cu ei. Fetita înșiră șase, iar Martina îl identifică pe unul din aceștia cu un diavol african care bîntuise odinioară casa părinților ei. O nouă speranță o făcu să prindă curaj.

- Aș vrea să vorbesc cu el, spuse. Și lămuri rostul: în schimbul sufletului meu.

Sierva Maríá se amuza de ștregăria ei.

- N-are grai, spuse. Îl privești doar în față și afli îndată ce spune.

Îi făgădui cu toată seriozitatea s-o încunoștiințeze, ca să-l întîlnească și ea la următoarea lui venire.

Cayetano, la rîndul său, se supuse cu umilință condițiilor îngrozitoare ale spitalului. Leproșii, în situația de moarte civilă, dormeau în colibe de palmier cu pămînt bătătorit pe jos. Mulți dintre ei se tîrau cum puteau. Marțea, ziua cu îngrijirile medicale, era istovitoare. Cayetano își impuse sacrificiul izbăvitor de a spăla trupurile celor mai puțin valizi în albiile din grajd. Cu aceasta se ocupa în cea dintîi marți de penitență, cu demnitatea sacerdotală redusă la halatul grosolan de infirmier, cînd apăru

Abrenuncio călare pe armăsarul dăruit de marchiz.

- Cum vă simțiți cu ochiul? îl întrebă.

Cayetano nu-l lăasă să vorbească despre nenorocirea lui sau să-l compătimizească pentru starea în care se afla. Îi mulțumi pentru colir care, într-adevăr, făcuse să-i dispară de pe retină imaginea eclipsei.

- N-aveți pentru ce să-mi mulțumiți, îi spuse Abrenuncio. V-am dat tot ce știu că este mai bun pentru orbirea pricinuită de soare: picături de apă de ploaie.

Îl invită să-i facă o vizită. Cayetano îi lămurii că nu putea ieși în oraș fără permisiune. Abrenuncio nu-i dădu importanță.

- Dacă vă sînt cunoscute slăbiciunile de pe aceste meleaguri, trebuie să știți că legile nu țin decît trei zile, îi răspuase.

Îi puse biblioteca la dispoziție pentru a-și continua cercetările, pînă i se va face dreptate. Cayetano îl ascultă cu interes, dar fără nici o iluzie.

- Ia gîndiți-vă, încheie Abrenuncio. Nici un Dumnezeu nu poate dărui un talent ca al dumneavoastră pentru a-l prăpădi cu spălarea bolnavilor.

Marțea următoare îi aduse în dar volumul cu *Scrisorile filosofice* în latină. Cayetano îl răsfoii, îl miroși pe dinăuntru, îi calculă valoarea. Cu cît îl prețuia mai mult cu atît mai puțin îl înțelegea pe Abrenuncio.

- Aș vrea să știu de ce mă răsfațați atît, îi spuse.

- Pentru că noi, ateii, nu reușim să trăim fără clerici, răspuase Abrenuncio.

Pacienții ne încredințează trupurile, dar nu și sufletele, și noi facem pe dracu-n patru încercînd să le smulgem Domnului.

- Asta nu se potrivește cu convingerile dumneavoastră, spuse Cayetano.

- Nici eu însumi nu știu care mai sînt, răspuase Abrenuncio.

- Sfînta Inchiziție o știe, zise Cayetano.

În pofida a ceea ce s-ar fi putut crede, săgeata aceea îl entuziasmă pe Abrenuncio.

- Veniți la mine și o să stăm de vorbă pe îndelete, îl îndemnă. Nu dorm mai mult de două ceasuri pe noapte, și totdeauna cu un ochi deschis, așa că orice moment e potrivit.

Dădu pinteni calului și plecă în goană.

Cayetano învăță repede că o putere mare nu se pierde doar pe jumătate. Aceleași persoane care înainte îl curtau pentru favorurile lui îl ocoleau acum ca pe un lepros. Prietenii lui din lumea artelor și literelor se dădură la o parte ca să nu se lovească de Sfînta Inchiziție. Însă lui îi era totuna. Inima nu-i bătea decît pentru Sierva María, dar chiar și așa nu-i era de-ajuns. Era încredințat că n-ar exista oceane ori munți, nici legi de pe pămînt sau din ceruri și nici putere a infernului care să-i poată despărți.

Într-o noapte, printr-o inspirație năvalnică, fugi din spital pentru a se strecura prin orice mijloc în mănăstire. Erau patru porți. Cea principală, turnantă; alta, de aceeași mărime, pe partea dinspre mare și două mici de serviciu.

Pe primele era cu neputință să intre. Lui Cayetano i-a fost ușor să găsească de pe țarm fereastra Siervei María din pavilionul închisorii, fiind singura care nu mai avea zăbrele. Cercetă clădirea piatră cu piatră din afară, căutînd zadarnic o crăpătură cît de mică pe unde să se poată urca.

Era gata să se dea bătut cînd și-a amintit de tunelul prin care locuitorii aprovizionau mănăstirea în timpul acelei *Cessatio a Divinis*. Tunelurile, la cazărmi sau mănăstiri, erau foarte la modă pe atunci. Existau nu mai puțin de șase cunoscute în oraș și de-a lungul anilor se descoperiră și altele, despre care se povestea istorii ciudate. Un lepros care fusese gropar i-l dezvălui lui Cayetano pe cel căutat: un șanț de scurgere acum nefolosît, ce lega mănăstirea de un maidan alăturat unde, cu un veac în urmă, se afla cimitirul călugărițelor clarise. Ieșea chiar de sub pavilionul închisorii

în dreptul unui zid înalt și masiv ce părea inaccesibil. Totuși, după multe încercări care dădură greș, Cayetano izbuti să-l escaladeze, căci credea că poate înfăptui orice, grație puterii rugăciunilor.

În zorii zilei, pavilionul era o oază de liniște. Convins că gardiana dormea afară, se feri numai de Martina Laborde, care sforăia cu ușa întredeschisă. Pînă în clipa aceea primejdia aventurii îl ținuse cu sufletul la gură, iar cînd se văzu în fața celei inima i se zbătu să-i spargă pieptul. Împinse ușa cu vîrfurile degetelor, încetă să mai trăiască atît cît dură scrișnetul țîținelor, și o văzu pe Sierva María adormită, în lumina candelii de veghe a Sacramentului. Ea deschise ochii pe neașteptate, dar nu-l recunoscuse pe dată, îmbrăcat cum era în cămașa de pînză a celor care îngrijesc leproșii. El îi arătă unghiile însîngerate.

- M-am urcat pe zid, îi spuse fără glas.

Sierva María nu se emoționa.

- De ce? întrebă.

- Ca să te văd, răspuse el.

Nu mai știi ce să spună, năucit de tremurul mîinilor și de nodul din gît.

- Plecați, spuse Sierva María.

El făcu semn că nu, clătîndu-și capul de mai multe ori, de teamă că îi piere vocea.

- Duceți-vă, repetă ea. Sau încep să strig.

El ajunsese atît de aproape că-i putea simți răsuflarea feciorelnică.

- Chiar dacă mă omoară, tot nu plec, spuse.

Și dintr-o dată se simți mai presus de groază și adăugă cu voce neșovăielnică:

- Așa că, dacă vrei să strigi, poți să începi.

Ea își mușcă buzele. Cayetano se așeză pe pat și-i povesti amănunțit despre pedepsirea lui, însă nu-i spuse motivele. Ea înțelese mai mult decît era el în stare să-i spună. Îl privi fără teamă și-l întrebă de ce nu mai avea plasturele la ochi.

- Nu mai am nevoie, spuse el, însuflețit. Acum închid ochii și văd niște plete ca un rîu de aur.

Plecă după două ceasuri, fericit, fiindcă Sierva María acceptase să mai vină, dar cu condiția să-i aducă dulciurile preferate din tîrg. Sosi atît de devreme în noaptea următoare că în mănăstire mai erau încă semne de viață și ea avea opaițul aprins ca să termine broderia Martinei. În cea de a treia noapte aduse fitil și ulei să întrețină lumina. În cea de a patra, sîmbătă, stătu ceasuri întregi s-o ajute să-și scoată păduchii de care se umpluse iar în celulă. Cînd părul rămase curat și pieptănat, el simți din nou sudoarea de gheață a ispitei. Se întinse lîngă Sierva María cu răsuflarea întretăiată și se pomeni cu ochii ei diafani la o palmă de ai lui. Amețiră amîndoi. El, făcînd rugăciuni de frică, îi susținu privirea. Ea îndrăzni să întrebe:

- Cîți ani aveți?

- Am împlinit treizeci și șase în martie, răspuse el.

Ea îl cercetă.

- Sînteți un bătrînel, îi spuse puțin în glumă.

Luă seama la brazdele-i de pe frunte și adăugă cu toată neîndurarea vîrstei:

- Un bătrînel zbîrcit.

El o luă cu seninătate. Sierva María îl întrebă de ce are o meșă albă.

- E din naștere, răspuse el.

- Vopsită, spuse ea.

- Naturală, zise el. Și mama a avut-o.

Pînă atunci nu contenise s-o privească în ochi, iar ea nu dădea semne să și-i plece. El suspină din rărunchi și recită:

Oh, dulci odoare spre-al meu chin găsite.

Ea nu pricepu.

- E un vers al bunicului străbunicii mele, o lămuri. A scris trei egloge, două elegii, cinci cîntece și patruzeci de sonete. Și cea mai mare parte pentru o portugheză fără prea mult farmec, care n-a fost niciodată a lui, mai întîi fiindcă el era căsătorit, iar apoi pentru că ea s-a măritat cu altul și a murit înaintea lui.

- Era tot preot?

- Ostaș, spuse el.

Ceva se înfiora în sufletul Siervei Maríá, căci dori să asculte versul din nou. El îl repetă și de data asta recită mai departe, cu voce adîncă și armonioasă, pînă la ultimul din cele patruzeci de sonete ale cavalerului îndrăgostit și războinic, don Garcilaso de la Vega, răpus în floarea vîrstei de un bolovan, într-o luptă.

Cînd termină, Cayetano îi luă mîna Siervei Maríá și și-o puse pe inimă. Ea simți înlăuntru zbuciumul furtunii.

- Întotdeauna sînt așa, spuse el.

Și fără să-i dea timp groazei se eliberă de fierea tulbure ce nu-l lăsa să trăiască. Îi mărturisi că nu trecea o clipă fără să se gîndească la ea, că tot ce mîncă și bea avea gustul ei, că viața era ea, la orice oră și pretutindeni, cum numai Domnul avea dreptul și puterea de a fi și că bucuria supremă a sufletului său ar fi să moară împreună cu ea. Vorbi mai departe fără a o privi, cu aceeași ușurință și căldură cu care recita, pînă cînd i se păru că Sierva Maríá adormise. Dar era trează, ațintindu-și asupra-i ochii de căprioară speriată. Abia dacă se încumetă să întrebe:

- Și acum?

- Acum nimic, spuse el. Mi-e de-ajuns că știi.

Nu putu continua. Plîngînd în tăcere, își trecu brațul pe sub capul ei în chip de pernă și ea se ghemui lîngă el. Ramaseră așa, fără să doarmă, fără să vorbească, pînă cînd începură să cînte cocoșii, iar el a fost nevoit să se grăbească pentru a ajunge la timp la slujba de la ora cinci. Înainte de a pleca, Sierva Maríá îi dăruí splendidul șirag al lui Oddúa, lung de optsprezece degete, de mărgele din sîdef și coral.

Groaza fusese înlocuită de zbuciumul sufletesc. Delaura n-avea astîmpăr, făcea totul cu gîndul aiurea, plutea, pînă în ceasul fericit cînd fugea din spital ca s-o vadă pe Sierva Maríá. Ajungea gîfînd în celulă, ud pînă la piele de ploile necontenite, iar ea îl aștepta cu atîta înfrigurare că doar zîmbetul lui o readucea la viață. Într-o noapte a luat ea inițiativa cu versurile învățate pe de rost de cît le tot auzise.

- *Cînd stau și mă gîndesc unde am ajuns*

Și pe ce căi tu mi-ai purtat orbirea, recită. Și întrebă ca o ștregăriță: Cum e mai departe?

- *Mă voi sfîrși, căci m-am predat nevolnic*

Cui va fi știind în chinuri să mă piardă, spuse el.

Ea repetă cu aceeași dragoste și continuare astfel pînă la sfîrșitul cărții, sărind versuri, schimbînd și răstălmăcind sonetele după bunul lor plac, jucîndu-se cu ele cum le poftea inima, stăpîni pe măiestria lor. Adormiră frînți de oboseală. Gardiana intră cu gustarea la ora cinci, o dată cu larma cocoșilor, și amîndoi se treziră speriați. Le îngheță sîngele în vine. Gardiana puse mîncarea pe masă, făcu o inspecție de rutină cu felinarul și ieși fără să-l vadă pe Cayetano în pat.

- Lucifer e mare șmecher, glumi el cînd îi veni inima la loc. M-a făcut și pe mine invizibil.

Sierva Maríá a fost nevoită să-și pună în joc toată șiretenia pentru ca gardiana să nu mai intre în celulă toată ziua. Noaptea tîrziu, după o zi întregă de zbenguială, simțeau că se iubeau dintotdeauna. Cayetano, mai în glumă, mai în serios, se încumetă

să-i desfacă Siervei Mana șiretul corsajului. Ea își feri pieptul cu amîndouă mîinile, cu o lucire de furie în ochi, și un val de împurpurare îi încinsese fruntea. Cayetano îi prinse mîinile cu degetul mare și cel arătător, de parcă l-ar fi ars ca fierul roșu, și i le dădu la o parte. Ea încercă să se împotrivească și el dovedi o forță blîndă dar hotărîtă.

- Repetă după mine, îi spuse: *Și iarăși vin și ție mă predau.*

Ea ascultă.

- *Știu c-o să mor aici*, continuă el, pe cînd îi desfăcu corsajul cu degetele-i înghețate.

Ea repetă aproape fără grai, tremurînd de frică:

- *Ca doar în mine să se învedereze Cum mușcă spada în cel ce se predă.*

Atunci el o sărută pe buze pentru prima oară. Trupul Siervei Marîa se înfioră cu un geamăt, se iscă o briză gingașă de mare și se lăsă în voia sorții. El își trecu vîrfurile degetelor peste pielea ei, aproape fără s-o atingă, și trăi pentru întîia oară miracolul de a se simți în alt trup. O voce lăuntrică îi dezvălui cît de departe fusese de diavol în nopțile-i de insomnie petrecute cu latina și greaca, în clipele de extaz ale credinței, în pustiurile neprihănirii, pe cînd ea conviețuia cu toate puterile dezlănțuite ale dragostei libere în colibebe sclavilor. Se lăsă călăuzit de ea, bîjbîind în întuneric, dar se căi în ultima clipă și se prăbuși pradă unui cataclism moral. Rămase cu fața în sus, cu ochii închiși. Sierva Marîa se sperie de tăcerea și liniștea lui de moarte și-l atinse cu un deget.

- Ce-ai pățit? îl întrebă.

- Lasă-mă, șopti el. Fac o rugăciune.

În zilele următoare nu cunoscuseră clipe de liniște decît cînd erau împreună. Nu se saturară să vorbească de chinurile iubirii, se sfîrșeau sărutîndu-se, recitau plîngînd cu lacrimi fierbinți versuri de îndrăgostiți, își cîntau la ureche, se adînceau în abisuri de dorință pînă la limita forțelor: extenuați dar feciorelnici. Fiindcă el hotărîse să-și țină jurămîntul pînă cînd avea să primească Sfîntul Sacrament, iar ea îi împărțasea hotărîrea.

În clipele de răgaz ale patimii își dădură unul altuia dovezi nemăsurate. El îi spuse că ar fi în stare de orice de dragul ei. Sierva Mana îi ceru cu o cruzime copilărească să mănînce un gîndac. El prinse unul și, înainte ca ea să-l poată opri, îl mîncă viu. În alt moment de incitare smintită el o întrebă dacă și-ar tăia părul de dragul lui și ea răspunse că da, însă îl avertiză, mai în glumă, mai în serios, că atunci ar trebui să se însoare cu ea pentru a-și ține jurămîntul făcut. El aduse în celulă un cuțit de bucătărie și-i zise:

- Să vedem dacă este adevărat.

Ea se întoarse cu spatele pentru ca el să poată tăia din rădăcină. Îl îndemnă:

- Îndrăznește!

Nu îndrăzni. Cîteva zile mai tîrziu, ea-l întrebă dacă s-ar lăsa să-i fie tăiat gîtul ca unui ied. El răspunse hotărît că da. Ea scoase cuțitul și se pregăti să-l încerce. El sări îngrozit, scuturat de fiorii morții.

- Tu nu, zise. Tu nu.

Ea, prăpădindu-se de rîs, vru să afle de ce, iar el îi spuse adevărul.

- Pentru că tu te încumeți de-a binelea.

În clipele de răgaz ale pasiunii începeau să se bucure și de plictisul dragostei de zi cu zi. Ea făcea curățenie și ordine în celulă pentru cînd venea el, cu naturaleța bărbatului care se întoarce acasă. Cayetano o învăța să citească și să scrie și-o iniția în tainele poeziei și ale devoțiunii față de Sfîntul Duh, în așteptarea zilei fericite în care vor fi liberi și căsătoriți.

În zorii zilei de 27 aprilie, Sierva María era gata să adoarmă după ce Cayetano plecase din celulă, când intrară s-o caute fără s-o prevină pentru a se începe exorcizarea. A fost ritualul unui condamnat la moarte. O duseră cu forța pînă la jgheabul din curte, o spălară aruncînd peste ea găleți de apă, îi smulseră șiragurile de mărgele și-i puseră cămașa barbară a ereticilor. O călugăriță care se ocupa de grădină îi tăie părul pînă la ceafă, din patru mușcături ale foarfecii de lăstărit, și-l aruncă în focul aprins în curte. Călugărița frizeriță îi tunse restul pînă la jumătate de deget de la rădăcină, cum obișnuiau să-l poarte clarisele pe sub vâl, aruncînd în foc smocurile pe măsură ce le tăia. Sierva María văzu explozia aurie, auzi trosnetul lemnului virgin și simți mirosul înțepător de corn ars fără să i se miște un mușchi de pe chipu-i împietrit. În cele din urmă, îi puseră o cămașă de forță, o acoperiră cu o pînză cernită și doi sclavi o purtară pînă la capela pe o brancardă soldățească.

Episcopul convocase Consiliul Ecleziastic, alcătuit din prelați de vază, care beneficiau de prebendă, și aceștia aleseră patru dintre ei pentru a-l asista la exorcizarea Siervei María. Printr-un suprem efort de voință, episcopul își învinse slăbiciunea pricinuită de boală. Ordonă ca ceremonia să nu aibă loc în catedrală, ca în alte ocazii memorabile, ci în capela mănăstirii Santa Clara, și-și asumă el însuși înfăptuirea exorcizării.

Călugărițele clarise, în frunte cu stareța, se așezară în corul capelei încă dinaintea rugăciunii de dimineață și o cîntară acolo,acompaniate de orgă, tulburate de solemnitatea zilei ce începea. Intrară imediat prelații Consiliului Ecleziastic, capii a trei ordine și superiorii Sfintei Inchiziții. În afara acestora din urmă, nu participa și nu avea să mai fie de față nici o persoană civilă.

Episcopul intră ultimul, în veșminte de mare ceremonie, purtat pe sus de patru sclavi, cu o aură de mîhnire adîncă. Se așeză în fața altarului principal, lîngă catafalcul de marmură rezervat funeraliilor solemne, într-un jilț turnant ce-i ușura mișcările. La ora șase fix, cei doi sclavi o aduseră pe Sierva María pe brancardă în cămașa de forță și acoperită cu pînza vineție.

Căldura deveni insuportabilă în timpul slujbei cîntate. Sunetele grave ale orgii bubuiau în lambriuri, lăsînd anevoie loc vocilor searbede ale clariselor invizibile de după porțile corului. Cei doi sclavi pe jumătate despuiți care purtaseră brancarda cu Sierva María rămaseră de pază lîngă ea. O dezveliră la sfîrșitul slujbei și o întinseră, ca pe o prințesă moartă, pe catafalcul de marmură. Sclavii episcopului îl aduseră cu jilțul lîngă ea și-i lăsară singuri în spațiul vast din dreptul altarului principal.

Domneau o încordare invizibilă și o tăcere absolută ce păreau preludiul unui miracol ceresc. Un asistent puse la îndemîna episcopului vasul cu apă sfințită. El apucă sfeștocul ca pe o armă de luptă, se aplecă asupra Siervei María și o stropi pe tot trupul, murmurînd o rugăciune. Deodată slobozi o implorație ce cutremură temeliile capelei.

- Oricine ai fi, strigă. La porunca lui Cristos, Domn și Stăpîn a toate cele văzute și nevăzute, a tot ce ființează, ce a fost sau va să fie, ieși din trupul acesta izbăvit prin botez și întoarce-te în beznă!

Sierva María, înnebunită de groază, strigă și ea. Episcopul ridică vocea pentru a o face să tacă, dar ea strigă și mai tare. Episcopul răsuflă adînc și deschise gura spre a continua implorația, însă aerul îi rămase în piept și nu-l mai putu da afară. Se prăbuși cu fața în jos, sufocîndu-se ca un pește pe uscat, și ceremonia luă sfîrșit într-o larmă asurzitoare.

În noaptea aceea, Cayetano o găsi pe Sierva María tremurînd de febră în cămașa de forță. Cel mai mult îl indignă batjocorirea cu raderea capului.

- Dumnezeu mare, șopti cu o furie surdă, pe când îi desfăcea curelele. Cum e cu putință să îngădui o asemenea crimă?

Îndată ce se simți liberă, Sierva María îi sări de gât și rămaseră îmbrățișați fără să-și vorbească, în timp ce ea plîngea. El o lăsă să se ușureze.

- Gata cu lacrimile, spuse apoi, ridicîndu-i fața, și reluă versurile lui Garcilaso:
Ajungă cele plîse pentru tine.

Sierva María îi povesti îngrozitoarea experiență din capelă. Îi vorbi de bubuitul corurilor ce păreau de război, de strigătele halucinante ale episcopului, de răsuflarea-i arzătoare, de frumoșii lui ochi verzi învâpăiați de mînie.

- Era însuși diavolul, spuse.

Cayetano încercă s-o liniștească. O asigură că, în ciuda corpolenței de titan, a vocii tunătoare și a metodelor lui marțiale, episcopul era un om bun și înțelept. Astfel încît groaza Siervei María era de înțeles, însă era în afara oricărei primejdii.

- Vreau să mor, spuse ea.

- Te simți furioasă și învinsă, așa cum mă simt și eu, fiindcă nu te pot ajuta, zise el. Dar Domnul o să ne răsplătească în ziua învierii.

Își scoase șiragul lui Oddúa dăruit de Sierva María și i-l puse ei în locul celor care-i fuseseră luate. Se întinseră în pat, unul lîngă altul, și-și împărtășiră durerile, pe cînd lumea pierea și rămînea numai foșnetul cariilor în lambriuri. Fierbințeala scăzu. Cayetano vorbi în beznă:

- În Apocalipsă se vestește ziua în care nu va mai răsări niciodată soarele, spuse. Deie Domnul să fie astăzi.

Sierva María nu dormise decît un ceas de la plecarea lui Cayetano, cînd o deșteptă un alt zgomot, în fața ei, însoțit de stareță, stătea un preot bătrîn, de statură impunătoare, cu pielea brună tăbăcită de salpetru, o coamă de păr răsculat, sprîncene zburlete, mîini butucănoase și niște ochi ce inspirau încredere. Înainte ca Sierva María să apuce să se trezească de-a binelea, preotul îi spuse în limba *yoruba*:

- Ți-am adus șiragurile tale de mărgele.

Le scoase din buzunar, așa cum i le dăduse, la cererea lui, călugărița administratoare a mănăstirii. Pe măsură ce i le punea Siervei María la gât, le enumera și le descria în limbi africane: roșu și alb, cel al iubirii și sîngelui lui Changó, roșu și negru, cel al vieții și morții lui Elegguá, albastru celest și străvezii ca apa, cele șapte mărgele ale lui Yemayá. Trecea cu ușurință și plin de tact de la *yoruba* la *congo*, de la *congo* la *mandinga*, iar ea îl urma cu grație și volubilitate. Dacă la sfîrșit a vorbit în spaniolă, a făcut-o numai din considerație pentru stareță, căreia nu-i venea să creadă că Sierva María ar fi în stare de atîta blîndețe.

Era părintele Tomás de Aquino de Narváez, fost procuror al Sfîntei Inchiziții din Sevilla și paroh în mahalaua sclavilor, ales de episcop să-l înlocuiască, din pricina sănătății lui șubrede, în procesul de exorcizare. Antecedentele lui de om aspru erau în afara oricărei îndoieli. Dusese la rug unsprezece eretici, evrei și mahomedani, dar faima lui se întemeia mai cu seamă pe faptul că izbutise să smulgă nenumărate suflete din ghearele diavolilor cei mai vicleni din Andaluzia. Avea gusturi și purtări alese și graiul dulce al celor din Canare. Se născuse aici, fiind copilul unui administrator al regelui care se căsătorise cu sclava lui, metisă dar și cu sînge spaniol, și-și făcuse noviciatul la seminarul local, odată dovedită ascendența stirpei sale de patru generații de albi. Rezultatele bune îi îngăduiră să-și dea doctoratul la Sevilla, unde trăi și predică pînă la vîrsta de cincizeci de ani. Întorcîndu-se pe meleagurile natale solicitase parohia cea mai umilă, se simți atras de religiile și limbile africane și trăi ca un sclav printre sclavi. Nimeni nu părea mai potrivit să se înțeleagă cu Sierva María și să-i înfrunte cu mai mult temei diavolii.

Sierva María îl recunosc pe dată ca pe arhanghelul ei salvator, și nu greși. În prezența ei demontă argumentele proceselor verbale și-i demonstrează stareței că nici unul nu era hotărîtor. Îi explică cele patru reguli obișnuite pentru a se recunoaște o ființă posedată de diavol și o făcu să vadă cît de ușor îi era diavolului să se folosească de ele spre a se crede tocmai dimpotrivă. Se despărți de Sierva María, ciupind-o dragăstos de obraz.

- Dormi liniștită, îi spuse. Am avut eu a face cu dușmani și mai înverșunați.

Stareța era într-o dispoziție atît de bună, încît îl pofti la faimoasa ciocolată aromată a clariselor, cu pișcoturi cu anason și delicatesele de patiserie rezervate oaspeților aleși. În timp ce erau serviți în sufrageria particulară, el dădu instrucțiuni pentru pașii următori. Stareța le ascultă bucuroasă.

- Nu mă interesează în nici un fel ca acestei nefericite să-i meargă bine sau prost, spuse. Tot ce-l rog eu pe Domnul e să plece cît mai curînd din mănăstire.

Părintele îi făgădui că își va da toată silința ca să fie vorba de cîteva zile, ori, să dea Domnul, doar de cîteva ceasuri. Luîndu-și rămas bun la vorbitor, amîndoi mulțumiți, nu le putea trece prin minte, nici lui, nici ei, că n-aveau să se mai vadă vreodată.

Așa se întîmplă. Părintele Aquino, cum îl numeau enoriașii, se duse pe jos pînă la biserica lui, fiindcă de multă vreme se ruga puțin și compensa aceasta în fața Domnului retrăindu-și în fiecare zi martiriul nostalgiailor. Zăbovi în dreptul portalurilor, năucit de strigătele vînzătorilor de tot felul, așteptînd apusul soarelui ca să traverseze mlaștina portului. Cumpără prăjiturile cele mai ieftine și un loz la loteria săracilor, cu speranța incorigibilă de a cîștiga pentru a-și putea restaura lăcașul gata să se năruie. Petrecu o jumătate de ceas stînd de vorbă cu matroanele negrese, așezate ca niște idoli monumentali în fața fleacurilor de artizanat expuse pe jos, pe rogojini de iută. Către cinci, trecu pe podul mobil din Getsemani, unde tocmai spînzuraseră leșul unui cîine gras și sinistru, spre a se da de știre că murise de turbare. Văzduhul mirosea a trandafiri de început de mai, iar cerul era mai diafan ca oriunde pe lume.

Cartierul sclavilor, chiar la marginea mlaștinii, te făcea să te cutremuri de atîta mizerie. În cocioabele de lut cu acoperișul din frunze de palmier se trăia laolaltă cu ulii și porcii, iar copiii beau apă din bălțile din drum. Era, cu toate acestea, cartierul cel mai vesel, plin de culori tari și de voci radioase, mai cu seamă la asfințit, cînd oamenii scoteau scaunele să se bucure de răcoare în mijlocul străzii. Parohul împărți prăjiturile copiilor din jur și păstră trei pentru masa lui de seară.

Biserica era un bordei cu pereți de lut, acoperit cu frunze late de palmier și cu o cruce de lemn în vîrf. Avea bănci din scînduri groase, un singur altar cu un singur sfînt și un amvon de lemn unde parohul își ținea predicile duminică de duminică, în limbi africane. Casa parohială era o prelungire a bisericii prin spatele altarului principal, în care preotul trăia în condiții minime, într-o încăpere cu un pat de campanie și un scaun rustic. În fund era o curtică plină de pietre, cu o boltă de viță cu ciorchinii uscați și un gard de tufe care o despărțea de mlaștină. Singura apă de băut era cea dintr-un puț din zid, într-un colț al curții.

Un dascăl bătrîn și o fetiță orfană de paisprezece ani, amîndoi africani *mandinga* convertiți, îi erau ajutoare în biserică și în casă, dar nu mai avea nevoie de ei după rugăciunea de seară. Înainte de a închide ușa, parohul mîncă ultimele trei prăjituri și bău un pahar cu apă, apoi se despărți de vecinii așezați în stradă cu formula-i obișnuită în spaniolă:

- Să vă dea Domnul tuturor o noapte bună și sfîntă.

La patru dimineața, dascălul care locuia la cîteva zeci de metri de biserică trase primele clopote pentru singura slujbă a zilei, înainte de cinci. Dat fiind că părintele

întîrzia, se duse să-l caute la el în cameră. Nu era acolo. Nu-l găsi nici în curte. Îl căută mai departe prin împrejurimi, pentru că uneori se ducea să stea de vorbă foarte devreme prin curțile vecine. Nu dădu de el. Le spuse puținilor enoriași care se strînseseră că nu se ține slujba deoarece parohul nu era de găsit. La opt, cînd soarele era deja puternic, fata de serviciu se duse să scoată apă din puț și acolo se afla părintele Aquino, plutind cu fața în sus, cu pantalonii pe care și-i punea ca să doarmă. A fost o moarte tristă, deplînsă îndelung, un mister ce nu se limpezi niciodată și pe care starea ei îl proclamă drept dovada categorică a dușmăniei diavolului față de mănăstirea ei.

Vestea nu ajunsese pînă la celula Siervei Maria, care îl tot așteptă pe părintele Aquino cu o speranță inocentă. N-a știut să-i explice lui Cayetano cine era, dar îi împărtăși recunoștința ce i-o purta fiindcă îi dăduse înapoi șiragurile de mărgelă și-i făgăduise s-o salveze. Pînă atunci li se păruse amîndurora că dragostea le era de-ajuns pentru a fi fericiți. Sierva Maria a fost cea care și-a dat seama, dezamăgită de părintele Aquino, că libertatea depindea numai de ei înșiși. În zorii unei zile, după ceasuri nesfîrșite de sărutări, îl imploră pe Delaura să nu plece. El o luă în glumă și vru să-și ia rămas bun cu încă o sărutare. Ea sări din pat și-și desfăcu brațele în ușă.

- Sau rămîi sau plec și eu.

Îi spusese odată lui Cayetano că i-ar fi plăcut să se refugieze cu el în San Basilio de Palenque, un sat de sclavi fugari, la douăsprezece leghe depărtare, unde avea să fie primită negreșit ca o regină. Lui Cayetano i se părură o idee providențială, dar n-o legă în nici un fel de fugă. Avea mai curînd încredere în procedurile legale. În faptul că marchizul își va recăpăta fata cu dovada de nătăgăduit că nu era posedată și că el va obține iertarea episcopului și permisiunea de a intra într-o comunitate civilă unde căsătoriile preoților sau călugărițelor erau atît de frecvente că nu mai scandalizau pe nimeni. Așa încît atunci cînd Sierva Maria îl sili să cumpănească dacă să rămînă sau să o ia cu el, Delaura încercă să-i abată gîndul de la asta. Ea i se prinse de gît și-l amenință că o să strige. Se crăpă de ziuă. Însăpămîntat, Delaura izbuti să se elibereze cu un brînci și o rupse la fugă în clipa în care începea slujba de dimineață.

Reacția Siervei Maria a fost cumplită. Pentru o nemulțumire măruntă o zgîrie pe gardiană pe față, se închise punînd drugul la ușă și amenință că o să dea foc celulei, arzînd înăuntru, dacă n-o lăsa să plece. Paznica, scoasă din minți din pricina feței însîngerate, îi strigă:

- Îndrăznește, fiară a lui Belzebut.

Drept unic răspuns, Sierva Maria dădu foc saltelei cu candela Sfîntului Sacrament. Intervenția Martinei, cu felul ei liniștitor de a fi, împiedică tragedia. Oricum, gardiana ceru în raportul din ziua aceea ca fata să fie mutată într-o celulă mai bine păzită din pavilionul de claustrare.

Înfrigurarea Siervei Maria îl făcu pe Cayetano să se grăbească spre a găsi o cale neîntîrziată în afara fugii. Încercă să-l vadă în două rînduri pe marchiz și în amîndouă a fost împiedicat de dulăii pe care-i află slobozi și de capul lor în casa fără stăpîn. Adevărul era că marchizul n-avea să se mai întoarcă niciodată acolo. Răpus de spaima nesfîrșită, încercase să se refugieze sub aripa ocrotitoare a Dulcei Olivia, dar ea nu-l încuraja. O chemase în toate felurile de cînd începuse să-l apese singurătatea, dar nu primise decît răspunsuri zeflemitoare prin păsărele de hîrtie. Își făcu apariția pe neașteptate, fără a mai fi chemată și fără a se anunța. Mătură și făcu ordine în bucătărie, care nu mai era bună de nimic de atîta amar de vreme de cînd nu mai fusese folosită și oala bolborosea la foc vesel pe plită. Era îmbrăcată de sărbătoare, cu rochia cu volane de organdi, sulemenită cu vopsele și balsamuri la

modă, neavînd nimic dintr-o nebună, în afară de pălăria cu boruri mari, cu pești și păsări de cîrpă.

- Îți mulțumesc că ai venit, îi spuse marchizul. Mă simțeam tare singur. Și sfîrși lamentîndu-se: Am pierdut-o pe Sierva.

- E vina ta, spuse ea, fără să-l ia în seamă. Ai făcut totul să se piardă.

Cina era o tocăniță creolă, cu trei feluri de carne și tot ce era mai bun din grădina de zarzavat. Dulce Olivia îl servi cu maniere de stăpîină a casei care i se potrivea de minune cu îmbrăcămîntea. Cîinii neîmblînziți o urmau peste tot gîfiind, i se încurcau printre picioare, iar ea le șoptea cuvinte de îndrăgostită. Se așeză la masă în fața marchizului, cum ar fi putut sta pe vremea cînd erau tineri și nu le era teamă de dragoste, și cînară în liniște, fără să se privească, asudînd din belșug și mîncînd supa cu indiferența unei perechi căsătorite de o groază de vreme. După primul fel, Dulce Olivia își luă răgazul să ofteze și deveni conștientă de anii pe care-i aveau.

- Așa am fi fost, spuse.

Marchizul se molipsi de luciditatea-i brutală. O văzu grasă și îmbătrînită, cu doi dinți lipsă și ochii stinși. Așa ar fi fost, poate, dacă el ar fi avut curajul să-și contrarieze părintele.

- Pari cu desăvîrșire întreagă la minte, îi spuse.

- Întotdeauna am fost așa, răspuse ea. Tu ai fost cel care nu m-a văzut niciodată cum eram de fapt.

- Te-am deslușit din mulțime, cînd toate erați tinere și frumoase, și era greu s-o distingi pe cea mai mîndră, spuse el.

- M-am distins eu singură pentru tine, zise ea. Tu însă n-ai făcut-o. Ai fost mereu ca acum: un biet amărît.

- Mă insultă în propria-mi casă, spuse el.

Iminența certeii o entuziasma pe Dulce Olivia.

- E la fel de mult a mea ca și a ta, spuse. Tot așa precum a mea e și fetița, chiar dacă a născut-o o cățea. Și, fără să-i lase răgaz să răspundă, încheie: Și cel mai groaznic e c-ai lăsat-o pe mîini rele.

- Pe mîinile Domnului, spuse el.

Dulce Olivia strigă mînioasă:

- Pe mîinile fiului episcopului, care a făcut din ea o tîrfă și a lăsat-o grea.

- Dacă-ți muști limba te otrăvești! strigă marchizul, scandalizat.

- Sagunta le înflorește, dar nu minte, spuse Dulce Olivia. Și nu încerca să mă umilești, că numai eu îți mai rămîn să-ți pudrez fața cînd ai să mori.

Era veșnicul final. Începură să-i picure lacrimile în farfurie, ca niște stropi mari de supă. Cîinii adormiseră, însă încordarea stîrnită de ceartă îi trezi și-și înălțară capetele în alertă, mîrîind înfundat. Marchizul simți că se sufocă.

- Vezi bine, spuse furios. Așa am fi fost.

Ea se ridică fără să termine de mîncat. Plecă de la masă, spălă farfuriile și cratițele cu o îndîrjire sordidă, și pe măsură ce le spăla le spărgea în lighean. El o lăsă să plîngă, pînă cînd se apucă să arunce cioburile ca o avalanșă de grindină la coșul de gunoi. Plecă fără să-și ia rămas bun. Marchizul n-a știut niciodată, și nimeni n-a știut-o, care a fost clipa cînd Dulce Olivia încetase să mai fie ea însăși și continua să fie doar o nălucă în nopțile casei.

Zvonul după care Cayetano Delaura era fiul episcopului luase locul altuia, mai de demult, că erau amanți încă din Salamanca. Versiunea Dulcei Olivia, adevărată și răstălmăcită de Sagunta, susținea într-adevăr că Sierva María era sechestrată la mănăstire pentru a potoli poftele satanice ale lui Cayetano Delaura și că zămisli un copil cu două capete. Orgiile ei, spunea Sagunta, molipsiseră întreaga comunitate a

călugărițelor clarise.

Marchizul nu și-a mai revenit niciodată. Bîjbîind prin smîrcurile memoriei căută un refugiu împotriva groazei, dar nu află decît amintirea Bernardei, înnobilită de singurătate. Încercă s-o alunge cu gîndul la tot ce detesta mai mult la ea, vînturile pestilențiale, ieșirile necontrolate, monturile ca niște pinteni de cocoș și, cu cît voia s-o înjosească mai tare, cu atît i-o idealizau amintirile. Cotropit de nostalgie, îi trimisese mesaje de încercare la fabrica de zahăr de la Mahates, unde bănuia că se află de cînd plecase, și într-adevăr era acolo. Îi trimise vorbă să-și uite ranchiuna și să se întoarcă acasă, pentru ca amîndoi să aibă cel puțin cu cine muri. Neprimind nici un răspuns, se duse s-o caute.

A fost silit s-o ia pe firul apei pînă la izvoarele memoriei. Plantația care fusese cea mai mîndră din tot vicereatul ajunsese praf și pulbere. Era cu neputință să întrezărești drumul prin hățîș. Din fabrică nu mai rămăseseră decît grămezi de moloz, mașinăriile roase de rugină și oasele ultimilor doi boi, încă înjugate la roata morii. Bazinul plin de freamăt părea singurul loc însuflețit la umbra arborilor uriași, înainte de a desluși casa printre tufe calcinate de mărăcini de pe cîmpurile de trestie, marchizul simți parfumul săpunurilor Bernardei, care pînă la urmă ajunsese mirosul ei natural, și-și dădu seama cît de nerăbdător era s-o vadă. Se afla acolo, lîngă balustrada galeriei, așezată într-un balansoar și mestecînd cacao, cu privirea ațintită în zare. Avea o tunică de bumbac trandafiriu și părul încă umed, căci se scăldase de curînd în bazinul plin de freamăt.

Marchizul o salută înainte de a urca cele trei trepte de la intrarea principală:

- Bună ziua.

Bernarda îi răspunde fără să-l privească, de parcă salutul ar fi fost al nimănui. Marchizul urcă pînă la balustradă și de acolo își roti ochii, cuprinzînd tot orizontul, privind neîncetat peste hățîșuri. Pînă unde izbutea să vadă nu erau decît păduri sălbatice și arborii uriași de lîngă bazin.

- Ce s-a întîmplat cu oamenii? întrebă.

Bernarda, la fel ca tatăl său odinioară, îi răspunde fără să-l privească.

- Au plecat cu toții, spuse. Nu-i suflet de om o sută de leghe de jur-împrejur.

El intră să caute un scaun. Casa era în ruină și niște tufe cu floricele vineții se iveau printre cărămizile de pe jos. În sufragerie era masa veche cu aceleași scaune roase de cari, orologiul oprit la o oră de cine știe cînd și totul plutea într-un aer saturat de un praf invizibil ce se simțea cînd respirai. Marchizul își luă un scaun, se așeză lîngă Bernarda și-i spuse în șoaptă:

- Am venit pentru dumneata.

Bernarda nu se tulbură, dar făcu din cap un semn afirmativ abia deslușit. El îi povesti în ce stare se afla: casa pustie, sclavii pitiți pe după copaci cu cuțitele pregătite, nopțile interminabile.

- Asta nu-i viață, spuse.

- N-a fost niciodată, zise ea.

- Poate ar putea fi, spuse el.

- Nu mi-ai spune așa ceva de-ai ști cu adevărat cît te urăsc, răspunde ea.

- Și eu am crezut întotdeauna că te urăsc, spuse el, dar mi se întîmplă acum să nu mai fiu așa sigur.

Bernarda își dezlegă atunci băierile inimii, pentru ca el să se vadă înlăuntru la lumina zilei. Îi povesti cum se petrecuse totul, cum tatăl ei o trimisese cu pretextul că-i aduce heringi și murături, cum îl îmbrobodiseră cu vechiul truc al ghicitului în palmă, cum se înțeleseseră ca ea să-l violeze cînd el se făcea că nu pricepe și cum plănuiseră cu sînge rece manevra fără greș de a o concepe pe Sierva María ca să-l

prindă în cursă pe viață. Singurul lucru pentru care el trebuia să-i mulțumească era că n-avusese inima să săvârșească și ultimul act pus la cale cu tatăl ei, adică să-i toarne câteva picături de laudanum în supă, ca să nu fie nevoită să-l suporte.

- Mi-am pus cu mâna mea funia de gît, spuse. Dar nu regret. Era prea mult să sper că, pe deasupra, trebuia s-o mai și iubesc pe nenorocita aia de fetiță născută la șapte luni, sau pe dumneata, care ai fost cauza nefericirii mele.

Totuși, ultima treaptă a degradării ei fusese pierderea lui Iuda Iscariotul. Căutîndu-l în alți bărbați, s-a dedat desfrîului fără nici o opreliște cu sclavii de pe plantație, ceea ce-i stîrnea cea mai mare scîrbă înainte de a se încumeta s-o facă pentru prima oară. Îi alegea în grupuri și-i posedea unul după altul în haturile dintre bananieri, pînă cînd mierea fermentată și tabletele de cacao îi ofiliră farmecele și ajunse umflată și slută, dar poftele trupului nu i se mai potoleau. Atunci începu să plătească. Mai întîi cu podoabe strălucitoare, de tinichea, pe cei mai tineri, după frumusețe și calibru, iar la sfîrșit cu aur curat, pe cei pe care-i mai putea prinde. Descoperi destul de tîrziu că fugeau în masă la San Basilio de Palenque, pentru a se pune la adăpost de hămeseala ei nesățioasă.

- Mi-am dat atunci seama c-aș fi fost în stare să-i omor cu cuțitul de tăiat trestie, zise, fără o lacrimă. Și nu numai pe ei, ci și pe dumneata și pe fetiță, și pe negustorul de tatăl meu, și pe oricine își bătuse joc de viața mea. Dar nu mai era nimeni de omorît.

Rămaseră tăcuți, privind asfințitul peste tufele de mărăcini. Se auzi în zare un cîrd de animale îndepărtate, și o voce de femeie nemîngîiată le strigă pe nume, unul după altul, pînă se lasă noaptea. Marchizul oftă:

- Văd bine că n-am de ce să-ți mulțumesc pentru nimic.

Se sculă fără grabă, puse scaunul la locul lui și plecă pe unde venise, fără să-și ia rămas bun și fără o lumină de speranță.

Martina Laborde făcuse în ziua aceea o ședință de brodat ce dură toată dimineața pentru a putea termina un lucru întîrziat. Mîncă de prînz în celula Siervei María, iar apoi se duse la ea să-și facă siesta. După-amiaza, o dată cu ultimele împunsături, îi vorbi cu o tristețe ciudată.

- Dacă scapi vreodată din închisoarea asta, sau dacă scap eu mai întîi, amintește-ți întotdeauna de mine, îi spuse. Va fi singura mea bucurie.

Sierva María nu înțelese pînă a doua zi, cînd gardiana o trezi, țipînd ca din gură de șarpe, fiindcă pe Martina n-o prinseseră zorile în celula ei. Cercetaseră cu temeinicie mănăstirea și nu găsiseră nici o urmă. Singura veste care s-a aflat despre ea a fost un bilet scris cu caligrafia-i înflorită, descoperit de Sierva María sub pernă: *Voi face rugăciuni de trei ori pe zi ca să fiți nespus de fericiți.*

Era încă năucită de surpriză, cînd intră stareța cu administratoarea și alte călugărițe, aducînd o patrulă de ostași de gardă înarmați cu muschete. Întinse o mîna furibundă ca s-o atingă pe Sierva María și-i strigă:

- Ești complice și ai să fii pedepsită.

Fetița își ridică mîna slobodă cu o hotărîre ce o făcu pe stareță să încremenească.

- I-am văzut plecînd, spuse.

Stareța rămase uluită.

- Nu era singură?

- Erau șase, spuse Sierva María.

Nu părea cu putință și mai ales să fi plecat de pe terasă, a cărei singură cale de scăpare era curtea fortificată.

- Aveau aripi de liliac, zise Sierva María filfiindu-și brațele. Și le-au desfăcut pe terasă și au purtat-o pe sus, zburînd, zburînd, pînă peste mare.

Căpitanul patrulei își făcu speriat cruce și căzu în genunchi.

- Sfîntă Maică Preacurată, spuse.

- Fără păcat zămislită, rostiră în cor.

A fost o evadare perfectă, pe care Martina o pusese la cale în cele mai mici amănunte, ținînd totul într-un secret absolut, de cînd descoperise că Delaura își petrecea nopțile la mănăstire. Singurul lucru pe care nu-l prevăzuse, sau de care nu-i păsă, a fost că trebuia să închidă pe dinăuntru intrarea canalului, spre a evita orice bănuială. Cei care cercetară fuga îl găsiră deschis, îl explorară, descoperiră adevărul și-l închiseră imediat cu bolovani la amîndouă capetele. Sierva María a fost mutată cu forța într-o celulă cu lacăt din pavilionul celor îngropate de vii.

În noaptea aceea, sub razele unei luni splendide, Cayetano își zdrobi mîinile încercînd să înlătore pietrele care închideau tunelul.

Mînat de o forță dementă fugi să-l caute pe marchiz. Împinse poarta cea mare fără să bată și intră în casa pustie, a cărei lumină de dinăuntru era cea din stradă, pentru că zidurile văruiate păreau străvezii în strălucirea lunii. Curățenia, orînduiala mobilelor, răzoarele de flori, totul era fără cusur în casa părăsită. Scîrțitul balamalelor stîrnise dulăii, însă Dulce Olivia îi făcu să tacă brusc cu o poruncă marțială. Cayetano o văzu printre umbrele verzi din grădină, frumoasă și fosforescentă, cu tunica de marchiză și părul împodobit cu camelii proaspete răspîndind miresme frenetice și își ridică mîna făcînd cu degetul mare și cel arătător semnul crucii.

- Pentru numele Domnului, cine ești? întrebă.

- Un suflet rătăcitor, răspunse ea. Și dumneata?

- Sînt Cayetano Delaura, spuse el, și vin să-l rog în genunchi pe domnul marchiz să mă asculte o clipă.

Ochii Dulcei Olivia scînteiară de furie.

- Domnul marchiz n-are ce să asculte de la un codoș, spuse.

- Și cine sînteți dumneavoastră ca s-aveți dreptul să spuneți așa ceva?

- Sînt stăpîna acestei case, zise.

- Pentru numele lui Dumnezeu, spuse Delaura. Anunțați-l pe marchiz că am venit să-i vorbesc despre fata lui.

Și spuse de-a dreptul, cu mîna pe piept:

- Mă prăpădesc de dragul ei.

- Încă un cuvînt și dau drumul la cîini, spuse Dulce Olivia indignată și-i arătă poarta: Afară de aici.

Puterea autorității ei era atît de mare, încît Cayetano ieși din casă, mergînd cu spatele ca să n-o scape din ochi.

Marți, cînd Abrenuncio intră în camera-i mică de la spital, îl găsi pe Delaura distrus de îngrozitoarele nopți de veghe. Îi povesti totul, de la motivele reale ale pedepsirii lui pînă la nopțile de dragoste în celulă. Abrenuncio rămase uluit.

- Mi-aș fi imaginat orice despre dumneavoastră, numai aceste excese dementiale nu.

- N-ați trecut niciodată prin asta?

- Niciodată, fiule, spuse Abrenuncio. Sexul este un talent, iar eu nu-l am.

Încercă să-l facă să-și schimbe gîndul. Îi spuse că dragostea era un sentiment contra naturii, condamnînd doi necunoscuți la o dependență meschină și nesănătoasă, cu atît mai efemeră cu cît e mai intensă. Dar Cayetano nu-l auzi. Obsesia lui era să fugă cît mai departe cu puțință de tirania lumii creștine.

- Numai marchizul ne poate ajuta fiindu-i părinte, spuse. Am vrut să-l implor în

genunchi, însă nu l-am găsit acasă.

- N-o să-l mai găsiți niciodată, zise Abrenuncio. I-au ajuns la urechi zvonuri că ați încercat să abuzați de copilă. Și acum văd că, din punctul de vedere al unui creștin, nu-i lipsește temeiul. Îl privi drept în ochi: Nu vă temeți că vă veți afla pierzania?

- Cred că mi-am și aflat-o, dar nu prin Sfântul Duh, spuse Delaura netulburat. Am crezut întotdeauna că ia seama mai mult la iubire decât la credință.

Abrenuncio nu-și putu ascunde admirația pe care i-o trezea bărbatul acela de curînd eliberat de servitutele rațiunii. Dar nu-i făcu promisiuni mincinoase, cu atît mai mult cu cît la mijloc era Sfînta Inchiziție.

- Dumneavoastră aveți o religie a morții care vă însuflă curajul și fericirea de a o înfrunta, îi spuse. Eu nu: cred că esențialul este să fii în viață.

Cayetano fugi la mănăstire. Intră în plină zi pe poarta de serviciu și străbătu grădina fără nici o precauție, încredințat că e invizibil grație puterii rugăciunii. Urcă la catul al doilea, traversă un coridor solitar cu tavanul foarte scund care lega cele două aripi ale mănăstirii și intră în lumea tăcută și amorțită a celor îngropate de vii. Fără s-o știe, trecuse prin fața noii celule unde Sierva María plîngea după el. Era gata să ajungă la pavilionul închisorii, cînd îl opri un strigăt în spatele lui:

-Stai!

Se întoarse și văzu o călugăriță cu chipul acoperit de văl și un crucifix ridicat împotriva lui.

Făcu un pas înainte, dar călugărița îl opri cu semnul lui Cristos.

- *Vade retro!* îi strigă.

În spatele lui auzi altă voce:

- *Vade retro!*

Iar apoi încă una, și încă una:

- *Vade retro!*

Se întoarse de mai multe ori, privind de jur împrejur, și-și dădu seama că se afla în centrul unui cerc de călugărițe fanatice cu chipurile acoperite, care-l hăituiau strigînd, cu crucifixe în mîini:

- *Vade retro, Satana!*

Cayetano ajunsese la capătul puterilor. A fost pus la dispoziția Sfintei Inchiziții și condamnat într-un proces ținut în piața publică, ce aruncă asupra-i bănuiele de erezie și provocă tulburări în popor și controverse în sînul Bisericii. Printr-o clemență specială, își ispăși osînda ca infirmier la spitalul Amor de Dios, unde trăi mulți ani împreună cu bolnavii, mîncînd și dormind cu ei, direct pe podea, și spălîndu-se în ligheanele lor chiar și cu apa folosită de aceștia, dar nu izbuti să-și vadă împlinită dorința înfrigurată și mărturisită de a se molipsi de lepră.

Sierva María îl așteptase în zadar. După trei zile, încetă să mai mîncînce, într-o izbucnire de revoltă ce agrava semnele c-ar fi fost posedată. Tulburat de căderea lui Cayetano, de moartea misterioasă a părintelui Aquino, de ecoul public al unei nenorociri ce scăpă de sub controlul înțelepciunii și puterii lui, episcopul își luă din nou asupra-i sarcina exorcizării, cu o energie de neconceput în starea și la vîrsta lui. Sierva María, de data aceasta cu țeasta rasă cu briciul și în cămașă de forță, îl înfruntă cu o ferocitate diabolică, vorbind în diferite limbi său cu țipete de păsări infernale. A doua zi se auzi un răget asurzitor de vite înfuriate, pămîntul se cutremură și n-a mai fost cu putință să se creadă că Sierva María nu se afla la cheremul tuturor demonilor din iad. După ce o aduseră înapoi în celulă îi făcură o spălătură cu apă sfințită, după metoda franceză, pentru a-i scoate afară pe cei care ar fi putut rămîne în măruntaiele ei.

Prigoana ținu încă trei zile. Deși nu mai mîncase de o săptămînă, Sierva María

izbuti să-și elibereze un picior și-i dădu episcopului o lovitură cu călcâiul în josul pîntecelui, doborîndu-l la pămînt. Numai atunci își dădură seama că putuse să-și desprindă piciorul fiindcă trupul îi era atît de slab încît curelele nu-l mai țineau. Zarva stîrnită impunea întreruperea exorcizării și astfel hotărî Consiliul Ecleziastic, însă episcopul se împotrivi.

Sierva María nu înțelese niciodată ce se întîmplase cu Cayetano Delaura, de ce nu se mai întorsese cu coșul plin de bunătăți din tîrg și cu pasiunea-i din nopțile acelea fără saț. Pe 29 mai, fără puterea de a mai rezista, visă iar fereastra deschisă spre un cîmp acoperit de ninsoare, unde Cayetano Delaura nu se afla și n-avea să se afle în veci. Ținea în poală un ciorchine de struguri aurii ce creșteau imediat la loc de cum îi mîncea. Dar de data asta nu lua boabele una cîte una, ci din două în două, ținîndu-și aproape răsufllarea, căci tînjea cu înfrigurare să ajungă la ultima. Gardiana care intră s-o pregătească pentru cea de a șasea exorcizare o găsi moartă de dragoste în pat, cu ochii strălucitori și pielea de prunc nou-născut. Șuvițele părului i se iveau în bucle pe capul ras și se vedeau crescînd.

PREFAȚA AUTORULUI

ZIUA DE 26 octombrie 1949 n-a fost o zi a marilor știri. Maestrul Clemente Manuel Zabala, șeful de redacție al ziarului unde îmi făceam ucenicia de reporter, încheie ședința de dimineață cu două sau trei sugestii de rutină. Nu încredință o sarcină concretă nici unui redactor. Cîteva minute mai tîrziu, află prin telefon că tocmai se începuse golirea criptelor funerare din vechea mănăstire Santa Clara, și-mi ordonă fără prea multe iluzii:

- Du-te pînă acolo să vezi dacă e rost de ceva.

Istorică mănăstire a călugărițelor clătise, prefăcută în spital de aproape un secol, urma să fie vîndută pentru a se construi în loc un hotel de cinci stele.

Neprețuita sa capelă era aproape sub cerul liber datorită năruirii lente a acoperișului, dar în criptele ei rămîneau îngropate trei generații de episcopi și starețe și tot felul de oameni de vază. Primul pas era s-o golească, să dea rămășițele celor care le reclamă și să arunce restul la groapa comună.

M-a surprins primitivismul metodei. Muncitorii deschideau mormintele cu tîrnăcopul și sapa, scoteau sicriile putrezite care se fărîmau la cea mai mică mișcare și separau osemintele de amestecul de pulbere, fișii de îmbrăcăminte și șuvițe de păr ofilite. Cu cît mortul era mai ilustru, cu atît mai anevoioasă era munca, fiindcă trebuiau să scormonească printre ruinele trupurilor și apoi să cearnă foarte fin reziduurile pentru a recupera pietrele prețioase și orfevrăriile.

Șeful șantierului copia datele de pe lespede într-un caiet de școală, orînduia oasele în grămezi separate, și punea deasupra fiecăreia foaia cu numele ca să nu se încurce. Astfel că prima imagine pe care am văzut-o intrînd în lăcașul sfînt a fost un lung șir de moviște de oseminte, încinse de cumplitul soare de octombrie ce se revărsa năvalnic printre spărturile tavanului, și fără nici o altă identitate decît numele scris cu creionul pe o bucată de hîrtie. După aproape o jumătate de veac mai simt încă stupoarea stîrnită de mărturia aceea îngrozitoare a trecerii devastatoare a anilor.

Erau acolo, printre mulți alții, un vicerege din Peru și amanta sa tainică; Toribio de Caceres y Virtudes, episcop al acestei dioceze; mai multe starețe ale mănăstirii, printre care maica Josefa Miranda, și licențiatul în arte don Cristobal de Eraso, care-și consacrase jumătate din viață construirii tavanelor ornamentate cu muluri și fleuroni.

Se mai afla o criptă acoperită cu lespede de celui de al doilea marchiz de Casaldiero, don Ygnacio de Alfaro y Duenas, însă cînd au deschis-o, s-a văzut că era goală și nefolosită. În schimb, rămășițele marchizei sale, doña Olalla de Mendoza, zăceau sub propria lespede în cripta alăturată. Șeful șantierului n-a dat nici o importanță: nu era ceva neobișnuit ca un nobil din partea locului să-și fi pregătit mormîntul și să fi fost îngropat în altul.

În a treia firidă de la altarul principal, pe partea Evangheliei, acolo era știrea. Lespedea sări în bucăți la cea dintîi lovitură de tîrnăcop și niște plete vii de culoarea aramei înflăcărâte se revărsară în afara criptei. Șeful șantierului a vrut să le scoată întregi cu ajutorul muncitorilor, dar cu cît trăgeau de ele cu atît păreau mai lungi și mai bogate, pînă cînd se iviră ultimele șuvițe lipite încă de o țeastă de fetiță. În firidă nu mai rămaseră decît niște oscioare mărunte și împrăștiate, iar pe lespede de piatră cioplită mîncată de salpetru se putea citi doar un nume de botez, fără cele de familie: Sierva María de Todos los Angeles. Îtinse pe jos, pletele splendide măsurau douăzeci și doi de metri și unsprezece centimetri.

Șeful șantierului îmi explică, fără uimire, că părul uman creștea un centimetru pe lună chiar și după moarte, și douăzeci și doi de metri îi părură o medie obișnuită pentru două sute de ani. Mie, în schimb, nu mi s-a părut ceva obișnuit, fiindcă bunică îmi povestea în copilărie legenda unei micuțe marchize de doisprezece ani, cu pletele tîrîndu-i-se pe pămînt ca o trenă de mireasă, care murise de turbare dintr-o mușcătură de cîine, și era venerată în satele din Caraibi grație nenumăratelor minuni pe care le săvîrșise. Gîndul că acel mormînt ar putea fi al ei a fost pentru mine știrea acelei zile și obîrșia acestei cărți.

GABRIEL GARCIA MaRQUEZ
Cartagena de Indias, 1994